

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistäminen

**Opetusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön korkeakoulu-
pohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmän muistio**

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:10

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistäminen

**Opetusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön korkeakoulu-
pohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmän muistio**

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:10

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto / Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut>

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet, 2009

ISBN 978-952-485-667-6 (nid.)

ISBN 978-952-485-668-3 (PDF)

ISSN 1458-8102 (Painettu)

ISSN 1797-951X (Verkkajulkaisu)

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:10

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
23.3.2009

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Opetusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmä Puheenjohtaja: Sakari Karjalainen Sihteerit: Aila Maijanen, Tekes, Simo Saurio CI City Image Oy		Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä Toimeksiantaja Opetusministeriö	
		Toimielimen asettamispvm 13.12.2006	Dnro 89/040/2006
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistäminen (Främjande av det högskolebaserade företagandet)			
Julkaisun osat Muistio + liitteet			
Tiivistelmä <p>Yhteistyöryhmän tehtävänä oli selvittää, kartoittaa ja esittää tavoitteita sekä keinoja korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden kehittämiseksi, tehdä selvityksiä ja ehdottaa tutkimuksia korkeakoulupohjaisesta yrittäjyydestä, sekä nostaa esille ja tehdä tunnetuksi korkeakoulujen hyviä käytäntöjä yrittäjyyden edistämisestä. Parhaillaan korkeakoulut ovat siirtymässä korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämiseksi toiseen kehitysaaltoon, jota luonnehtii yrittäjyyskasvatuksen ja alkavan yrittäjyyden hyville käytännöille rakentuva yrittäjyyden ja yritystoiminnan edistämisen systematisointi, kasvuyrittäjyyden edistäminen, yritystoiminnan kansainvälistyminen sekä korkeakouluosaamisen kaupallistaminen yritystoiminnan lähtökohtana ja yritysten kasvun vauhdittajana.</p> <p>Yhteistyöryhmän linjaaman korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen tahtotilan mukaan ”<i>jokaissa korkeakoulussa on hyväksytty toimintatapa, jossa kannustetaan ja tarjotaan valmiuksia yrittäjän uralle, synnytetään innovaatioita ja luodaan edellytyksiä yritysten kasvulle.</i>” Tahtotilan saavuttamisen yhteistyöryhmä rakensi kolmen pilarin varaan. Ensimmäisen pilarin mukaan ”<i>jokaissa korkeakoulussa on hyväksytty toimintatapa, jossa kannustetaan yrittäjän uralle ja jossa ideoita jalostetaan liikeideaksi, liiketoimintamalliksi ja yritystoiminnaksi.</i>” Tämän osavision saavuttaminen jaettiin kahdeksaan kokonaisuuteen: Yrittäjyys on korkeakoulujen strategioissa, yrittäjyys on korkeakoulun ohjauksessa, yrittäjyys on korkeakoulun opetus- ja tutkimussisällöissä, elinkeinoelämäyhteistyö on elimellinen osa korkeakoulutoimintaa koulutuksen, tutkimuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen alueilla, korkeakoulujen opintotavoitteet ja ohjausjärjestelmät tunnistavat ja tukevat systemaattisesti yrittäjäpotentiaalia, korkeakoulujen tehtävänä on tarjota yrittäjyysasiantuntemusta ja osaamista työuran eri vaiheissa, rahoitusmuotojen ja tukipalvelujen suuntaaminen ja kehittäminen korkeakoulupohjaiseen yrittäjyyteen sekä ministeriöiden välinen rahoitusyhteistyö on edellytys em. tavoitteiden toteutumiselle. Yhteistyöryhmä teki tähän kokonaisuuteen yhteensä 28 suositusta.</p> <p>Toisen pilarin vision mukaan ”<i>korkeakouluosaaminen on tehokkaasti hyödynnetty yritystoiminnan lähtökohtana ja kehittämisessä. Korkeakoulut toimivat läheisessä yhteistyössä yritysten kanssa hallitessaan koko innovaatioprosessin immateriaalioikeuksineen sekä teknologian ja osaamisen siirtoineen.</i>” Tämän osavision saavuttaminen jaettiin neljään kokonaisuuteen: Korkeakouluosaaminen on tehokkaasti hyödynnetty yritystoiminnan lähtökohtana ja kehittämisessä, korkeakoulut toimivat läheisessä yhteistyössä yritysten kanssa, korkeakoulut hallitsevat koko innovaatioprosessin immateriaalioikeuksineen sekä teknologian ja osaamisen siirtoineen sekä Yritys-Suomi-verkkopalvelu on koonnut innovaatiopalvelut yhteen kontaktipisteeseen. Yhteistyöryhmä teki tähän kokonaisuuteen yhteensä 13 suositusta.</p> <p>Kolmannen pilarin mukaan ”<i>korkeakoulut synnyttävät yritysten kasvun perustana olevia uusia innovaatiota ja vahvistavat muita kasvun edellytyksiä.</i>” Tämän osavision saavuttaminen jaettiin viiteen kokonaisuuteen: Yrittäjyyden muuttuminen käsitteenä, tutkimuksen kohteena ja koulutuksen sisältöinä, parhaimpien kykyjen saaminen perustamaan ja kasvattamaan yritystä, yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen suuntaaminen siten, että se tuottaa nykyistä huomattavasti enemmän kasvuyrittäjiä, korkeakoulujen osallistuminen kasvuyrittäjyyden edistämiseen ja kasvuyrittäjän menestymisen tukemiseen neuvonta- ja tukipalveluiden kautta sekä kasvuyrittäjyystutkimuksen ja t&k-toiminnan kehittäminen siten, että se tapahtuu yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tiiviissä yhteistyössä. Yhteistyöryhmä teki tähän kokonaisuuteen yhteensä 17 suositusta.</p>			
Avainsanat Korkeakoulupohjainen yrittäjyys, akateeminen yrittäjyys, yliopistot, ammattikorkeakoulut, kasvuyrittäjyys			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:10		ISSN 1458-8102 (Painettu) 1797-951X (Verkojulkaisu)	ISBN 978-952-485-667-6 (nid.) 978-952-485-668-3 (PDF)
Kokonaissivumäärä 84	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Yliopistopaino		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
23.3.2009

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Undervisningsministeriets och arbets- och näringsministeriets samarbetsgrupp för främjande av det högskolebaserade företagandet Ordförande: Sakari Karjalainen Sekreterare: Aila Maijanen, Tekes, Simo Saurio CI City Image Oy		Typ av publikation Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
		Uppdragsgivare Undervisningsministeriet	
		Datum för tillsättande av 13.12.2006	Dnro 89/040/2006
Publikation (även den finska titeln) Främjande av det högskolebaserade företagandet (Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistäminen)			
Publikationens delar Promemoria + bilagor			
Sammandrag Samarbetsarbetsgruppen hade i uppdrag att utreda, kartlägga och presentera mål och medel för utvecklingen av högskolebaserat företagande, göra utredningar och ge förslag till forskningsprojekt gällande högskolebaserat företagande samt att lyfta fram god högskolepraxis inom främjandet av företagande och göra denna känd. Högskolorna håller nu på att träda in i den andra utvecklingsvågen inom främjandet av högskolebaserat företagande. Denna våg karaktäriseras av en systematisering av främjandet av företagande och företagsverksamhet som bygger på god praxis inom fostran till företagsamhet och nyföretagande, främjande av tillväxtföretagande, internationalisering av företagsverksamheten samt kommersialisering av högskolekompetensen som utgångspunkt för företagsverksamheten och påskyndare av företagstillväxt. Enligt den målsättning för främjande av högskolebaserat företagande som arbetsgruppen har stakat ut <i>har vid varje högskola godkänts ett verksamhetskoncept inom ramen för vilket man uppmuntrar till och erbjuder kvalifikationer för en karriär som företagare, genererar innovationer och skapar förutsättningar för företagstillväxt</i> . Samarbetsgruppen fastslog tre pelare på basis av vilka målsättningarna kan nås. Enligt den första pelaren <i>har vid varje högskola godkänts ett verksamhetskoncept inom ramen för vilket man uppmuntrar till val av en karriär som företagare och inom ramen för vilket idéer förädlas till en affärsidé, affärsverksamhetsmodell och företagsverksamhet</i> . Metoderna genom vilka denna delvision kan nås delades in i åtta helheter: Företagandet ska inkluderas i högskolornas strategier, företagandet ska finnas inom styrningen av högskolorna, företagandet ska finnas i högskolornas undervisnings- och forskningsinnehåll, samarbetet med näringslivet ska utgöra en organisk del av högskoleverksamheten inom utbildning, forskning och samhällelig påverkan, högskolornas studiemål och styrsystem ska systematiskt identifiera och stödja företagarpotentialen, högskolorna ska erbjuda sakkunskap inom företagsamhet och kunnande under arbetskarriärens olika skeden, finansieringsformerna och stödtjänsterna ska inriktas på och utvecklas mot högskolebaserad företagsamhet samt finansieringssamarbete mellan ministerierna är en förutsättning för att ovan nämnda målsättningar ska kunna nås. Inom den här helheten kom arbetsgruppen med sammanlagt 28 rekommendationer. Enligt visionen för den andra pelaren <i>har högskolekompetensen effektivt utnyttjats som utgångspunkt för företagsverksamheten och i utvecklingen av densamma. Högskolorna verkar i intimt samarbete med företagen och behärskar hela innovationsprocessen med immateriella rättigheter samt teknologi- och kompetensöverföring</i> . Metoderna genom vilka denna delvision kan nås delades in i fyra helheter: Högskolekompetensen ska effektivt utnyttjas som utgångspunkt för företagsverksamheten och i utvecklingen av densamma, högskolorna ska verka i intimt samarbete med företagen, högskolorna ska behärska hela innovationsprocessen med immateriella rättigheter samt teknologi- och kompetensöverföring samt innovationstjänsterna ska sammanställas av webbtjänsten FöretagsFinland på ett enda kontaktställe. Inom den här helheten kom arbetsgruppen med sammanlagt 13 rekommendationer. Enligt den tredje pelaren genererar högskolorna nya innovationer som grund för företags tillväxt och stärker övriga tillväxtbetingelser. Metoderna genom vilka denna delvision kan nås delades in i fem helheter: Omdaning av företagandet som begrepp, forskningsobjekt och utbildningsinnehåll, förmåga att få de bästa begävrningarna att etablera företag och få företagen att växa, inriktning av fostran till och utbildningen i företagsamhet så att den genererar betydligt mer tillväxtföretagare än för närvarande, högskolornas medverkan i främjandet av tillväxtföretagande och stödjandet av tillväxtföretagares framgång via rådgivnings- och stödtjänster samt utveckling av forskningen inom tillväxtföretagande och av utvecklings- och forskningsverksamheten så att den sker i intimt samarbete mellan universiteten och yrkeshögskolorna. Inom den här helheten kom arbetsgruppen med sammanlagt 17 rekommendationer.			
Nyckelord Högskolebaserat företagande, akademiskt företagande, universitet, yrkeshögskolor, tillväxtföretagande			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:10		ISSN 1458-8102 (Print) 1797-951X (Online)	ISBN 978-952-485-667-6 (htf.) 978-952-485-668-3 (PDF)
Sidoantal 84	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Universitetstryckeriet		Förlag Undervisningsministeriet	

Opetusministeriölle ja työ- ja elinkeinoministeriölle

Opetusministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö (nykyisin työ- ja elinkeinoministeriö) asettivat 13.12.2006 korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmän vuosille 2007–2008. Opetusministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö olivat vuoden 2006 aikana valmistelleet ”Yrittäjäksi korkeakouluista”-yhteistyöhanketta, joka osaltaan tukee yrittäjyyden politiikkaohjelman tavoitteita. Tämän yhteistyöhankkeen edistämiseksi ja seuraamiseksi asetettiin korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden yhteistyöryhmä. Ryhmän tehtävänä oli yhteistyöhankkeen linjausten mukaisesti:

- 1 selvittää, kartoittaa ja esittää tavoitteita sekä keinoja korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden kehittämiseksi,
- 2 tehdä selvityksiä ja ehdottaa tutkimuksia korkeakoulupohjaisesta yrittäjyydestä, sekä
- 3 nostaa esille ja tehdä tunnetuksi korkeakoulujen hyviä käytäntöjä yrittäjyyden edistämisestä.

Yhteistyöryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö kutsui ylijohtaja Sakari Karjalaisen opetusministeriöstä ja jäseniksi rehtori Tapio Reposen Turun kauppa-korkeakoulusta, emeritusprofessori Pertti Kettusen Jyväskylän yliopistosta, rehtori Marja-Liisa Tenhusen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta, johtaja Sakari Kuvajan ammattikorkeakoulujen yrittäjyysverkostosta Finpin:stä, opetusneuvos Jussi Pihkalan opetusministeriöstä, opetusneuvos Ari Saarisen opetusministeriöstä, ylitarkastaja Anne-Mari Sundin opetusministeriöstä, teollisuusneuvos Marjukka Aarnion työ- ja elinkeinoministeriöstä, sekä ylitarkastaja Kimmo Hyrskyn työ- ja elinkeinoministeriöstä. Yhteistyöryhmän varapuheenjohtajana toimi teollisuusneuvos Marjukka Aarnio työ- ja elinkeinoministeriöstä. Ylitarkastaja Anne-Mari Sundin pyydettyä eroa yhteistyöryhmän jäsenyydestä, hänen tilalleen opetusministeriö kutsui ylitarkastaja Ulla Mäkeläisen. Vastaavasti ylitarkastaja Kimmo Hyrskyn siirryttyä työ- elinkeinoministeriöstä Elinkeinoelämän keskusliittoon, kutsuttiin hänen tilalleen ylitarkastaja Henri Kähönen työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Yhteistyöryhmän pysyviksi asiantuntijoiksi kutsuttiin innovaatiojohtaja Hannele Pohjola Elinkeinoelämän keskusliitosta, professori Anne Kovalainen Turun kauppakorkea-

koulusta, toimitusjohtaja Kari Asp Liikesivistysrahastosta, elinkeinopoliittinen asiamies Outi Ervasti Akava ry:stä, johtaja Martti Pallari Suomen Yrittäjistä, ja teknologiajohtaja Heli Kukko Tekesistä. Asiamies Outi Ervastin pyydettyä eroa asiantuntijatehtävistä, nimesi Akava ry elinkeinopoliittisen asiamiehen Mats Nymanin Ervastin tilalle.

Yhteistyöryhmän sihteereinä toimivat toimitusjohtaja Simo Saurio CI City Image Oy:stä ja teknologia-asiantuntija Aila Maijanen Tekesistä. Toimitusjohtaja Simo Saurio on vastannut loppuraportin kirjoittamisesta ja saatujen kommenttien yhteensovittamisesta.

Yhteistyöryhmä kokoontui toimikauden aikana 16 kertaa. Yhteistyöryhmä jakaantui kolmeen teemaryhmään:

– **teemaryhmä 1: korkeakoulu yrittäjyysmotivaation synnyttäjänä ja tukijana.**

Yhteistyöryhmä nimesi puheenjohtajaksi professori Anne Kovalaisen ja jäseniksi rehtori Tapio Reposen, opetusneuvos Jussi Pihkalan, asiamies Mats Nymanin ja emeritusprofessori Pertti Kettusen. Teemaryhmä kutsui asiantuntijaksi johtaja, ma. professori Jarna Heinosen Turun kauppakorkeakoulusta.

– **teemaryhmä 2: korkeakouluinnovaatiot yrittäjyyden lähtökohtana.**

Yhteistyöryhmä nimesi puheenjohtajaksi innovaatiojohtaja Hannele Pohjolan ja jäseniksi johtaja Sakari Kuvajan ja teknologiajohtaja Heli Kukon. Teemaryhmä kutsui asiantuntijoiksi johtaja Veijo Ilmavirran Teknillisen korkeakoulun innovaatiokeskuksesta, asiamies Antti Aarnion Teknillisen korkeakoulun innovaatiokeskuksesta, professori Markku Maulan Teknillisestä korkeakoulusta ja liiketoiminnan johtaja Antti Vettenrannan Laurea ammattikorkeakoulusta.

– **teemaryhmä 3: korkeakoulut yritystoiminnan eri vaiheissa – erityisesti kasvuyrittäjyys.**

Yhteistyöryhmä nimesi puheenjohtajaksi rehtori Marja-Liisa Tenhusen ja jäseniksi teollisuusneuvos Marjukka Aarnion, toimitusjohtaja Kari Aspin, ylitarkastaja Henri Kähösen (Kimmo Hyrskyn tilalle) ja johtaja Martti Pallarin. Asiantuntijaksi kutsuttiin professori Matti Koironen Jyväskylän yliopistosta. Lisäksi teemaryhmän työssä on käytetty TEM:in Innovaatio-osaston kasvuyritykset -yksikön sekä professorien Vesa Puhakan (Oulun yliopisto) ja Marko Sepän (Jyväskylän yliopisto) asiantuntemusta.

Sidosryhmien näkemysten kartoittamiseksi ja työryhmän laatimien suositusehdotusten esittelemiseksi yhteistyöryhmä järjesti kaksi seminaaria, tammikuussa 2008 ja joulukuussa 2008.

Yhteistyöryhmän toimikausi oli 1.1.2007–31.12.2008.

Saatuana työnsä valmiiksi yhteistyöryhmä luovuttaa muistionsa opetusministeriölle ja työ- ja elinkeinoministeriölle.

Helsingissä 30. joulukuuta 2008

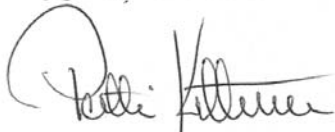
Sakari Karjalainen

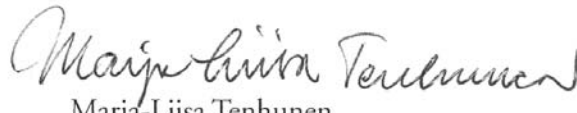
Marjukka Aarnio

Tapio Reponen

Pertti Kettunen

Marja-Liisa Tenhunen

Sakari Kuvaja

Jussi Pihkala

Ari Saarinen

Ulla Mäkeläinen

Hannele Pohjola

Henri Kähönen

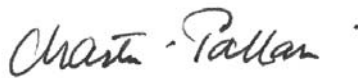
Anne Kovalainen

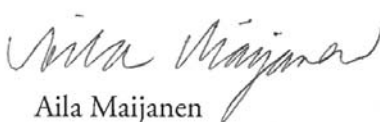
Kari Asp

Mats Nyman

Martti Pallari

Aila Maijanen

Simo Saurio

Sisältö

1	Johdanto	9
2	Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen tahtotilat	12
3	Korkeakoulu yrittäjyysmotivaation synnyttäjänä ja tukijana	16
	3.1 Yrittäjyysmotivaation syntyminen ja vahvistuminen	16
	3.2 Yrittäjyysaikomukset ja yrittäjäksi ryhtyminen korkeakouluopiskelijoiden parissa	18
	3.3. Korkeakoulut yrittäjyysintentioiden edistäjinä	22
	3.4 Yrittäjyysmotivaation edistämismisio, vision saavuttaminen ja toimenpidesuosituks	26
4	Korkeakouluinnovaatiot yrittäjyyden lähtökohtana	30
	4.1 Keskeiset käsitteet	30
	4.2 Korkeakouluinnovaatiot yrittäjyydenlähtökohtana: nykytilaa ja kehittämistarpeita	32
	4.2.1 Tutkimus- ja kehittämisideoiden kaupallistamisen vaiheet	32
	4.2.2 Tutkimuksen ja kaupallistamisen välissä on muuri	32
	4.2.3 Kehittämiskohteita kaupallistamisen muurin siirtämiseen	36
	5.3 Korkeakouluinnovaatiovisio, vision saavuttaminen ja suositukset toimenpiteiksi	42
5	Korkeakoulut yritystoiminnan eri vaiheissa – erityisesti kasvuyrittäjyys	45
	5.1 Lähtökohdat ja käsitteet	45
	5.1.1 Kasvuyrittäjyyden edistäminen Suomessa	46
	5.1.2 Kasvuyrittäjyyden käsitteitä	48
	5.1.3 Yrittäjyyden prosessi ja systeemi	49
	5.1.4 Kasvuyrittäjyyden eri muodot	51
	5.1.5 Osaamisella ja rahoituksella kuolemanlaakson yli	52
	5.2 Korkeakoulut kasvuyrittäjyyden edistämässä: nykytilaa ja kehittämistarpeita	54
	5.2.1 Kasvuyrittäjyyden erityispiirteiden haasteita korkeakouluille	54
	5.2.2 Kasvuyrittäjyyden tutkimuksen ja koulutuksen painopisteitä tulevaisuudessa	56
	5.2.3 Yrittäjyyskasvatuksen ammattilaisille suunnattu Internet-kysely	57
	5.2.4 Yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen seminaari – työpajojen tulokset	58
	5.3 Kasvuyrittäjyysvisio, vision saavuttaminen ja suositukset toimenpiteiksi	59
6	Toimenpide-ehdotukset koottuna	63
	Lähteet	70
	Liitteet	72

1 Johdanto

Yrittäjyys on tänä päivänä ehkä suositumpi uravaihtoehto kuin koskaan aikaisemmin. Pk-yritysten merkityksestä työllisyydelle ollaan nykyisin yksimielisiä, onhan 80 % uusista työpaikoista vuodesta 1995 lähtien syntynyt pk-yrityksiin (TEM, yrittäjyyskatsaus 2008). Yrittäjyyden edistäminen koetaan entistä tärkeämmäksi tehtäväksi. Valtakunnan tasolla tätä tehtävää ohjataan työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman avulla ja esimerkiksi hallitusohjelmassa tuodaan esille yrittäjyyskasvatuksen kehittämisen tärkeys kaikilla koulutusasteilla (Valtioneuvosto 2007, 26).

Korkeakoulutuksessa ja työmarkkinoilla tapahtuneiden rakenteellisten muutosten lisäksi myös ajankohtainen kasvuyrittäjyyskeskustelu siirtää tutkijoiden ja yhteiskunnallisten päättäjien huomiota yhä enemmän korkeakoulutukseen. Korkeakoulutuksen uskotaan tarjoavan hyvät eväät juuri innovatiivisten ja suurta kasvupotentiaalia sisältävien yritysten perustamiselle ja johtamiselle. Kiinnostuksen myötä niin ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissakin yrittäjyysopintojen tarjonta on viimeisten vuosien aikana monipuolistunut ja toteutettujen yrittäjyys Hankkeiden määrä kasvanut merkittävästi.

Kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan on suurta ja yrittäjyyttä voidaan pitää jossain määrin jopa muodikkaana uravaihtoehtona, myös korkeakoulutettujen keskuudessa. Jostain syystä voimakkaatkin yrittäjyysaikomukset toteutuvat kuitenkin vain harvoin käytännössä. Paljon toimenpiteitä yrittäjyyden edistämiseksi on tehty, mutta paljon on silti vielä tekemättä.

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmä havaitsi työssään tarpeen määritellä korkeakoulupohjaiseen yrittäjyyteen liittyvää käsitteistöä. Tarkemmin eri käsitteitä selitetään raportin myöhemmissä luvuissa. *Korkeakoulupohjaisella yrittäjyydellä* tarkoitetaan tässä kaikkia niitä yrityksiä, joiden omistajana ja operatiivisessa johdossa toimii joko ammattikorkeakoulusta tai yliopistosta valmistunut henkilö tai henkilöitä. *Akateemisten yrittäjyydellä* tarkoitetaan puolestaan kaikkia niitä yrityksiä, joiden omistajana ja operatiivisessa johdossa toimii yliopistotutkimuksen suorittanut henkilö tai henkilöitä riippumatta siitä, missä tai millaista toimintaa yritys harjoittaa. Akateemisella yrittäjyydellä tarkoitetaan yliopistoissa tuotettuun tutkimustietoon perustuvaa liiketoimintaa ja/tai kampusalueilla toimivia yrityksiä.

Korkeakoulupohjaista yrittäjyyttä voidaan siis tässä yhteydessä pitää eräänlaisena yleisterminä, jolla tarkoitetaan kaikkia korkeakoulututkimuksen suorittaneita yrittäjiä. Sen sijaan *akateemisten yrittäjyys* rajaa kohderyhmän yliopistoista valmistuneisiin henkilöihin ja *akateeminen yrittäjyys* koskettaa kaikkein suppeinta yrittäjäjoukkoa, jonka siteet yliopistoon ovat selkeämmin havaittavissa.

Parhaillaan on käynnissä merkittäviä tutkimus-, innovaatio-, korkeakoulu- ja tiedepolitiikan uudistuksia. Meneillään oleva julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellinen kehittäminen tähtää siihen, että Suomessa olisi nykyistä vahvempi ja laadukkaampi korkeakoululaitos, maailmanluokan tutkimusinfrastruktuureja ja tutkimusympäristöjä sekä korkeatasoinen tutkijakoulutus ja tutkijakunta.

Korkeakoulut ovat innovaatiojärjestelmän keskiössä. Korkeakoulujen rakenteellisella kehittämisellä vahvistetaan korkeakoulujen profiloitumista ja painoaloja sekä tiivistetään korkeakouluverkkoa nykyistä vahvempien ja laadukkaampien korkeakouluyksiköiden kehittämiseksi. Yliopistojen taloudellista ja hallinnollista autonomiaa laajennetaan. Yliopistolain uudistuksen tavoitteena on antaa yliopistoille aiempaa paremmat mahdollisuudet harjoittaa nykyaikaista henkilöstöpolitiikkaa, parantaa opetus- ja tutkimustoiminnan laatua ja vaikuttavuutta sekä vahvistaa luovia ja innovatiivisia tutkimus- ja oppimisympäristöjä. Nykyistä itsenäisemmillä yliopistoilla on edellytykset menestyä myös kansainvälisessä toiminnassa. Kansainvälistymisellä ja nykyistä tiiviimmällä vuorovaikutuksella muun yhteiskunnan kanssa luodaan edellytyksiä myös yliopistojen rahoituspohjan monipuolistamiselle.

Kansallisen innovaatiostrategian ja hallituksen innovaatiopoliittisen selonteon mukaan korkeakouluihin kohdistuvana tavoitteena on *kehittää Suomeen laajasti innovatiivisuuteen kannustava oppimisympäristö*. Tämän tavoitteen mukaan koulutusjärjestelmää kehitetään niin, että se vahvistaa yleistä osaamistasoa ja tukee erityislahjakkuuksien kehittymistä. Kansainvälisyys, vuorovaikutustaidot, yrittäjyys, luovuus ja innovatiivisuus tuodaan opetuksen ytimeen ja Suomeen synnytetään kansainvälisesti huipputasoinen oppimisen kehitysympäristö. Lisätään kannusteita ja mahdollisuuksia ennakoiwaan kouluttautumiseen ja jatkuvaan oppimiseen työelämässä.

Toisena korkeakouluihin kohdistuvana tavoitteena on kehittää *tutkimus- ja korkeakoulujärjestelmästämmme kansainvälisesti kilpailukykyinen osaamisen ja innovaatioiden kehitysympäristö*. Yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkimuskapasiteettia pyritään vahvistamaan ottaen huomioon kansallisen innovaatiopolitiikan painopisteet. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyötä tiivistetään. Korkeakoulujen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmää uudistetaan siten, että se tukee vuorovaikutusta yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan välillä.

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisessä on tunnistettavissa kaksi aaltoa. Ensimmäinen aalto alkoi 1990-luvulla ja se on jatkunut näihin päiviin saakka. Ensimmäistä aaltoa on luonnehtinut hyvien käytäntöjen luominen niin yrittäjyyskasvatukseen kuin alkavaan yritystoimintaan. Hyvin usein yritystoiminnan alettua ja korkeakoulututkinnon tultua suoritetuksi ovat korkeakoulun instrumentit ja mahdollisuudet edistää yrityksen kehittymistä ja kasvua jääneet varsin vähäiseksi.

Parhaillaan korkeakoulut ovat siirtymässä korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisessä toiseen kehitysaaltoon, jota luonnehtii yrittäjyyskasvatuksen ja alkavan yrittäjyyden hyville käytännöille rakentuva yrittäjyyden ja yritystoiminnan edistämisen systemaattisuus, kasvuyrittäjyyden edistäminen, yritystoiminnan kansainvälistyminen sekä korkeakouluosaamisen kaupallistaminen yritystoiminnan lähtökohtana ja yritysten kasvun vauhdittajana.

Yksinkertaistetusti voidaan sanoa, että tavoitteena on nostaa korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden kunnianhimon tasoa. Käytännössä tämä tarkoittaa entistä monipuolisemman ja vaativamman osaamisen synnyttämistä ja hyödyntämistä korkeakoulujen piirissä tapahtuvan yritystoiminnan kehittämisessä. Kunnianhimon tasoa on nostettava niin korkeakoulutettujen yksilöiden yrittäjäedellytysten luomisessa, korkeakouluissa syntyvän

yritystoiminnan edistämisessä kuin olemassa olevien yritysten kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisessä korkeakoulujen toimenpitein.

Opetusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteisesti asettaman korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmän tehtävänä on konkretisoida niitä toimenpiteitä, joilla korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden toinen kehitysaalto pääsisi voimalle käyntiin. Tätä tarkoitusta varten yhteistyöryhmän tehtävänä oli:

- 1 selvittää, kartoittaa ja esittää tavoitteita sekä keinoja korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden kehittämiseksi,
- 2 tehdä selvityksiä ja ehdottaa tutkimuksia korkeakoulupohjaisesta yrittäjyydestä, sekä
- 3 nostaa esille ja tehdä tunnetuksi korkeakoulujen hyviä käytäntöjä yrittäjyyden edistämisestä.

Yhteistyöryhmän suositusten odotetaan vaikuttavan usealla tasolla. Ensinnäkin Valtioneuvoston tasolla suositusten odotetaan vaikuttavan tutkimus- ja innovaatiopolitiikan strategiaan linjauksiin, OPM:n ja TEM:in yhteistyön tiivistymiseen yrittäjyyden edistämässä, kasvuyrittäjyyden merkityksen lisääntymiseen innovaatiopolitiikassa ja korkeakoulujen (informaatio-)ohjaukseen. Korkeakoulujen tasolla suositusten odotetaan vaikuttavan hyvien käytäntöjen leviämiseen kaikkiin korkeakouluihin, tutkintojen ja opetuksen sisältöihin, tutkimusosaamisen ja tutkimus- ja kehitystyön kaupallistamisen tehostumiseen. Suositusten toimeenpanon odotetaan vaikuttavan osaltaan uusien korkeakoulupohjaisten yritysten ja erityisesti kasvuyritysten määrän kasvuun sekä yrittäjyyden arvostuksen kohottamiseen korkeasti koulutettujen keskuudessa. Lisäksi yleisellä tasolla raportin toivotaan osaltaan lisäävän korkeakoulujen tietoisuutta yrittäjyyden muuttuvasta luonteesta ja uusista osaamistarpeista esimerkiksi kasvuyrittäjyydessä ja riskirahoituksessa. Talouden keskinäisriippuvuuksien ja verkostoituneiden toimintamallien tulisi näkyä myös yrittäjyyskasvatuksen ja -tutkimuksen uudistamisessa. Uusi tietoon, innovaatioihin, taitoihin ja osaamiseen – ei niinkään raakaan pääomaan – pohjaava kasvuyrittäjyys on eräs keskeinen ilmiö tässä ”uudessa yrittäjyydessä”.

2 Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen tahtotilat

Yrittäjyyskasvatus, -koulutus ja yrittäjämäinen oppiminen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa on 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä laajentunut niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla yhdeksi nopeimmin kasvavista korkeakouluopetuksen teemoista. Kyse on uudesta ajattelutavasta ja suhtautumisesta oppimiseen, työntekoon ja näkemykseen oppimisympäristöistä. Enää emme kysy, voiko yrittäjyyttä opettaa, vaan kysymys pikemminkin kuuluu, miten sitä voi parhaiten oppia ja opettaa.

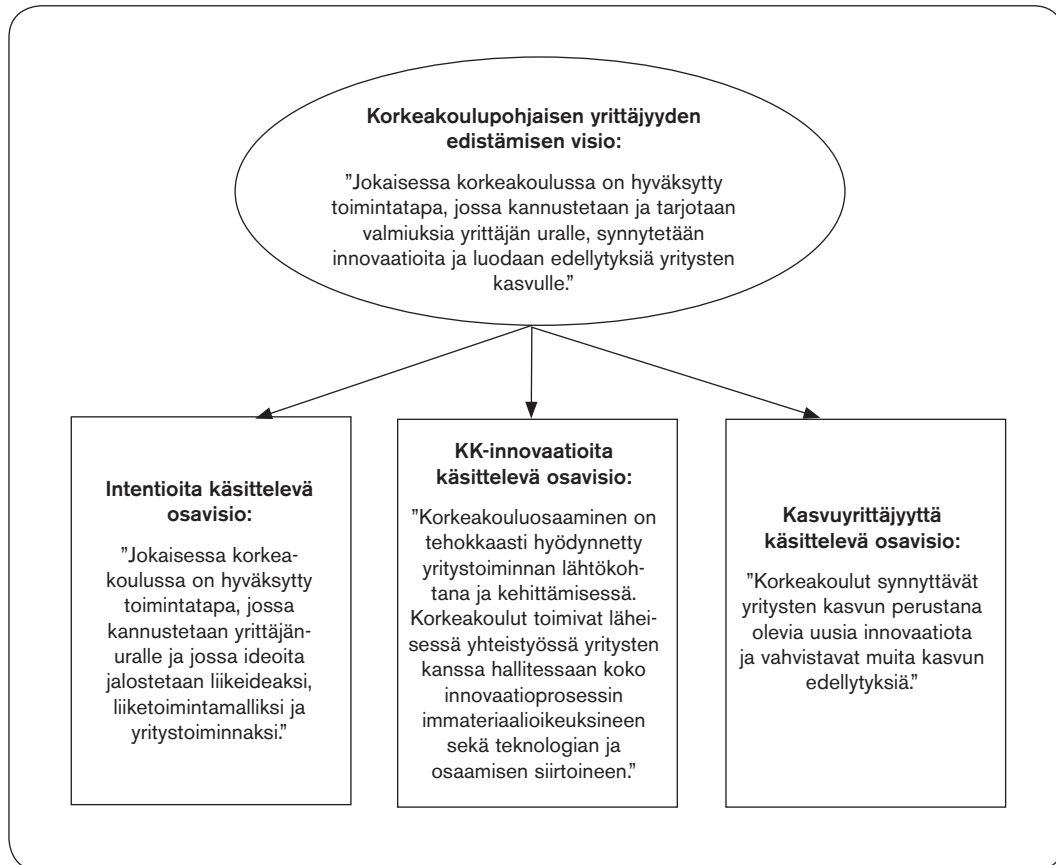
On nähtävissä, että tulevaisuudessa yrittäjyyden rooli korkeakouluissa kasvaa edelleen merkittävästi. Yrittäjyys linkittyy useisiin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa parhailaan tapahtuviin muutoksiin. Korkeakoulujen ja elinkeinoelämän välinen suhde on muuttumassa, ja niiden keskinäinen vuorovaikutus ja riippuvuus lisääntymässä. Raja käytännön toiminnan sekä teorian ja korkeimman tieteellisen tutkimuksen ja opetuksen välillä on hämärtyvässä. Korkeakoulujen yhteiskunnallisen vuorovaikutustehtävän menestyksellinen toteuttaminen edellyttää, että korkeakouluissa tuotettu tieto palvelee aidosti ympäröivää aluetta, ja että korkeakoulut tekevät yhä enemmän yhteistyötä yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa. Lisäksi yhteiskunnassa on käynnissä eräänlainen siirtymä palkkatyöyhteiskunnasta yrittäjyys- ja innovaatiovetoiseen yhteiskuntaan, joka vaikuttaa laajasti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintatapoihin sekä korkeakoulujen ja yrittäjyyden väliseen suhteeseen.

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmä asemoikin tehtävänsä edellä esitettyyn paradigman muutokseen siten, että korkeakouluissa tapahtuvaan yrittäjyyden ja innovaatioiden edistämiseen on luotava tiettyä systemaattisuutta yksittäisten kokeilujen sijaan. Yhteistyöryhmä korostaa systemaattisuuden luonnissa kolmea isoa ja toisiinsa hyvin niveltuvää kokonaisuutta: yrittäjyysmotivaation vahvistamista, korkeakouluosaamisen ja innovaatioaihioiden voimakasta hyödyntämistä yritystoiminnan alkuvoimana ja kiihdyttäjänä, sekä kasvuyrittäjyyden edistämisen tehostamista. Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen tahtotilaksi yhteistyöryhmä linjasi seuraavan:

"Jokaisessa korkeakoulussa on hyväksytty toimintatapa, jossa kannustetaan ja tarjotaan valmiuksia yrittäjän uralle, synnytetään innovaatioita ja luodaan edellytyksiä yritysten kasvulle."

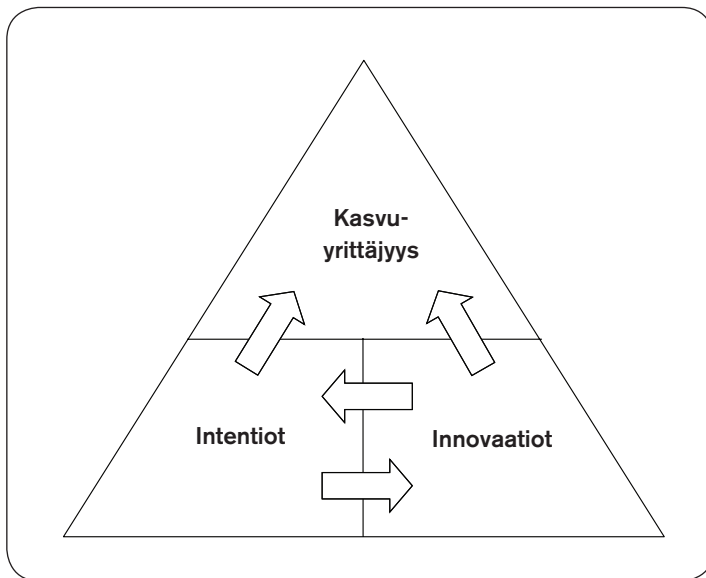
Hyväksytyllä toimintatavalla tarkoitetaan korkeakoulun päätöksentekojärjestelmän läpikäyntiä ja korkeakoulun päättämää toimintatapaa, jota voidaan kutsua myös järjestelmäksi. Toimintatavan tulee olla opiskelijoiden ja henkilöstön sekä yritysten ja korkeakoulun muiden sidosryhmien helposti ymmärrettävissä ja lähestyttävissä.

Yhteistyöryhmän tahtotilassa on nähtävissä kolme näkökulmaa, joita hyödyntäen visio avautuu käytännön kehittämistoimenpiteiksi. Seuraavassa kuviossa tahtotila on purettu kolmeksi osavisioksi.

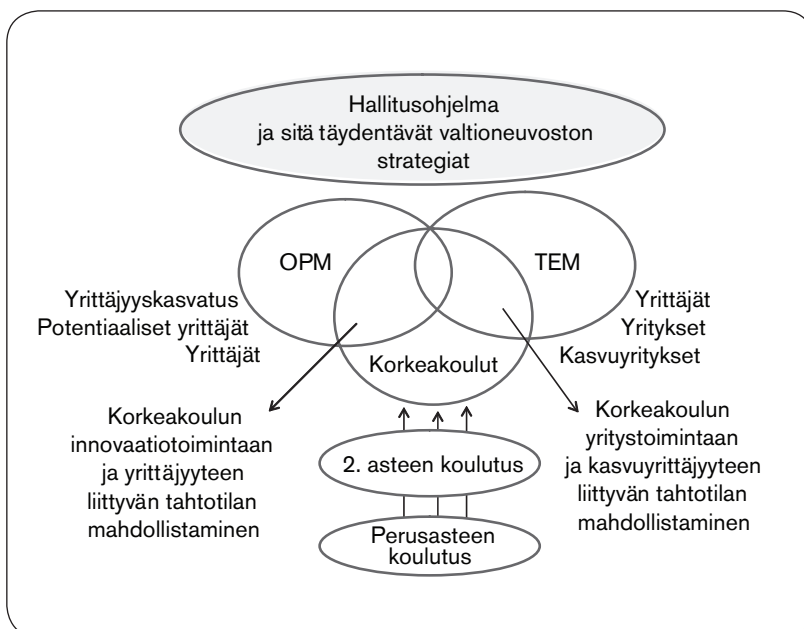
Kuvio 1. Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen tahtotilat

Yhteistyöryhmän valitsemat kehittämisteemat ovat selkeästi toistensa kanssa vuorovaiku- tuksessa. Teemat voidaan rakentaa prosessimallin muotoon. Kuviossa 2. on hahmoteltu useita polkuja kohti kasvuyrittäjyyttä. Ensinnäkin voidaan lähteä liikkeelle yrittäjyysinten- tioista tai -aikomuksista. Kun puhutaan korkeakoulupohjaisesta yrittäjyydestä, niin yrittä- jyysintentio realisoituakseen edellyttää osaamista. Toinen polku voi lähteä keksinnöstä tai tuote-/palveluideasta. Mikäli tällä nähdään olevan merkittäviä markkinamahdollisuuksia, voi se vahvistaa merkittävästi yksilön yrittäjyysintentioita ja johtaa varsin nopeastikin alka- vaan yritystoimintaan. Palveluyrittäjyys syntyy helpostikin tätä polkua pitkin. Kolman- neksi tutkija voi tehdä löydöksen, jolla on yritystoiminnassa potentiaalia. Innovaatiosta voi syntyä kasvuyrittäjyyttä tätä polkua pitkin. Viimeisenä esimerkkinä on yritys, joka hyödyntää korkeakoulussa tehtävää tutkimus- ja kehitystyötä ja joka tätä kautta löytää avaimet yrityksen kasvuun. Korkeakoulujen ja yritysten väliseen yhteistyöhön on jo kehit- tynyt vakiintuneita yhteistyömuotoja.

Kuvio 2. Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden kokonaisuus

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen ohjausjärjestelmää voidaan kuvata ylhäältä alaspäin suuntautuvana prosessina seuraavalla kuviolla 3. Kuviossa hallitusohjelma ja siihen niveltävät kansalliset ohjelmat ja strategiat – mm. kansallinen innovaatiostrategia – suuntaavat sekä opetusministeriön ja korkeakoulujen välisessä ohjausprosessissa käsiteltäviä asioita että työ- ja elinkeinoministeriön kannusteiden ja strategisen rahoituksen keinoin edistettäviä asioita korkeakoulukentässä.

Kuvio 3. Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden ohjausjärjestelmä

Korkeakoulujen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmiä ollaan uudistamassa. Yliopistot muuttuvat yliopistolain uudistamisen yhteydessä itsenäisiksi oikeushenkilöiksi, jotka toimivat joko yksityisoikeudellisina säätiöinä tai julkisoikeudellisina laitoksina. Lisääntyvä toimivalta

ja talousvastuu luovat kannusteet ja edellytykset järjestää yliopistojen toiminta nykyistä tehokkaammin ja tarkoituksenmukaisemmin.

Yliopistolain muutoksen myötä yliopistojen taloudellinen ja hallinnollinen autonomia vahvistuvat. Oikeushenkilöaseman muutos avaa myös mahdollisuudet monipuolistaa rahoituspohjaa, kilpailla aiempaa paremmin kansainvälisestä tutkimusrahoituksesta ja tehdä yhteistyötä ulkomaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa sekä osallistua kasvaville ja kansainvälistyville koulutusmarkkinoille.

Uudistuvalla ohjauksella pyritään tukemaan korkeakoulujen strategista johtamista. Korkeakoulut uudistavat strategiansa siten, että ne ovat käytettävissä vuonna 2010 käytävissä neuvotteluissa. Strategiatyö edellyttää korkeakoulujen keskinäistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta alueen ja innovaatiojärjestelmän muiden toimijoiden kanssa. Korkeakoulujen profilit muodostavat valtakunnallisen kokonaisuuden, joka kattaa yhteiskunnan sivistys-, koulutus- ja tutkimustarpeet. Korkeakoulun profilissa voi painottua eri tavalla tutkimus- ja kehitystyö, perustutkintokoulutus, tieteellinen tutkimus, taiteellinen toiminta, elinikäinen oppiminen tai innovaatio- ja aluetoiminta.

Jatkossakin keskeinen muoto ohjauksessa on opetusministeriön ja korkeakoulun välinen sopimus, jonka sisällössä korostuvat korkeakoulu- ja tiedepolitiikan keskeiset tavoitteet ja toiminnan tehokkuus. Sopimuksen sisältöä uudistetaan siten, että siitä tehdään aiempaa strategisempi, pelkistetympi ja vain keskeisimpiin tunnuslukuihin rajoittuva. Sopimuksissa sovitaan korkeakoululaitoksen yhteisistä tavoitteista, yliopiston tai ammattikorkeakoulun tehtävästä, profilista ja painoaloista, määrällisistä tavoitteista, merkittävistä kehittämistoimista sekä rahoituksesta. Ohjausjärjestelmästä halutaan rakentaa korkeakouluja kannustava.

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta edellä kuvattu ohjausparadigman muutos nähdään kaksitasoisena. Ensinnäkin, mitkä ovat ne perustehtävät yrittäjyyden edistämisessä, jotka kuuluvat jokaisen korkeakoulun tehtäviin? Perustehtäviin kuuluvia asioita tulisi seurata kaikkien korkeakoulujen osalta samoilla indikaattoreilla. Perustehtävät voivat olla seuraavia: Jokaisella korkeakoululla on yrittäjyysstrategia, kaikille halukkaille opiskelijoille on tarjolla yrittäjyyskoulutusta ja jokaisella korkeakoululla on vuorovaikutusta yritysten kanssa. Yhteistyöryhmä ei määritellyt yrittäjyyden edistämisen indikaattoreita eikä niiden minimitasoa, vaan määrittely jätetään yhteistyöryhmän toimeksiantoa seuraavalle vaiheelle.

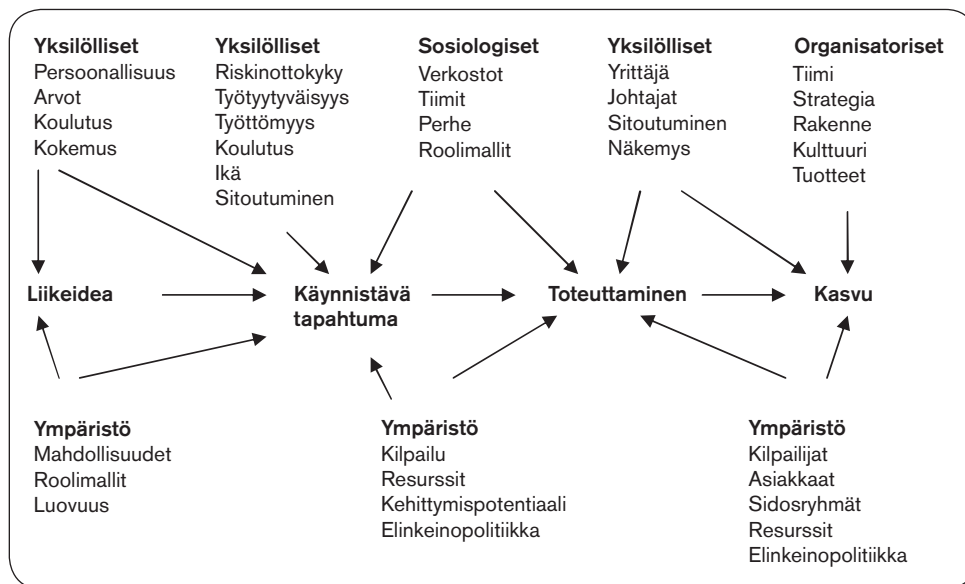
Toisena tasona ovat korkeakoulun omasta strategiasta nousevat kehittämishankkeet, uudet tehtävät ja lisärahoituksen kohteet, joissa korkeakoulut kilpailevat keskenään ja voivat muodostaa konsortioita kilpailukykynsä parantamiseksi. Näihin uusiin asioihin haetaan opetusministeriötä ja tulevaisuudessa myös työ- ja elinkeinoministeriötä kumppaneiksi. Uusia asioita, joihin haetaan lisä- tai ulkopuolista rahoitusta kumppanuusperiaatteella voisivat olla esimerkiksi seuraavat: korkeakoulut järjestävät palveluja yrityksille, laajentavat oleellisesti palveluja uusille ryhmille, esimerkiksi muiden kuin liiketalouden/kau-pallisten aineiden opiskelijoille, tai innovaatioprosessin hyvä hallinta. Oleellista on uuden tekeminen ja uudet toimintamallit.

3 Korkeakoulu yrittäjyysmotivaation synnyttäjänä ja tukijana

3.1 Yrittäjyysmotivaation syntyminen ja vahvistuminen

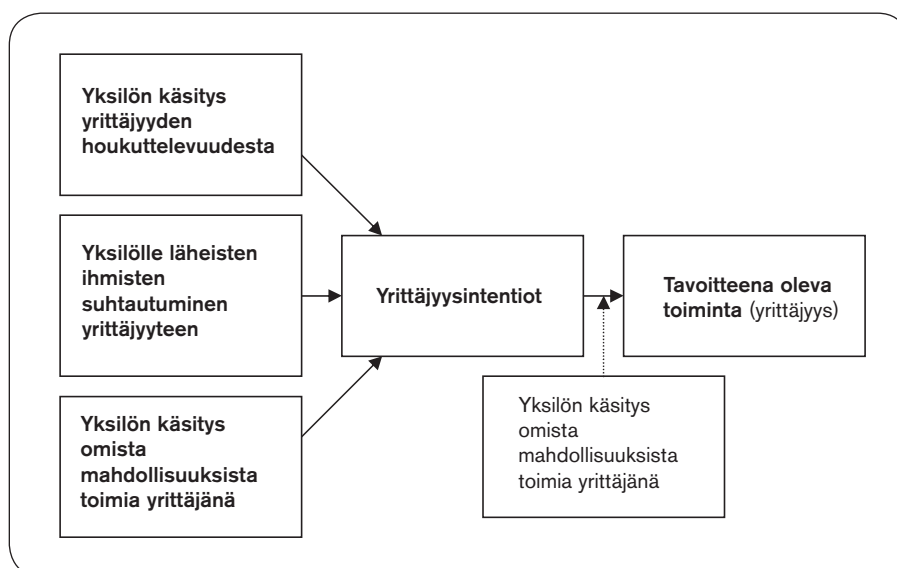
Yrittäjyysmotivaation syntymistä voidaan kuvata mm. Bygraven (1994) esittämällä liiketoiminnan syntyprosessia kuvaavalla mallilla, jossa Bygrave esitti yrityksen aloittamispäätökseen vaikuttaviksi tekijöiksi erilaiset yksilölliset ominaisuudet, yhteiskunnalliset tekijät ja ympäristön vaikutukset sekä näiden lisäksi yrityksen kasvua edistäviksi tai hidastaviksi seikoiksi yrityksen organisoimiseen liittyvät tekijät. Mallin mukaan yrityksen perustamista edeltää lähes poikkeuksetta jokin käynnistävä tapahtuma, joka voi olla esimerkiksi vaihtoehtoisten uramahdollisuuksien puuttuminen, työttömyys tai selkeän yrittäjyys- ja liiketoimintamahdollisuuden havaitseminen. Yrittäjyyspäättös voi syntyä myös perheen tai roolimallien kannustamana, tai yleisessä taloudellisessa tilanteessa tapahtuneiden muutosten seurauksena.

Bygraven mallissa kannattaa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että liiketoiminnan eri vaiheissa myös erilaiset tekijät ja niiden merkitys korostuvat. Esimerkiksi yrittäjyysmahdollisuuksien havaitsemisessa persoonallisuustekijöillä voi olla suuri merkitys, mutta niiden toteuttamiseen tarvitaan usein hyviä sidosryhmäsuhteita ja muita yritystoiminnan käynnistämisen ja kehittämisen kannalta tärkeitä resursseja, joita on mahdollista saada vasta palkkatyökokemusten myötä. Koulutuksella on tärkeä tehtävänsä myös yrittäjyysmahdollisuuksien havaitsemisessa. Keskeistä mallissa on myös siihen sisältyvä laaja ajallinen ulottuvuus: tarkastelu ei rajoitu pelkästään yrityksen syntyhetkeen ja sitä edeltävään ajanjaksoon, vaan siinä huomioidaan lisäksi yrityksen perustamisen jälkeinen suoriutuminen ja siihen vaikuttavat tekijät.

Kuvio 4. Liiketoiminnan syntyprosessi (Bygrave 1994)

Ajzenin (1991) kehittämän suunnitellun toiminnan teorian mukaan tietyn määrän suunnittelua vaativa toiminta on aina ennustettavissa kyseiseen toimintaan kohdistuvien intentioiden avulla. Ajzenin perusajatuksena voidaan pitää oletusta, että yksilön käyttäytymisintentiot tiettyä toimintaa kohtaan ovat sitä voimakkaammat mitä positiivisemmin hän toimintaan suhtautuu, mitä hyväksyttävämpää se on sosiaalisesti ja kuinka toteuttamiskelpoisena yksilö hanketta pitää. Krueger & Carsrud (1993) pitivät Ajzenin ajatuksia käyttäytymisen suunnitelmallisuudesta ja tavoitteellisuudesta erityisen käyttökelpoisina yrittäjyyden käynnistymistä selittävinä tekijöinä. Monet äkilliset elämänmuutokset (esimerkiksi työttömyys) voivat kyllä vauhdittaa yrittäjäksi ryhtymistä, mutta yleensä myös näissä tilanteissa yrittäjyys on ollut, jos ei aina toiveena, niin ainakin yksilön pitkäaikaisena mielenkiinnon kohteena. Lisäksi yrittäjyys on usein samalla tavoin tietoinen ammatinvalinta kuin minkä tahansa muunkin työuran valitseminen, johon vaikuttavat niin omat ajatukset tavoiteltavan ammatin houkuttelevuudesta ja siinä pärjäämisestä kuin myös läheisten ihmisten mielipiteet kyseisestä ammatista.

Kuvio 5. Yrittäjyysintentioiden muodostuminen tavoitteellisessa toiminnassa (Krueger & Carsrud 1993)

Intentio kääntyy yrittäjyysaktiivisuudeksi, yrityksen perustamiseen liittyviksi toimiksi ja perustamiseksi, eri tavoin ja eri vaiheissa yksilön koulutus-, työ- ja yrittäjyysuraa. Global Entrepreneurship Monitor (GEM) -tutkimus selvittää vertailukelpoisesti yli 40 maassa väestötasolla yrittäjyysaktiivisuutta, käynnistynyttä uutta yrittäjyystoimintaa, yrittäjyyspolitiikan onnistumista ja muutoksia. Uusimman GEM-tutkimuksen mukaan Suomi sijoittuu yrittäjyysaktiivisuudessa globaalisti keskitason yläpuolelle. Aikuisväestössä on Suomessa melko paljon yrittäjiä ja uusien yritysten selviytymisaste on korkea, mikä kertoo hankkeiden kestävydestä. Uusimman kansainvälisen GEM-tutkimuksen mukaan yli 20 prosentilla suomalaisesta aikuisväestöstä on yrittäjyyskokemuksia jossain vaiheessa omaa työuraansa. Suomessa työikäisestä aikuisväestöstä 6.9 % on ollut aktiivisesti aloittamassa yritystoimintaa vuonna 2007. Alkuvaiheen yrittäjyysaktiivisuudesta kaksi kolmasosaa on organisoitumassa olevaa toimintaa, josta yrittäjä on saanut tuloja enintään kolmen kuukauden ajan. Loput alkavat yrittäjät toimivat omassa, enintään 42 kuukautta käynnissä olleessa uudessa yrityksessä. Alkuvaiheen yrittäjyysaktiivisuus on hieman vuotta aikaisempaa korkeampi. Vakiintuneiden yrittäjien (yli 42 kk toimineet) osuus aikuisväestöstä on 7.6 % Suomessa vuonna 2007. Alkuvaiheen yrittäjyys ja vakiintunut yrittäjyys yhdessä kuvaavat kokonaisyrittäjyysaktiivisuutta, jonka osuus aikuisväestöstä on Suomessa 14 % vuonna 2007. (Stenholm – Pukkinen – Heinonen – Kovalainen 2008). Vaikka kansainvälisessä vertailussa Suomen kokonaisyrittäjyys on GEM-maiden vertailussa keskitason yläpuolella, on innovatiivista, kasvuun ja kansainvälistymiseen tähtäävää uutta yritystoimintaa Suomessa on kuitenkin huomattavasti vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Kahdeksan maan kasvuyrittäjyyspolitiikkoja arvioineen tutkimuksen mukaan yrittäjyyspolitiikassa on keskeistä yritysten laadun korostaminen, määrän sijasta, erityisesti uusien yritysten perustamisen vaiheessa. (Autio – Kronlund - Kovalainen 2007)

3.2 Yrittäjyysaikomukset ja yrittäjäksi ryhtyminen korkeakouluopiskelijoiden parissa

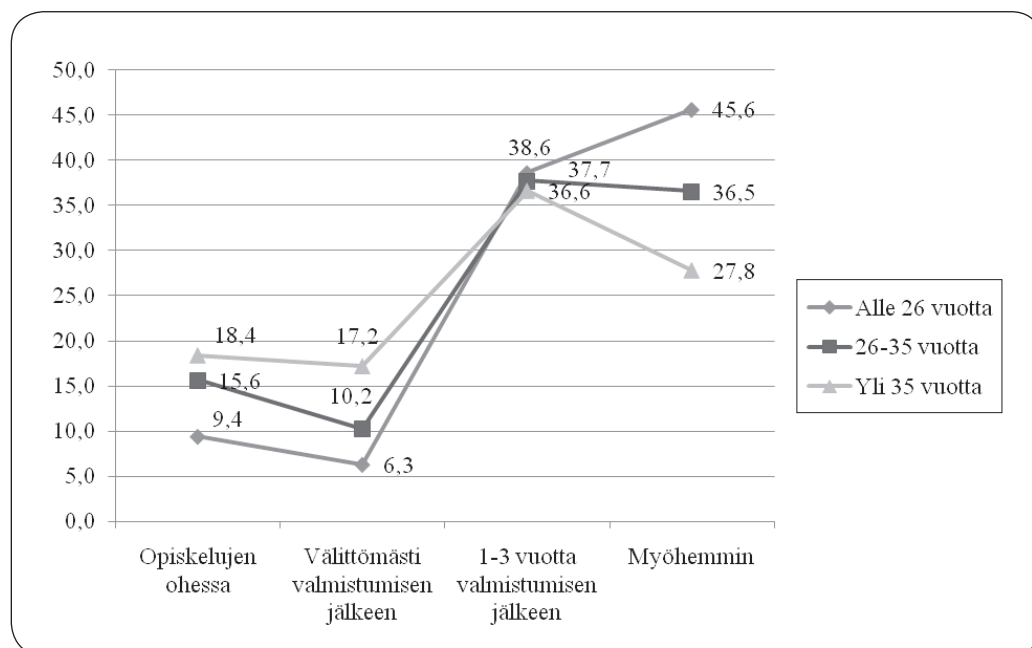
Suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysaikomuksista ei ole käytettävissä eri korkeakouluja koskevaa vertailevaa tutkimustietoa. Lahden ammattikorkeakoulu toteutti tähän yhteistyöryhmään ja ”Ammattikorkeakoulun rooli yrittäjäpolvenvaihdon edistämässä”-seurantatutkimukseen (TEM) liittyen muutamassa ammattikorkeakoulussa, yliopistossa ja yliopistokeskuksessa opiskelijoiden yrittäjyysaikomuksia käsittäneen tutkimuksen. Tutkimukseen osallistuivat Hämeen, Jyväskylän, Lahden, Satakunnan, Turun ja Vaasan ammattikorkeakoulut. Lisäksi tutkimuksessa olivat mukana Lahden ja Porin yliopistokeskukset sekä Vaasan ja Jyväskylän yliopistot. Mielenkiinto tutkimuksessa oli yrittäjyyden houkuttelevuuteen, todennäköisyyteen ja toteutettavuuteen vaikuttavissa tilannetekijöissä.¹

¹ Huovinen, Jari. (2008) Korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysaikomukset – taustatekijöiden ja uraorientaatioon vaikuttavien tilannetekijöiden merkitys intentioiden muodostumisessa. Lahden ammattikorkeakoulu, FINPIN, Suomen ammattikorkeakoulujen yrittäjyysverkoston julkaisuja (Julkaisematon käsikirjoitus). Tutkimuksen aineiston hankinta toteutettiin 2006–2007 aikana. Aineisto kerättiin verkkolomakkeen avulla, josta opiskelijoita tiedotettiin sähköpostin välityksellä. Tutkimuksen perusjoukkoon kuului 61 772 opiskelijaa, joista 6 619 vastasi kysymyksiin. Vastausprosentti oli noin 11 prosenttia. Määrällisesti vastaukset jakaantuivat ammattikorkeakoulujen välillä seuraavasti: Häme 1 857, Turku 1 569, Satakunta 675, Lahti 455, Jyväskylä 404 ja Vaasa 158 vastausta. Määrällisesti vähiten saatiin vastauksia yliopistokeskuksista, Lahdessa 43 ja Porissa 36 opiskelijaa. Jyväskylän ja Vaasan yliopistoissa vastausten määrä oli vertailukelpoinen ammattikorkeakoulujen kanssa. Ensin mainitusta vastauksia saatiin yhteensä 1 118 ja jälkimmäisestä 304 kappaletta.

Tämän tutkimuksen tulosten mukaan vajaa 69 % opiskelijoista pitää yrittäjyyttä ainakin jossain määrin kiinnostavana uravaihtoehtona ($n=4\,243$). Opiskelijoista 46 % ilmoitti suoraan, että yrittäjyys kiinnostaa ja 22 % oli sitä mieltä, että yrittäjyys kiinnostaa, mikäli he saavat valmennusta ja koulutusta yrittäjyyteen. Nämä tutkimustulokset tarjoavat käytännössä hyvän perustan jatkaa yrittäjyyden edistämistoimia korkeakouluissa.

Yleisestä kiinnostuksesta huolimatta tämäkin tutkimus osoittaa sen, että naisten keskuudessa yrittäjyys ei edelleenkään ole samalla tavoin houkutteleva uravaihtoehto kuin miesten parissa. Lisäksi miehet luottivat naisia enemmän myös omiin yrittäjyysvalmiuksiinsa. Miehistä lähes kaksi kolmesta usko i pärjäävänsä yrittäjänä, kun taas naisista vain kolmannes. Naisten heikompi usko omiin kykyihin voi johtua esimerkiksi naisyrittäjäroolimallien vähäisyydestä. Toisaalta tulos voi kertoa myös siitä, että naiset ovat miehiä kriittisempiä tai realistisempia arvioidessaan omia yrittäjyysmahdollisuuksiaan. Objektiiivisesta yrittäjyysvalmiuksien tasosta tutkimustulos ei sinällään kerro mitään. Osittain tutkimustulosta selittää se, että naiset ovat usein yliedustettuina niillä koulutusaloilla kuten sosiaali- ja terveystalveluissa, joissa opiskelijat ovat perinteisesti työllistyneet julkiselle sektorille. Sosiaali- ja terveystalveluissa on kuitenkin viimeisten vuosien aikana tapahtunut merkittävä rakennemuutos ja yksityisiä hoiva-alan yrityksiä syntyy nykyään runsaasti. Havaintojen perusteella korkeakoulujen henkilökunnan tulisikin kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten naisopiskelijoiden yrittäjyysaikomuksia ja -valmiuksia voitaisiin kehittää.

Tutkimustulokset osoittavat myös sen, että yrittäjyyskiinnostus kasvaa ikääntymisen myötä silloin, kun verrataan nuoria aikuisia varhaisen keski-ian saavuttaneisiin. Kiinnostus yrittäjyyteen oli kaikkein alhaisinta alle 26-vuotiaiden parissa, kun taas eniten yrittäjyydestä kiinnostuneita oli yli 35-vuotiaiden keskuudessa. Toisaalta nuorimpien vastaajien ryhmässä oli eniten niitä, jotka voisivat kiinnostua yrittäjyydestä, mikäli saisivat enemmän valmennusta ja kokemusta yrittäjyydestä. Tässä suhteessa jo toteutettuja toimenpiteitä esimerkiksi opiskelijoiden suhdeverkostojen vahvistamiseksi, työharjoittelupaikkojen löytämiseksi ja yrittäjyystietämyksen lisäämiseksi tulee jatkaa ja monipuolistaa. Oikeanlaisella ohjauksella (mm. kokeneiden yrittäjien toimiminen mentoreina) voidaan paikata puuttuvaa kokemusta ja saavuttaa hyviä tuloksia kaikkein nuorimpien opiskelijoiden kohdalla.

Kuvio 6. Yrittäjyyden ajateltu toteuttamisajankohta eri ikäryhmissä, % ($n=4\,422$). (Huovinen, 2008)

Tutkimuksen perusteella myös kiinnostusta jatkajayrittäjyyttä kohtaan esiintyy kohtuullisesti. Aineistossa viidennes yrittäjyydestä kiinnostuneista harkitsi joko toimivan yrityksen ostamista tai perimistä. Sukupolvenvaihdosten kannalta haasteellista on kuitenkin se, että vain kolmannes kaikista yrittäjäperheissä varttuneista opiskelijoista oli halukas jatkamaan vanhempiensa omistamaa yritystoimintaa. Toisin sanoen yrittäjyysintentiot kohdistuivat useammin uuden yrityksen perustamiseen kuin perheyrityksen jatkamiseen. Tilanne on tyypillinen erityisesti silloin, jos perheyritys toimii alalla, joka on täysin erilainen kuin opiskelijan valitsema koulutusala.

Yrittäjyysaikomusten konkretisoitumisen kannalta kysymyksiä herättää se, että noin neljännes kaikista yrittäjyyttä harkitsevista halusi aloittaa oman yrityksen heti tai välittömästi valmistumisen jälkeen. Tulos on kiinnostava sen takia, että usein intentiot muuttuvat ajan myötä ja yrittäjyyden todennäköisyys saattaa pienentyä esimerkiksi koulutusta vastaavan palkkatyön löytyessä. Toisaalta on ymmärrettävää ja järkevääkin, että useimmat nuorista opiskelijoista haluavat kartuttaa ensin työkokemustaan ennen yrittäjäksi ryhtymistä. Lisäksi tässä tutkimuksessa tehdyt havainnot antavat varovaisia viitteitä siitä, että yrittäjyysintentiot saattavat itse asiassa jopa voimistua elämäkokemuksen karttuessa.

Yrittäjyyden esteistä suurimpana pidettiin yritystoimintaan liittyviä riskejä. Lisäksi osa vastaajista piti yrittäjyyttä itselleen vieraana asiana, eikä tunnistanut itsessään yrittäjiltä vaadittavia ominaisuuksia. Yrittäjyyden pelättiin vievän kaiken vapaa-ajan. Myönteisenä havaintona yrittäjyyden esteiden poistamisen osalta voidaan pitää sitä, että opiskelijoiden lähipiirissä suhtauduttiin yrittäjyyteen pääsääntöisesti positiivisesti. Tällä on suuri merkitys yrittäjyysaikomusten muodostumisessa (ks. Krueger & Carsrud 1993). Tulosten perusteella esimerkiksi yrittäjyyteen liittyvää epäonnistumisen pelkoa pitäisi pystyä hälventämään. Yrittäjät leimautuvat epäonnistuessaan eliniäkseen taidoiltaan kyvyttömiksi, mikä on omiaan nostamaan yrittäjyyden kynnystä. Suomestakin löytyy lukemattomia käytännön esimerkkejä yrittäjistä, jotka ovat onnistuneet kääntämään aikaisemmat vastoinkäymiset voitokseen ja menestyvät yrittäjinä erinomaisesti.

Edellä on kuvattu kuuden ammattikorkeakoulun, kahden yliopiston ja kahden yliopistokeskuksen aineistoilla korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysaikomuksia poikkileikkausaineistolla. Yhteistyöryhmän toimeksiannon kannalta olisi hyvä tietää, onko korkeakouluopiskelijoiden aikomuksissa tapahtunut muutoksia ajan kuluessa. Tähän kysymykseen vastaamisessa voidaan käyttää esimerkkinä Turun kauppakorkeakoulua, jossa aloitettiin lukuvuonna 1999–2000 kaikille tutkinto-opiskelijoille pakolliset yrittäjyysopinnot. Siitä lähtien kurssille osallistuneita on tentin yhteydessä pyydetty vastaamaan yrittäjyysmotivaatiokyselyyn. Seuraavaan taulukkoon on kerätty viimeisen kymmenen vuoden aikasarja ensimmäisen tai toisen vuoden opiskelijoiden yrittäjyysmotivaatioista.

Taulukko 1. Turun kauppakorkeakoulussa opiskelevien (1. tai 2. opiskeluvuosi) yrittäjyyssmotivaatio vuosina 1999–2008

	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08
Minulla on oma yritys. (1)	1	3	2	5	2	4	3	3	5	1
Minulla on melko valmiit suunnitelmat omasta yrityksestä. (2)	4	5	1	4	3	5	3	3	4	1
Olisin valmis perustamaan oman yrityksen, jos siihen tarjoutuisi hyvä tilaisuus. (3)	30	25	35	23	33	41	37	40	38	44
Mielessäni on silloin tällöin käynyt ajatus oman yrityksen perustamisesta. (4)	51	46	40	46	44	41	42	33	39	42
Yrityksen perustaminen on minulle täysin vieras ajatus. (5)	14	21	22	22	18	10	14	20	13	12
<i>Yhteensä</i>	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>Keskiarvo (asteikko 1–5)</i>	2,3	2,2	2,2	2,2	2,3	2,5	2,4	2,4	2,5	2,4
<i>N</i>	223	151	183	196	181	190	203	118	130	86

Tulosten perusteella näyttää siltä, että Turun kauppakorkeakoulun opiskelijoiden suhtautumisessa omakohtaiseen yrittäjyyteen on tapahtunut hienoista positiivista muutosta. Keskiarvojen (asteikko 1–5; 1= vieras ajatus, 5= oma yritys) perusteella taitekohtana näyttäisi olevan vuosi 2004 siten, että vuosina 1999–2003 keskiarvot vaihtelivat välillä 2,2–2,3 ja vuosina 2004–2008 välillä 2,4–2,5.

Tarkasteltaessa lähemmin kutakin viittä yksittäistä vastausvaihtoehtoa voidaan havaita, että yrityksen perustaneiden opiskelijoiden määrissä ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia. Vain harvoilla opiskelijoista on valmiita, konkreettisia suunnitelmia yrityksen perustamiseksi. Sen sijaan entistä useampi opiskelija arvioi olevansa valmis perustamaan yrityksen jossain vaiheessa työuraa, jos siihen tarjoutuu hyvä tilaisuus. Lisäksi tuloksista on havaittavissa, että yrittäjyys koetaan aiempaa harvemmin täysin vieraaksi ajatukseksi itselle (muutos 22 %:sta 12 %:iin).

Korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysintentiona tarkasteltaessa on kuitenkin muistettava, että yrittäjyysintentiont eivät yksinomaan selitä yrittäjäksi ryhtymistä. On mahdollista, että yksilö ryhtyy yrittäjäksi intentionistaan riippumatta. Toisaalta voimakkaatkaan intentiont eivät välttämättä konkretisoidu ryhtymispäätökseksi. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista tarkastella yliopistoista valmistuneiden todellista yrittäjäksi ryhtymistä. Koulutusalojen väliset erot yrittäjäksi ryhtymisessä ovat huomattavia. Yrittäjäksi ryhtyminen on yleisintä hammas- (19 %)² ja eläinlääketieteellisestä (11 %) valmistuneiden keskuudessa. Seuraavaksi yleisintä yrittäjyys on taideteollisen (8 %), maa- ja metsätaloustieteellisen (4 %) ja kuvataidealan (4 %) tutkinnon suorittaneiden keskuudessa. Vuosi valmistumisen jälkeen yrittäjyys on vähäisintä farmasian ja lääketieteiden aloilla (0–0,1 %). Lisäksi huomattavia eroja voi olla koulutusalojen sisällä. (Heinonen – Kovalainen – Paasio – Pukkinen – Österberg 2006; Paasio – Nurmi – Heinonen 2005) Esimerkiksi teknillistieteellisiltä aloilta valmistuneista keskimäärin yksi sadasta toimii yrittäjänä, mutta ryhmään kuuluvista arkkitehteistä 17 % oli yrittäjiä jo valmistumista seuraavan vuoden lopussa. Koulutusaloittaiset erot eivät näyttäisi niinkään liittyvän opiskelijoiden erilaisiin yrittäjyysintentioneihin, vaan paremminkin esimerkiksi alan työmarkkinatilanteeseen ja toimintatapaan: joillakin aloilla yrittäjyys on luonnollinen ja kenties ainoa tapa harjoittaa ammattia, kun toisilla aloilla vallitsevat enemmän palkkatyömarkkinat (Heinonen – Kovalainen – Paasio – Pukkinen – Österberg 2006).

2 Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista yrittäjänä toimivat tutkinnon suorittamisvuotta seuraavan kalenterivuoden lopussa, 1997–2002, keskiarvo (Heinonen – Kovalainen – Paasio – Pukkinen – Österberg 2006)

AKAVAn jäsenistöön kohdennetun kyselyn perusteella yliopistotutkintotauksaiset yrittäjät eivät tavallisesti ryhdy yrittäjiksi heti tutkinnon suorittamisen jälkeen, vaan hieman myöhemmin, ehkä noin 30–40 vuoden iässä ja työkokemuksen kartuttua. Tämä haastaa yrittäjyysintentioiden tarkastelun mielekkyyden: kyse on ennen kaikkea siitä, missä määrin yrittäjyys näyttäytyy yksilölle palkkatyön kanssa tasavahvana uravaihtoehtona jossakin työuran vaiheessa. Korkeasti koulutetuilla yrittäjillä on takana pääosin laadukas työhistoria koulutusta vastaavasta työstä. Yrittäjät ovat voittopuolisesti tyytyväisiä uravalintaansa. (Paasio – Pukkinen 2006; Heinonen – Kovalainen – Paasio – Pukkinen – Österberg 2006)

3.3. Korkeakoulut yrittäjyysintentioiden edistäjinä

Kolme käsitettä

Yrittäjyyskasvatus on oppijan henkisen kasvun ohjaamista siten, että yritteliäisyydestä tulee osa elämää, jolloin yrittäjyydestä kehittyy oppijalle ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapa työntekoon. Yrittäjyyskasvatuksella edistetään myös yrittäjyydelle suopeiden arvojen ja asenteiden kehittymistä sekä yrittämisessä tarvittavan osaamispääoman kasvua (tietoja ja taitoja). Yrittäjyyskasvatuksella voidaan myös poistaa yrittäjyyttä kohtaan tunnettuja epäluuloja, vääriä uskomuksia sekä pelkoja. Henkinen kasvu yrittäjyyteen on monisäikeinen oppimistapahtuma, jossa virikkeinä toimivat koti- ja koulukasvatuksen ohella myös työelämän kokemukset, harrastukset ja ns. vapaat virikkeet.

Yrittäjyyskoulutus on tavoitteellinen ja muodollinen osa yrittäjyyskasvatusta. Mikäli yrittäjyyskoulutusta tehdään ns. avoimen oppimisympäristön periaatteella, kuten suotavaa on, mukaan tulee myös oppimiskokemuksia oppilaitoksen ulkopuolelta. Yrittäjyysopetus on opettajajohtoinen osa yrittäjyyskoulutusta. Tällöinkin tavoitteena on se, että opiskelija on aktivoitu keskeisen oppimistapahtuman toimijaksi. *Yrittäjyysopetus* voi perustua monimuotoiseen oppimiseen.

Yliopistot

Yrittäjyyttä yliopistojen tehtävänä tarkastelleen tutkimuksen perusteella (Nurmi – Paasio – Heinonen 2005) yrittäjyys näkyy yliopistojen strategioissa hyvin eri tavoin, esimerkiksi siten, että yliopiston käytännön toiminnassa korostuvat yrittäjyys ja yrittäjyyden edistäminen, vaikka strategia-asiakirjoissa yrittäjyys näyttäytyy harvemmin. Toisissa yliopistoissa toiminta yrittäjyyden edistämiseksi on strategiassa määriteltyä vähäisempää.

Vuonna 2005 tehdyn tutkimuksen perusteella yrittäjyys ymmärretään eri tavoin eri yliopistoissa³. Myös yrittäjyyden asema ja edistämistavat vaihtelevat. Joissakin yliopistoissa yrittäjyyden tai sen edistämisen ei nähdä kuuluvan yliopiston ydintehtäviin, mutta kuitenkin näissä yliopistoissa teeman ajankohtaisuus ja tärkeys tunnustetaan. Pääsääntöisesti yliopistot suhtautuvat yrittäjyyteen erittäin myönteisesti. Niissä pyritään pitkällä aikavälillä lisäämään paitsi akateemisten yrittäjien määrää, myös yleisesti lisäämään akateemisesti koulutettujen ymmärrystä yrittäjyydestä ja liiketoiminnasta.

Suhde yrittäjyyteen vaihtelee sekä yliopistojen välillä että niiden sisällä. Suomen yliopistokentässä ei ole selvästi tunnistettavissa tietynkaltaisia yliopistoja sen perusteella,

3 Paasio, Nurmi, Heinonen (2005), Yrittäjyys yliopistojen tehtävänä? Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:10

miten yrittäjyys ymmärretään tai millaisena yliopistojen rooli yrittäjyyden edistäjänä nähdään. Sen sijaan yrittäjyyden opetustarjonta ja sen painotukset erottelevat yliopistoja jossain määrin. Lähes kaikissa suomalaisissa yliopistoissa on tarjolla yrittäjyyteen liittyvää opetusta. Sen määrä ja muodot sen sijaan vaihtelevat. Perustutkinto-opetuksessa yrittäjyyttä opetetaan erityisesti yrittäjyysaineen puitteissa. Lisäksi monissa muissa aineissa on vaihtelevasti yrittäjyyslementtejä. Yrittäjyyden pääaineopetusta tarjoavat seuraavat neljä yliopistoa: Helsingin kauppakorkeakoulu, Svenska Handelshögskolan, Turun kauppakorkeakoulu ja Jyväskylän yliopisto.

Yrittäjyyden opetus yliopistoissa näyttää keskittyvän yrittäjyyden analyyttiseen ymmärtämiseen tai yrittäjämäisen ajattelutavan edistämiseen, eikä niinkään akateemisesti koulutettujen yrittäjäksi ryhtymisen tukemiseen. Yleinen suhtautuminen yrittäjyyteen on varsin myönteistä, mutta siitä huolimatta yrittäjyys ei useinkaan näyttäydy akateemisesti koulutetuille luontevana uravaihtoehtona.

Yliopistot toimivat laajassa verkostossa sidosryhmiensä kanssa yrittäjyyden ja sen edistämisen suhteen. Rahoittajia ja muita yhteistyökumppaneita on runsaasti sekä alueellisesti, valtakunnallisesti että kansainvälisesti. Nykyisessä verkottuneessa yhteiskunnassa rahoitusyhteistyö ja muu yhteistyö ovat äärettömän tärkeitä. Vuorovaikutus on tiivistä ja se vahvistuu edelleen yliopistojen kolmannen tehtävän myötä.

Tutkimuksen perusteella yliopistoissa yrittäjyyden kanssa työskentelevät sekä yliopiston johto näyttävät liittävän yrittäjyyden voittopuolisesti yliopistojen kolmanteen tehtävään. Tämän vuoksi yrittäjyyteen liittyen korostetaan tarvetta kiinteään elinkeinoelämäyhteistyöhön. Näyttää siltä, että yliopistojen kolmas tehtävä merkitsee yliopistoille vielä toistaiseksi hyödyntämättömiä mahdollisuuksia yrittäjyyden edistämisessä. Yliopistojen osalta yrittäjyys kytkeytyy luontevasti yliopistojen kaikkiin kolmeen tehtäväalueeseen, esim.:

- **perus- ja soveltava yrittäjyystutkimus**
 - tieteen ja elinkeinoelämän lähtökohtiin perustuen
 - tutkimuksen yhteiskunnallinen relevanssi ja vaikuttavuus kansallisesti ja kansainvälisesti
- **yrittäjyysopetus** (maisteri- ja jatkokoulutus)
 - yrittäjyyteen liittyvät ja sitä käsittelevät opinnäytetyöt
 - yrittäjyys opetussisältönä
 - kiinteä elinkeinoelämäyhteistyö opetuksessa
 - innovaatioiden kaupallistamiseen kohdentuvat ohjelmat (esim. yrityskehityslaboratorio -tyyppinen toiminta)
- **yrittäjyyskoulutus** (aikuiskoulutus ja täydennyskoulutus)
 - yritys- ja työelämälähtöiset koulutus- ja kehittämisohjelmat (esim. yritysten sukupolvenvaihdos -ohjelmat)
- **Yhteistyö tiedepuistojen/yrityshautomoiden kanssa.**

Yliopistojen johdon ja yrittäjyyden yhteyshenkilöiden näkökulmasta yrittäjyys näyttäytyi vuoden 2005 tutkimuksen mukaan suomalaisissa yliopistoissa vielä suhteellisen marginaalisena ilmiönä. Huolimatta yleisestä yrittäjyysmyönteisestä ilmapiiiristä, yrittäjyyttä ei koettu yliopistojen omimmaksi alueeksi. Esimerkiksi monitieteellisissä yliopistoissa

yrittäjyys nähtiin usein kauppakorkeakoulujen tai teknillisten yliopistojen toimintaan paremmin sopivaksi. Kauppakorkeakouluissa taas korostettiin yrittäjyyden konkreettista substanssia, jolloin katseet kohdistuvat monitieteellisiin ja teknillisiin yliopistoihin. Taidekorkeakouluissa opiskelijat työllistivät usein itsensä, mutta toimintaa ei yleensä mielletä yrittäjyydeksi. Yrittäjyys liitetään usein käytännön toimintaan ja se on luonteeltaan subjektiivista ja monimuotoista. Yliopisto-opetus puolestaan perustuu akateemiseen ja objektiiviseen tutkimustietoon, jonka tavoitteena on kehittää opiskelijoiden teoreettista ja kriittistä ajattelukykyä. Näiden kahden erilaisen lähestymistavan yhdistäminen tarkoituksenmukaisella tavalla yliopistoissa on haasteellista (Heinonen – Hytti 2008).

Laatikko 1.

Yrittäjyystutkimus Liikesivistysrahaston apurahahakemuksissa

Liikesivistysrahasto on suurin kauppatieteellisen alan stipendirahoittaja Suomessa. Näin ollen voidaan olettaa valtaosan alalla perustutkinnon jälkeistä tutkimustyötä täällä tekevästä ainakin hakeneen sieltä apurahoja. Yksittäisten tutkijoiden hakemuksista on yli 40 % viime vuosikymmeninä johtanut apurahan myöntämiseen, joten työnsä edetessä uusia hakemuksia esittäneistä runsaasti yli puolet on päätenyt saajien listalle. Koska dokumentoitu valmius esitetyn hankkeen toteuttamiseen on tutkimusaihetta tärkeämpi myöntöperuste, voidaan teemoja analysoitaessa katsoa apurahan saaneiden erittäin hyvin edustavan hakijajoukkoa ja varsin hyvin ainakin alan nuorempien tutkijoiden kokonaisuutta.

Liikesivistysrahaston tietokannasta vuosilta 1986-2008 on poimittu ne yhdelle henkilölle myönnettyt tutkimus- tai kongressimatka-apurahat, joiden otsikossa (tutkimushanke tai kongressiesitelämä) jossain taivutusmuodossa on sana yrittäjyys tai yrittäjä tai vastaavasti entrepreneur(ship). Apurahaesitysten otsikoiden analyysi epäilemättä sivuuttaa osan yrittäjyyteen kohdistuvasta tutkimuksesta. Eri ajanjaksojen vertailussa tulos ei tästä kärsi.

Ajanjakso on jaettu kahtia. Lisäksi Liikesivistysrahasto on manuaalisesti käynyt läpi vuoden 2008 päätökset. Taulukon yhdellä rivillä yksi henkilö on vain yhden kerran, vaikka saatujen apurahojen kappalemäärä vuosikymmenessä usein on suurempi.

ajanjakso	apurahan saajia	yrittäjyyttä tutkivia	osuus
1986–1998	774	36	4,7 %
1999–2008	1 242	88	7,1 %
2008	229	16	7,0 %

Johtopäätöksenä voi varovasti arvioida, että yksi kymmenestä kauppatieteellisen alan jatko-opiskelijasta kohdistaa tutkimustaan yrittäjyyteen ja että osuus on kuluvalle vuosikymmenellä korkeampi kuin edellisellä.

On nähtävissä, että tulevaisuudessa yrittäjyyden rooli yliopistoissa kasvaa. Yrittäjyys linkittyy useisiin yliopistoissa parhaillaan tapahtuviin muutoksiin. Yrittäjyyden koulutusta on tarjolla kaikissa yliopistoissa yliopistokonsortioiden muodostamisen jälkeen. Suomalaisessa

yhteiskunnassa on käynnissä selkeä muutos: yrittäjyyden ja palkkatyön raja näyttää olevan hämärtymässä sekä esimerkiksi sivutoiminen yrittäjyys näyttää antavan mahdollisuuksia aiempaa monimuotoisempaan työuraan, ja esimerkiksi työuran pidentämiseen (Heinonen – Kovalainen – Paasio – Pukkinen – Österberg 2006; Akola – Heinonen – Kovalainen – Pukkinen – Österberg 2007; Akola – Heinonen – Kovalainen – Suvanto 2008). Esimerkiksi lisääntyvä projektityöskentely lähentää palkkatyötä ja yrittäjyyttä. Toisaalta kansainvälistyminen ja osaamispohjainen yrittäjyys tuovat yrittäjyyden mahdolliseksi ja entistä voimakkaammin myös houkuttelevaksi nimenomaan akateemisen loppututkinnon suorittaneille. Kasvuyrittäjyydessä nähdään akateemisilla osaajilla olevan merkittävä rooli. Laajasti ajatellen kyseessä on eräänlainen paradigman muutos: siirtymä palkkatyöyhteiskunnasta yrittäjyysyhteiskuntaan. Paradigman muutos vaikuttaa laajasti yliopistojen toimintatapoihin sekä yliopistojen ja yrittäjyyden väliseen suhteeseen.

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on ammattikorkeakoululain mukaan ”antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa tutkimus- ja kehitystyötä”. Laki antaa mahdollisuuksia monenlaisille profiili- ja painopistealueiden määritelmille toimintatapojen ja voimavarojen kohdentamisen suhteen. Saapungin ja Leskisen (2004) mukaan ammattikorkeakoulujen perustehtävistä onkin käytännössä useita tulkintoja.

Yrittäjyyskoulutuksen merkitys korostuu ammattikorkeakouluissa esimerkiksi yrittäjäpolvenvaihdosten vuoksi. Kauppa- ja teollisuusministeriön tutkimuksen (Kuvaja-Saurio-Kortelainen, 2005) mukaan ammattikorkeakouluissa on havaittu yrittäjäpolvenvaihdosten tärkeys ja ilmapiiri niiden edistämiseksi on myönteinen. Eri toimijatahoilla alkaa olla yhdensuuntainen näkemys siitä, mitä pitää tehdä ja millainen työn- ja vastuunjako vaihdosten edistämisessä tulisi toimijoiden kesken olla. Toimijoilla on olemassa myös erilaisia sopivia koulutustuotteita. Yrittäjäpolvenvaihdostilanteisiin tulevien yritysten määrät, aika-aulut sekä vaihdosprosessien sisällöt ja laajuudet tunnetaan kuitenkin pintapuolisesti.

Ammattikorkeakoulujen osalta yrittäjyys kytkeytyy seuraaviin teemoihin⁴:

- opinnäytetöiden kytkeminen elinkeino- ja työelämään sekä harjoittelun kehittäminen pk-yrityksissä,
- tutkimus- ja kehitystyön vahvistaminen ja suuntaaminen pk-sektorin yritystoiminnan tukemiseen,
- ammattikorkeakoulujen ja alueellisten yrittäjäjärjestöjen yhteistyön vahvistaminen,
- opettajien täydennyskoulutuksen tuki,
- ylempään ammattikorkeatutkintoon johtavan ”Pk-sektorin yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen” koulutusohjelman kokemusten ja tulosten levittäminen,
- ”Liiketoimintaosaamisen kehittäminen korkeakoululaitoksessa” -työryhmämuistion mukaiset esitykset ja
- yrityshautomo- ja yrityskiihdyttämötyyppinen toiminta.

Kaikilla ammattikorkeakouluilla ei ole yrittäjyyden edistämisen strategioita, mutta niissäkin yrittäjyyden edistäminen sisältyy ammattikorkeakoulujen omaan kehittämisstrategiaan. Yrittäjyyttä tukevia opintojaksoja on tarjolla lähes kaikilla koulutusaloilla ja useiden ammattikorkeakoulujen kohdalla kaikissa koulutusohjelmissa. Monissa ammattikorkeakouluissa koulutusohjelmien opetussuunnitelmiin sisältyy pakollisena yrittäjyyden

⁴ Yrittäjyyskasvatuksen linjaukset ja toimenpideohjelma 2004. Opetusministeriö.

ja liiketoimintaosaamisen opintokokonaisuus. Lisäksi useimmissa ammattikorkeakouluissa on mahdollisuus suorittaa valinnaisia yrittäjyyden ammattiopintoja. Yrittäjyyttä pyritään lisäämään opintoihin työharjoittelun avulla, kokoamalla yrittäjyyttä tukevia opintoja laajemmiksi kokonaisuuksiksi ja rakentamalla opiskelijoille henkilökohtaisia yrittäjyyden opinto-ohjelmia.

Monilla ammattikorkeakouluilla on oppimisyriityksiä, joiden omistajina ovat opiskelijat, opettajat, muu henkilöstö ja yritykset. Niiden tehtävänä on tarjota opiskelijoille aitoon liiketoimintaan ja yrittäjyyteen kytkeytyvä oppimisympäristö. Usein yrityksen toimitusjohtaja ja yrityksen muut toimijat ovat opiskelijoita. Vastuuhenkilöt saavat toiminnastaan opintosuorituksia.

Sukupolven- ja omistajanvaihdot ovat keskeinen ammattikorkeakoulujen yrittäjyyden edistämistoimenpiteiden kohde. Näitä ns. yrittäjäpolvenvaihdoksia edistetään erityisellä Jatkajakoululla ja kehittämällä yrittäjyyskoulutusta tehostettuna mallina kohdennetulle opiskelijajoukolle (esimerkiksi perheyritysten jatkajille, jotka opiskelevat ammattikorkeakoulussa).

Ammattikorkeakouluilla on esihautomotoimintaa sekä varsinaisia yrityshautomoja. Hautomojen prosessit liittyvät niin koulutukseen kuin t&k-toimintaan. Yrityshautomojen avulla paitsi kannustetaan yrittäjyyteen ja tavoitellaan uusien yritysten syntymistä, myös annetaan tukea yrittäjäpolven vaihdostilanteissa. Hautomoissa on mahdollista opiskella, suorittaa opintoihin kuuluvaa harjoittelua ja laatia opinnäytetöitä. Aikuiskoulutuksessa erikoistumisopintoja on suunniteltu siten, että ne tukevat hautomosta lähtevien yritysten tarpeita. Hautomot mahdollistavat opiskelijalle opiskeluaikaisen yritystoiminnan käynnistämisen. Hautomoyritysten kanssa tehdään t&k-hankkeita. Yrityshautomoja käytetään kanavana tuotteistaa ja kaupallistaa t&k-toiminnan tuloksia.

Ammattikorkeakoulujen yhteinen yrittäjyysstrategia valmistui huhtikuussa 2006 ja sen tavoitteena on vahvistaa ammattikorkeakoulujen roolia yrittäjyyden edistäjänä muuttuvassa globaalissa toimintaympäristössä. Yrittäjyys on näin noussut koko ammattikorkeakoulujärjestelmän strategiseksi kehittämisen alueeksi. Strategia sisältää kuvauksen ammattikorkeakoulujen yrittäjyyden tavoitteista. Yrittäjyysstrategian toteuttamisvastuu on yksittäisillä ammattikorkeakouluilla. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry asetti vuonna 2006 ulkoisen yrittäjyyden osalta tavoitteeksi, että joka seitsemäs ammattikorkeakoulusta valmistunut on aloittanut yrittäjäuran 10 vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta (ARENE 2006). Yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kesken tehdään mm. ammattikorkeakoulujen yrittäjyysverkoston FINPIN:in puitteissa⁵.

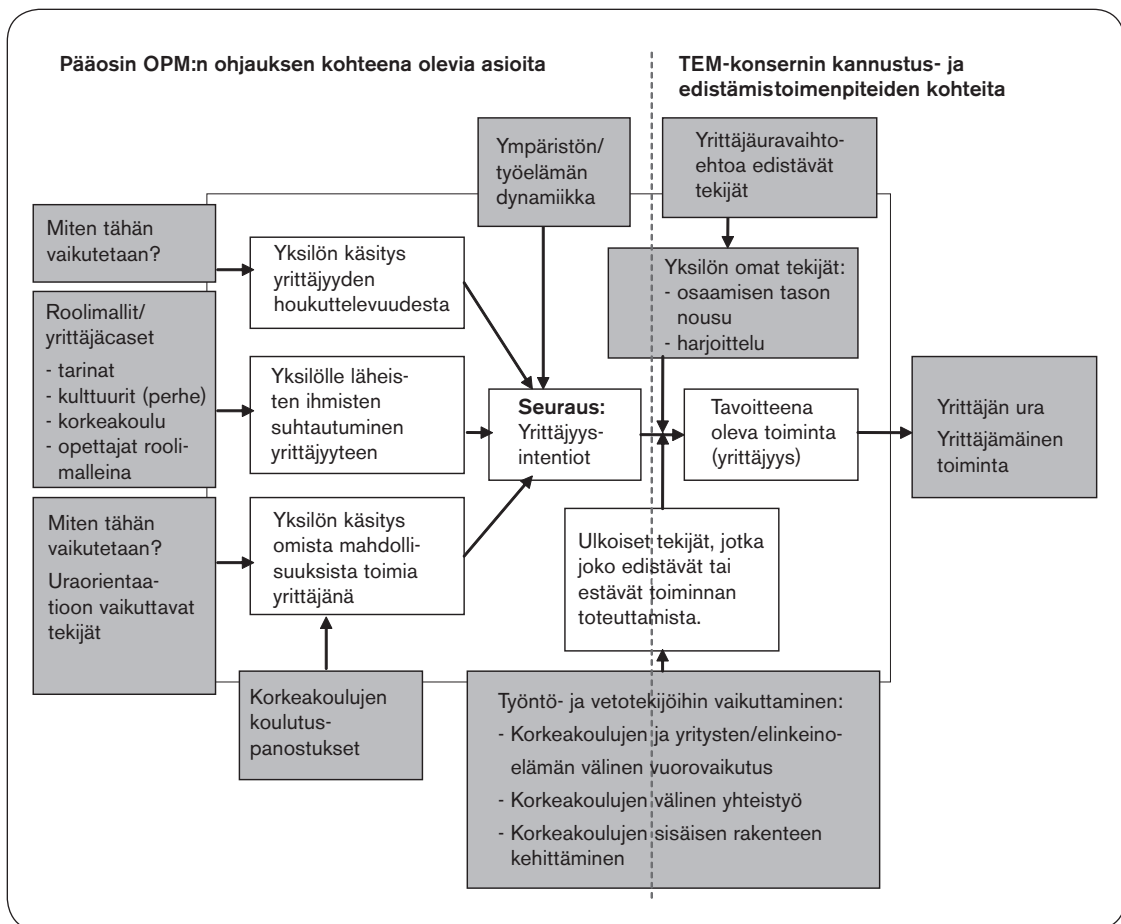
3.4 Yrittäjyysmotivaation edistämismisio, vision saavuttaminen ja toimenpidesuosituks

Kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan on merkittävää ja yrittäjyyttä voidaan pitää jossain määrin jopa muodikkaana uravaihtoehtona, myös korkeakoulutettujen keskuudessa. Kuitenkin voimakkaatkin yrittäjyysaikomukset toteutuvat edelleen harvoin käytännössä. Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmä linjasi yrittäjyysaikomusten edistämisen tahtotilan seuraavasti:

"Jokaisessa korkeakoulussa on hyväksytty toimintatapa, jossa kannustetaan yrittäjän uralle ja jossa ideoita jalostetaan liikeideaksi, liiketoimintamalliksi ja yritystoiminnaksi."

⁵ FINPIN on aktiivisten yrittäjyyden edistäjien vuonna 2002 perustama verkosto, jonka toiminnan osarahoitus vuosina 2007–2009 tulee OPM:n hankerahoituksena.

Yhteistyöryhmä otti Kruegerin ja Carsruden (1993) hahmotelman yrittäjyysintentioiden muodostumisesta tavoitteellisessa toiminnassa lähtökohdaksi lähtiessään pohtimaan tahtotilan saavuttamisen elementtejä. Tätä kuvaa täydennettiin vastaamaan paremmin Suomen olosuhteisiin sopivaksi ja hahmoteltiin yrittäjyysmotivaation synnyn ja kehittymisen syys- ja seuraussuhteita. Kuviossa 8. on hahmoteltu sekä opetusministeriön että työ- ja elinkeinoministeriön vastuualueita yrittäjyysmotivaation ja -intention vahvistamisessa kohti yrittäjyyttä ja yritystoimintaa. Kuviosta puuttuu sekä muiden ministeriöiden että aluehallinnon vastuut. Näiden tahojen saaminen mukaan korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämiseen valtakunnallisesti ja alueellisesti täydentää merkittävästi OPM:n ja TEM:in ohjausinstrumentteja.

Kuvio 7. Yrittäjyysmotivaation synnyn ja kehittymisen dynamiikka⁶

6 Kuvion ajatusrata tuntee lähinnä ne opiskelijat, jotka tulevat korkeakouluun. Heihin on kohdistettava yrittäjyysignaali. Valmiille yrittäjille tarjotaan täydennyskoulutusta johtamis- ja esimieskysymyksissä. Yliopistot ja korkeakoulut kulkevat kohden entistä monimuotoisempaa koulutustarjontaa. Mukaan voi tulla opintoalan vaihtajia, yhden maisteritutkinnon tai AMK-tutkinnon jo suorittaneita, ulkomailla koulutettuja, valmiita yrittäjiä, jotka haluavat jonkin alan substanssioppeja yms. Heitä voi tulla arvosanaopintoihin, ylempään AMK-tutkinto-opintoihin, erillisiin maisteriohjelmiin tai jatko-opiskelijaksi. Yrittäjyyskoulutuksenkin pitää olla kaiken aikaa kaikkien saatavissa ja kaikenlaisiin opinto-ohjelmiin yhdistettävänä moduuleina.

Visio

"Jokaisessa korkeakoulussa on hyväksytty toimintatapa, jossa kannustetaan yrittäjän uralle ja jossa ideoita jalostetaan liikeideaksi, liiketoimintamalliksi ja yritystoiminnaksi."

Missä meidän on onnistuttava?	Miten me varmistamme onnistumisen?
1. Yrittäjyys on korkeakoulujen strategioissa.	<ul style="list-style-type: none"> - Korkeakouluja kannustetaan laatimaan yrittäjyysstrategia tai sisällyttämään yrittäjyys painoalana korkeakoulun kokonaisstrategiaan. (OPM) - Yrittäjyys näkyy korkeakoulujen strategioissa (yrittäjyysstrategia tai yrittäjyys omana painopistealueena korkeakoulun kokonaisstrategiassa) sekä tutkimuksessa, koulutuksessa että yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa. (korkeakoulut)
2. Yrittäjyys on korkeakoulujen ohjauksessa.	<ul style="list-style-type: none"> - Yrittäjyys kirjataan korkeakoulun ja OPM:n väliseen sopimukseen. Korkeakoulujen yhteisissä tavoitteissa määritellään päämäärät yrittäjyyttä edistävälle toiminnalle. (OPM, korkeakoulut) - OPM:n ohjaus- ja rahoitusjärjestelmää kehitetään niin, että korkeakoulut panostavat yrittäjyyteen ja se näkyy korkeakoulun strategiassa. (OPM)
3. Yrittäjyys on korkeakoulujen opetus- ja tutkimussisällöissä.	<ul style="list-style-type: none"> - Yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen koulutus laajennetaan ei-kaupallisille aloille. (OPM, korkeakoulut) - Yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen tutkimus- ja kehitystyötä vahvistetaan. (korkeakoulut, OPM, Suomen Akatemia, TEM, Tekes) - Korkeakoulut, erityisesti yliopistot, kouluttavat globaalin toimintaympäristön hallitsevia yrittäjiä. (korkeakoulut, ensisijaisesti. (yliopistot) - Korkeakoulujen, erityisesti ammattikorkeakoulujen, yrittäjyyskoulutus vahvistaa alueellista ja paikallista elinkeinorakennetta. (korkeakoulut, ensisijaisesti ammattikorkeakoulut)
4. Elinkeinoelämäyhteistyö on elimellinen osa korkeakoulutoimintaa koulutuksen, tutkimuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen alueilla.	<ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulut lisäävät elinkeinoelämän edustusta yrittäjyyden edistämistä strategioiden laatimisessa. (korkeakoulut, elinkeino- ja yrittäjäjärjestöt) - Korkeakoulut tehostavat jo toimivien korkeasti koulutettujen yrittäjien saamista yhteistyöhön. (korkeakoulut) - Korkeakoulut tehostavat harjoittelua yrityksissä (yrittäjäharjoittelija). (korkeakoulut) - Korkeakoulut tehostavat hankeyhteistyötä: yliopistot – ammattikorkeakoulut – yritykset – alueorganisaatiot. (korkeakoulut, elinkeino-, yrittäjä- ja alueorganisaatiot)
5. Korkeakoulujen opintotavoitteet ja ohjausjärjestelmät tunnistavat ja tukevat systemaattisesti yrittäjäpotentiaalia.	
5.1. Jokaiseen opiskelijaan "osuu" yrittäjyyden signaali.	<ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulut tehostavat tarjoamansa yrittäjyyskoulutuksen viestimistä, jotta potentiaalinen opiskelija voi tehdä valintojaan nykyistä paremmin jo olemassa olevan yrittäjyyskiinnostuksensa mukaan. (korkeakoulut) - Korkeakoulut kehittävät opiskelijoille ja henkilökunnalle tarjottavaa koulutusta, opinto-ohjausta, ura- ja rekrytointipalveluja sekä henkilökohtaista oppimissuunnittelua tulee kehittää nykyistä paremmin yrittäjän uraa miettivien tarpeisiin soveltuvaksi. (korkeakoulut)
5.2. Jokaisessa korkeakoulussa tunnustetaan yrittäjyydestä kiinnostuneet ja ns. yrittäjäkyvykkydet.	<ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulut tehostavat yrittäjyydestä kiinnostuneiden tunnistamista. (korkeakoulut) - Korkeakoulut kehittävät uusia toimintatapoja tunnistaa ns. yrittäjäkyvykkyksiä. (korkeakoulut)
5.3. Tunnistettua yrittäjyysmotivaatiota vahvistetaan systemaattisesti.	<ul style="list-style-type: none"> - Yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen sisältöjä ja toimintamalleja ajanmukaistetaan työ- ja elinkeinoelämän ja markkinoiden tarpeiden mukaisesti. Huomiota tulee kiinnittää moni- ja poikkialaisten sisältöjen ja erityisesti ei-kaupallisten alojen yrittäjyysvalmennuksen kehittämiseen. (korkeakoulut) - Opettajankoulutuksessa tulee edelleen kehittää yrittäjyyskasvatuksen opintosisältöjä ja toimintamalleja sekä edistää jo toimivien opettajien yrittäjyyskasvatuksen valmiuksia. (ammattilliset opettajakorkeakoulut, OPM) - Yliopistojen tutkijakoulutuksessa ja maisteriohjelmissä sekä ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa jatketaan yrittäjyyttä tukevien valmiuksien ja opintosisältöjen kehittämistä. (korkeakoulut) - Korkeakoulut kehittävät yrittäjyyteen liittyvää johtamis- ja esimiesosaamista pääsääntöisesti täydennyskoulutuksena korkeakoulujen ja muiden keskeisten yrittäjyyttä edistävien toimijoiden yhteistyönä. (korkeakoulut) - Korkeakoulut edistävät kansainvälistymistä tarjoamalla opiskelijoille riittävät opintokokonaisuudet kansainvälisen yritystoiminnan edellytyksistä ja kehittämisestä. (korkeakoulut) - GEM-tutkimuksen mukaan Suomesta puuttuu varhaisvaiheen kokeilunhaluinen yrittäjyys. Korkeakouluissa tulisi olla sellaisia rakenteita ja ympäristöjä, joissa voi kokeilla yrittäjyyttä "turvallisessa ympäristössä". Näihin rakenteisiin ja ympäristöihin tulee rakentaa joustavat mahdollisuudet palata toisen palvelukseen. (korkeakoulut, OPM) - Korkeakoulujen roolia yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdoistilanteissa tulee edistää esimerkiksi jatkakoulutusten ja omistajavaihdospalvelujen avulla. (korkeakoulut, TEM)

<p>6. Korkeakoulujen tehtävänä on tarjota yrittäjyysasiantuntemusta ja -osaamista työuran eri vaiheissa (life-long-learning-periaatteella).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alumnistrategiat: Kannustetaan korkeakouluja liittämään yrittäjyyden edistämisen alumnitoimintaansa. Yrittäjäksi aikovat tai alkaneet alumnit voivat alumnitoiminnan puitteissa pitää ammatillisen ja yrittäjyysosaamisen kehittämiseksi yhteyttä toisiinsa ja korkeakouluunsa vertaisverkoston ja siihen luotavan toiminnan avulla. (korkeakoulut) - Aikuiskoulutusstrategiat: Korkeakouluja kannustetaan aikuiskoulutusstrategioissaan tarjoamaan tavoitetietoisimmille yrittäjille mahdollisuuksia osaamisensa kehittämiseen. (korkeakoulut)
<p>7. Rahoitusmuotojen ja tukipalveluiden suuntaaminen ja kehittäminen korkeakoulupohjaiseen yrittäjyyteen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Korkeakouluille osoitettavia yrittäjyyttä tukevia rahoituslähteitä suunnataan niin, että ne samanaikaisesti tukevat korkeakoulupohjaiselle yrittäjyydelle asetettuja strategisia tavoitteita. Tämä koskee sekä yrittäjyyden eri tukimuotojen kehittämistä että opetuksen ja tutkimuksen suuntaamista. (TEM-konserni, korkeakoulut) - Korkeakoulupohjaista yrittäjyyttä edistäviä neuvontapalveluja tehostetaan sekä Yritys-Suomi-palveluja hyödyntämällä että seudullisia ja alueellisia yhteistyökonsortioita kehittämällä. Neuvontapalvelujen kehittäminen edellyttää nykyistä tiiviimpää yhteistyötä korkeakoulujen, yrityspalvelu- ja -edistämisorganisaatioiden sekä elinkeino-, yrittäjä- ja työelämäjärjestöjen välillä. (TEM, korkeakoulut)
<p>8. Ministeriöiden välinen rahoitusyhteistyö on edellytys em. tavoitetilojen toteutumiselle.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opetusministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö laativat yhdessä muiden rahoittajien kanssa suunnitelman korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden vahvistamiseksi käytettävissä olevin ja mahdollisin uusin rahoitusinstrumentein. (OPM, TEM, Tekes, Finpro, Finnvera, ym.)

Kuvio 8. Yrittäjyysmotivaation edistämisen vision saavuttamisstrategian elementit

4 Korkeakouluinnovaatiot yrittäjyyden lähtökohtana

4.1 Keskeiset käsitteet

Innovaatiotoiminnalla on tärkeä rooli yrittäjyyden edistämisessä. Tutkimus- ja kehittämis-toiminnan merkitys innovaatioiden lähteenä vaihtelee aloittain. Tutkimus- ja kehittämis-toiminta tuottaa uusia sosiaalisia ja teknologisia innovaatioita, jotka mahdollistavat liike-toiminnan syntyminen ja olemassa olevan yritystoiminnan uudistamisen.

Innovaatio on käsitteenä huomattavasti laajentunut ja monimuotoistunut viime vuo-sina. Kansallisessa innovaatiostategiassa innovaatio ymmärretään hyödynnettynä osaa-mislähtöisenä kilpailuetuna. Se voi rakentua teknologian soveltamisen ohella esimerkiksi uusille palvelu- ja liiketoimintamalleille, työ- ja toimintatavoille tai tuotekonseptien ja brandien hallinnalle. Tavallisimmin innovaatio syntyy monien osaamisten yhdistelmänä. Laaja-alaisella innovaatiopolitiikalla luodaan edellytyksiä toimintamalleille, joissa yhdisty-vät käyttäjien, kuluttajien ja kansalaisten tarpeet sekä tieto, luovuus ja osaaminen.

Innovaatiostategiassa tarkastellaan innovaatiotoimintaa neljän perusvalinnan kautta. Ensimmäisenä perusvalintana on *innovaatiotoiminta rajattomassa maailmassa*. Sen mukaan Suomen liittyminen ja asemoituminen globaaleihin osaamis- ja arvoverkostoihin edellyt-tää aktiivista osallisuutta ja vaikuttamista sekä kansainvälistä liikkuvuutta ja vetovoimai-suutta. Toisena perusvalintana on *kysyntä- ja käyttäjälähtöisyys*, jonka mukaan kysynnän ohjaama innovointi, joka ottaa huomioon asiakkaiden, kuluttajien ja kansalaisten tarpeet niin julkisen kuin yksityisen sektorin toiminnassa, edellyttää kannustavia markkinoita sekä käyttäjien ja kehittäjien yhteisiä innovaatioprosesseja. Kolmantena perusvalintana on *innovatiiviset yksilöt ja yhteisöt*, jonka mukaan yksilöillä ja tiiviillä innovaatioyhteisöillä on keskeinen asema innovaatioprosesseissa. Yksilöiden ja yrittäjien innovaatiokyvykkyys ja kannusteet ovat kriittisiä tulevaisuuden menestystekijöitä. Viimeisenä perusvalintana on *systemisyys*, jonka mukaan innovaatiotoiminnan tulosten hyödyntäminen edellyttää laaja-alaista, myös rakenteiden uudistamiseen tähtäävää kehittämistoimintaa ja määrätietoista muutosjohtamista.

Kaupallistamisella tarkoitetaan tutkimus- ja kehitystyöntulosten hyödyntämistä liike-toiminnassa. *Liiketoiminnallinen hyödyntäminen* tarkoittaa puolestaan tutkimustuloksen käyttämistä kaupalliseen päätöksentekoon tai tuotantoprosessin tai tuotteen uudistami-seen tai luomiseen. *Lisensointi* tarkoittaa taas teollis- tai tekijänoikeuksin suojatun aineet-toman omaisuuden käyttöoikeuden myyntiä. *Teknologiansiirto* on innovaation kaupallista-

misprosessin vaihe, jossa korkeakouluissa tai tutkimuslaitoksessa syntynyttä innovaatioaihiota koskevaa tietoa ja hyödyntämisoikeuksia siirretään sitä hyödyntävälle yritykselle tai mahdollisesti muulle toimijalle.

Innovaatiopalveluilla puolestaan tarkoitetaan kaikkia innovaatioketjun eri vaiheita tukevia asiantuntijapalveluita, kuten tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen tukipalveluita, sopimusasioiden hallintaa, tutkimus- ja kehitystyön tulosten suojaamista, markkinointia ja myyntiä sekä yrittäjyyden tukitehtäviä. *Immateriaalioikeuksilla* (Intellectual Property Rights, IPR) tarkoitetaan aineetonta omaisuutta, joka on suojattavissa tekijän- tai teollisoikeuksin. *Tekijänoikeuden* kohteena on kirjallinen tai taiteellinen teos. Suojan saamiseksi teoksen tulee ylittää ns. teoskynnys eli yltää teostasoon. Suojattu teos on tekijänsä luovan työn omaperäinen tulos. Tekijänoikeus syntyy, kun teos on luotu. Tekijänoikeuden saaminen ei edellytä rekisteröintiä, ilmoitusta tai muunlaisen muotovaatimuksen täyttämistä. Tekijänoikeus ei suojaa aihetta, ideaa, metodologiaa, periaatetta, tietosisältöä tai juonta. *Teollisoikeuksilla* tarkoitetaan yksinoikeuksia, joilla suojataan keksintöjä, tavaroiden ja palveluiden tunnuksina käytettäviä merkkejä sekä muun muassa tavaran ulkomuodon esikuvaa. Teollisoikeuksia ovat patentit, hyödyllisyysmallit, mallioikeudet, tavaramerkit, toiminimet sekä eräät muut harvinaisemmat suojamuodot, kuten integroitujen piirien suoja ja kasvinjalostajan oikeus. *Keksintöilmoitus* on keksijän näkemys ja ilmoitus työnantajalle keksinnöllisestä tutkimustuloksesta.

Innovaatioasiamiehen tehtävänä on tunnistaa ja arvioida kaupallistettavia tutkimustuloksia, neuvoa ja kouluttaa keksintöihin ja immateriaalioikeuksiin, ml. patentteihin liittyvissä asioissa, kuten suojaamis-, rahoitus- ja kaupallistamiskysymyksissä, sekä osallistua tulosten suojaamiseen ja kaupallistamiseen yhteistyössä eri osapuolten kanssa. Tehtävät vaihtelevat korkeakoulusta riippuen yksikön ja rahoituspohjan (korkeakoulun tai Keksintösäätiön palkkaus) mukaan. *Tutkimusasiamies* osallistuu tutkimusrahoituksen hakemusten ja sopimusten valmisteluun, tietopalvelujen ja koulutuksen järjestämiseen sekä tekee yhteistyötä tutkimusta rahoittavien tahojen kanssa kotimaassa ja/tai ulkomailla. *Yritysasiamies* puolestaan auttaa yrittäjiksi aikovaa korkeakoulun henkilöstöä ja opiskelijoita yrittämiseen liittyvissä asioissa ja kysymyksissä (yrityksen perustaminen, yrityksen ja yrittämisen pelisäännöt korkeakoulupohjaisena yrittäjänä, yhteistyökumppaneiden etsintä, liiketoimintasuunnitelman laatiminen, markkinaselvitykset, hautomopalveluihin ohjaaminen ja asiakaskontaktien kehittäminen).

Korkeakoululähtöisellä yrityksellä on ainakin kaksi merkitystä: Yrityksen korkeakoululähtöisyydellä voidaan tarkoittaa joko (suppeasti) tutkimustoiminnan ja sen tulosten avainasemaa yritystoiminnan perustana tai (laajasti) korkeakoulun piiriin kuuluvan juridisen tai luonnollisen henkilön yksin tai yhdessä muiden kanssa perustamaa yritystä. Viimeksi mainittuun ryhmään kuuluvat korkeakoulu, sen hallinnoima rahasto tai sen vaikutuspiirissä oleva säätiö, korkeakouluun työsuhteessa oleva tai juuri välittömästi ennen yrityksen perustamista ollut henkilö tai henkilöt, tai korkeakoulun opiskelija, ja johon joku edellä mainituista on siirtänyt liiketoiminnan tai tietotaitoa. *Yliopistotutkimuslähtöinen tai ammattikorkeakoulun t&k-lähtöinen yritys* eli korkeakoulu-spin-off -yritys on alkava yritys, jonka liiketoimintaidea perustuu yliopistossa tehtyyn tutkimukseen tai ammattikorkeakoulun t&k-työhön ja jolla on oikeus hyödyntää liiketoimintaideansa kannalta relevantteja tutkimus- ja kehitystoiminnan tuloksia liiketoiminnassaan.

4.2 Korkeakouluinnovaatiot yrittäjyyden lähtökohtana: nykytilaa ja kehittämistarpeita

4.2.1 Tutkimus- ja kehittämisideoiden kaupallistamisen vaiheet

Korkeakouluissa tuotettujen tutkimus- ja kehittämisideoiden ja -tulosten kaupallistaminen voidaan jakaa analyttisesti neljään vaiheeseen: innovaatioaihion syntyminen, idean tunnistaminen ja arviointi, jatkokehittäminen sekä kaupallistaminen eri polkujen kautta⁷.

Vaihe 1: Aihioiden syntyminen. Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan tuloksena syntyy aihioita ja ideoita joko tiedostaen tai tiedostamatta. Tieteenala vaikuttaa merkittäväällä tavalla aihioiden syntyminen todennäköisyyteen. Tässä vaiheessa aihioita ei ole vielä tunnistettu hyödyntämisen kannalta potentiaalisiksi ja niiden keksinnöllisyyttä ei ole arvioitu. Nykyisen innovaatiotutkimuksen mukaan perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen ero innovaatiotoiminnan kannalta on vaikeasti identifioitavissa. Innovaatioaihioita ja -ideoita syntyy kaikentyyppisestä tutkimuksesta.

Vaihe 2: Potentiaalisten innovaatioiden tunnistaminen ja arviointi. Jossakin vaiheessa idea tunnistetaan kaupallisen hyödyntämisen kannalta potentiaalseksi ja se otetaan tarkemman arvioinnin kohteeksi. Kilpaillun tutkimusrahoituksen määrän lisääntyttä vaatimukset hyödyntämisen mahdollisimman laajasta pohdinnasta jo tutkimusrahoitusta haettaessa ovat samanaikaisesti vahvistuneet. Ideoita otetaan arvioitavaksi yhä aikaisemmin, mutta tunnistamisprosessi ei ole vielä kehittynyt systemaattiseksi ja tulokselliseksi. Tunnistamisen jälkeen on nopeasti myös käynnistettävä potentiaalisten innovaatioiden suojaaminen patentoiden tai muin keinoin.

Vaihe 3: Potentiaalisten innovaatioiden jatkokehitys ja kaupallistamistavan valinta. Potentiaalisiksi tunnistetut ja arvioidut ideat eivät useinkaan ole vielä valmiita kaupallistettaviksi vaan vaativat jatkokehitystä. Jatkokehitys on ymmärretty tässä selvityksessä teknistä validointia laajemmin, ja se voi koskea markkina-analyysien tekemistä, suojaamista, teknologista jatkokehitystä, testaamista tai muita toimia, jotka on tehtävä ennen keksinnön siirtymistä yritykselle. Vaiheen viimeinen osio on itse kaupallistamistavan valinta. Jatkokehityksen toimet tuottavat tietoa, jonka perusteella voidaan tehdä perusteltu päätös parhaan kaupallistamistavan valitsemiseksi.

Vaihe 4: Kaupallistamistapa. Varsinainen kaupallistaminen voi tapahtua monin tavoin. Lisensiointi, yrityspuolesta ja omistusoikeuden siirto ovat tapoja, joiden kautta potentiaalisiksi arvioidut ja tarvittaessa jatkokehityt innovaatiot siirtyvät markkinoille.

Käytännön innovaatiotoiminnassa nämä vaiheet eivät kuitenkaan seuraa toisiaan täsmällisessä järjestyksessä lineaarisesti. Vuorovaikutteinen näkemys innovaatioista korostaa monimuotoisia ja monisuuntaisia innovaatioprosesseja. Esimerkiksi markkinoiden tarpeiden tunnistaminen voi synnyttää kysyntälähtöisiä uusia ideoita tutkimukselle ja toisinaan idean kaupallistamispolku on valittu jo ennen idean jatkokehitystä.

4.2.2 Tutkimuksen ja kaupallistamisen välissä on muuri

Yksittäisen tutkimushankkeen tutkimusprosessin voidaan sanoa etenevän tutkimusideasta tutkimuksen toteuttamiseen ja lopuksi sen tulosten esittämiseen tutkijafoorumeissa (tieteelliset artikkelit, kirjat ja konferenssit).

⁷ Tekes (2006) ”Julkisten tutkimustulosten kaupallinen hyödyntäminen” (Teknologiakatsaus 192/2006).

Korkeakoulututkimuksen autonomiassa on keskeistä vapaus valita tutkimusaiheensa ja opetuksensa sisältö ulkopuolisten siihen puuttumatta. Tutkimusidea ja tutkimuksen tarkempi aihe syntyy ja määritellään usein korkeakoululähtöisesti. Siihen vaikuttavat mm. tutkijan omat kiinnostuksen kohteet, aiempi kokemus sekä yleensä myös tutkimusyksikön laajempi tutkimusala ja sen painotukset. Mikäli tutkimusprojektissa on mukana yritysyritysteistyökumppaneita, he ovat tyypillisesti tulleet projektiin mukaan tutkijan tekemän aloitteen johdosta sen jälkeen kun heille on esitelty tutkimussuunnitelman pääpiirteet. Korkeakouluissa tehdään jonkin verran myös tilaustutkimusta yksittäisten yritysten tarpeisiin, mutta tällaisia projekteja on koko tutkimusvolyyymiin suhteutettuna vain vähän. Yrityksen aloitteesta syntyvä ja sisällöltään yrityksen määrittelemä projekti on siten varsin harvinaisen. Korkeakouluissa onkin perinteisesti painotettu korkeatasoisen perustutkimuksen tärkeyttä: se varmistaa tiedon uusiutumisen ja kasvattaa pohjaa uusille tutkimusaloille ja myöhemmin myös kaupallisille sovellutuksille.

Tutkimusprojektin tulokset ovat yleensä kirjallisia projektiraportteja, tieteellisissä lehdissä julkaistavia artikkeleja tai opinnäytetöitä kuten väitöskirjoja. Tieteelliset julkaisut ovat tieteellisen tutkimuksen mitta ja voidaan ajatella, että ne määrittävät niin yksittäisen tutkijan kuin koko tutkimuslaitoksenkin aseman tieteellisessä yhteisössä. Yliopistojen ja korkeakoulujen tutkimus ja opetus on rakennettu tämän järjestelmän mukaisesti ja sen vuoksi tieteellisiä saavutuksia arvioidaan mm. virkoja ja toimia täytettäessä. Tutkijan kannalta on siis edullista tehdä mahdollisimman paljon ja mahdollisimman korkealaatuisia tieteellisiä julkaisuja. Onkin luonnollista, että tutkimusprojektin päättymisen jälkeen siinä mukana olleet tutkijat siirtyvät yleensä seuraavaan tutkimushankkeeseen, joko tutkimuslöydöksen jatkotutkimuksen tai täysin uuden tutkimusidean pariin. Valveutuneet tutkijat ovat yleensä kiinnostuneita hakemaan patenttia tutkimustuloksilleen sillä myös patenttijulkaisut luokitellaan tieteellisiksi julkaisuiksi.

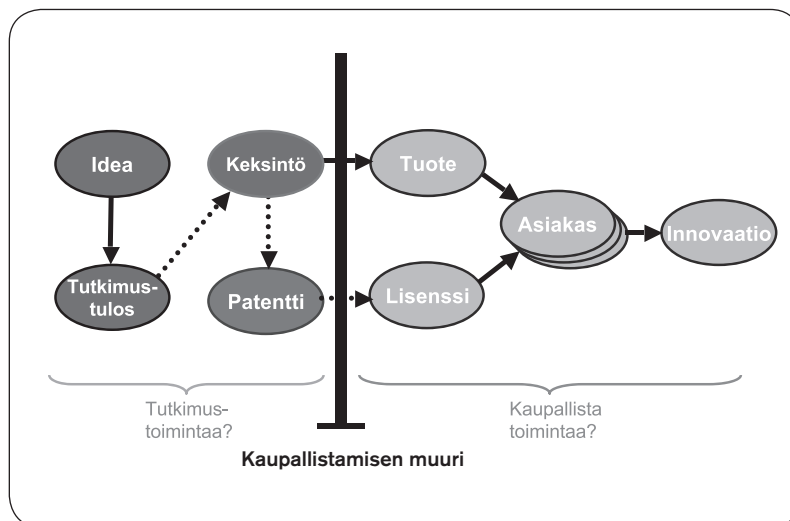
Korkeakoulujen hallintoon on tyypillisesti sijoitettu tutkimus- ja innovaatiopalveluihin keskittynyt yksikkö. Tutkimuspalvelujen osalta se tarjoaa asiantuntijapalveluita tutkimusprojektien hakuun, hinnoitteluun ja tutkimussopimusten tekoon liittyen. Innovaatiopalvelut taas keskittyvät tutkimustulosten ja keksintöjen arviointiin sekä niiden kaupalliseen hyödyntämiseen liittyviin palveluihin.

Tutkimustulosten kaupallinen hyödyntäminen voi käynnistyä tutkijan tai korkeakoulun aloitteesta. Korkeakoulu etsii aktiivisesti tutkimustuloksia, joilla voi olla kaupallista arvoa. Osa tutkijoista ottaa omatoimisesti yhteyttä innovaatiopalveluihin ja tarjoaa tuloksiaan arvioitavaksi tai hyödynnettäväksi. Tässä yhteydessä arvioidaan yleensä myös tutkimustulosten mahdollinen keksinnöllisyys: mikäli tulos on uusi, keksinnöllinen ja teollisesti hyödynnettävissä, voidaan puhua keksinnöstä ja tällöin tutkimustulokselle voidaan myös hakea patenttia. Patentti on paitsi keksintötoiminnan mittari, niin myös luonteeltaan eräänlainen tieteellinen julkaisu, jossa kuvataan teknisin termein tutkimustuloksena syntyneen keksinnön käyttötarkoitus ja käytännön toteutus.

Taulukko 2. Suomalaisen korkeakoulupatenttien ja patenttihakemusten määrä vuonna 2008 (lähde: Tekes, 2008)

	Saadut patentit/ julkiset hakemukset	Salaiset patentti- hakemukset
Helsingin yliopisto	2	3
Jyväskylän yliopisto	3	2
Kuopion Yliopisto		2
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu	1	
Lahden ammattikorkeakoulu	5	1
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	3	
Mikkelin ammattikorkeakoulu	1	1
Oulun seudun ammattikorkeakoulu	1	1
Oulun yliopisto	15	3
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu	1	
Svenska Yrkehögskolan	1	
Taideteollinen korkeakoulu	3	
Tampereen teknillinen yliopisto	5	1
Tampereen yliopisto	1	
Teknillinen korkeakoulu	37	11
Turun ammattikorkeakoulu	7	1
Turun yliopisto	4	3
<i>Yhteensä</i>	90	29

Innovaatiopalveluissa pyritään arvioimaan tutkimustuloksia, julkaisuja tai patenteja niiden kaupallisen potentiaalin kannalta. Kaupallinen potentiaali on sitä suurempi, mitä tärkeemmän ongelman tutkimustulos ratkaisee ja mitä suuremmat markkinat sillä on. Kaupallistamisen muoto riippuu usein paljon tutkimustuloksen kehittäjien omista intresseistä: tyypillisesti tavoitellaan joko tulosten myyntiä tai lisensiointia, tai vaihtoehtoisesti tulosten tuotteistamista ja siirtoa perustettavalle uudelle yritykselle. Yleistäen voidaan sanoa, että menestyksekkäs lisensiointi vaatii lähes yhtä paljon työtä kuin idean kehittäminen yrityksen myymäksi tuotteeksi. Molemmissa kaupallistamisen vaihtoehdoissa tieteelliset tulokset tulee pystyä muotoilemaan asiakashyödyiksi, euroiksi ja takaisinmaksuajoiksi ennen kuin niitä voidaan helpommin markkinoida asiakkaille. Korkealaatuisinkaan tieteellinen tutkimustulos ei automaattisesti ole kaupallisesti kiinnostava, vaan yleensä sen myynti ulkopuoliselle tai siirtäminen perustettavaan yritykseen vaatii vielä paljon kehittämistä. Tarvittavan jatkotutkimuksen, kehittämisen, suunnittelun, pilotoinnin ja markkinoinnin määrä on yksilöllistä, mutta työn määrää kuvaa se, että tutkimustulosten kaupallistaminen vaatii helposti 1–3 vuotta. Mikäli tutkimustulosten ja patenttien perusteella saadaan aikaan uusia lisensissopimuksia, yrityksiä ja yritysten menestystuotteita, voidaan alkaa puhua innovaatioista: niiden mittari on kaupallinen menestys.

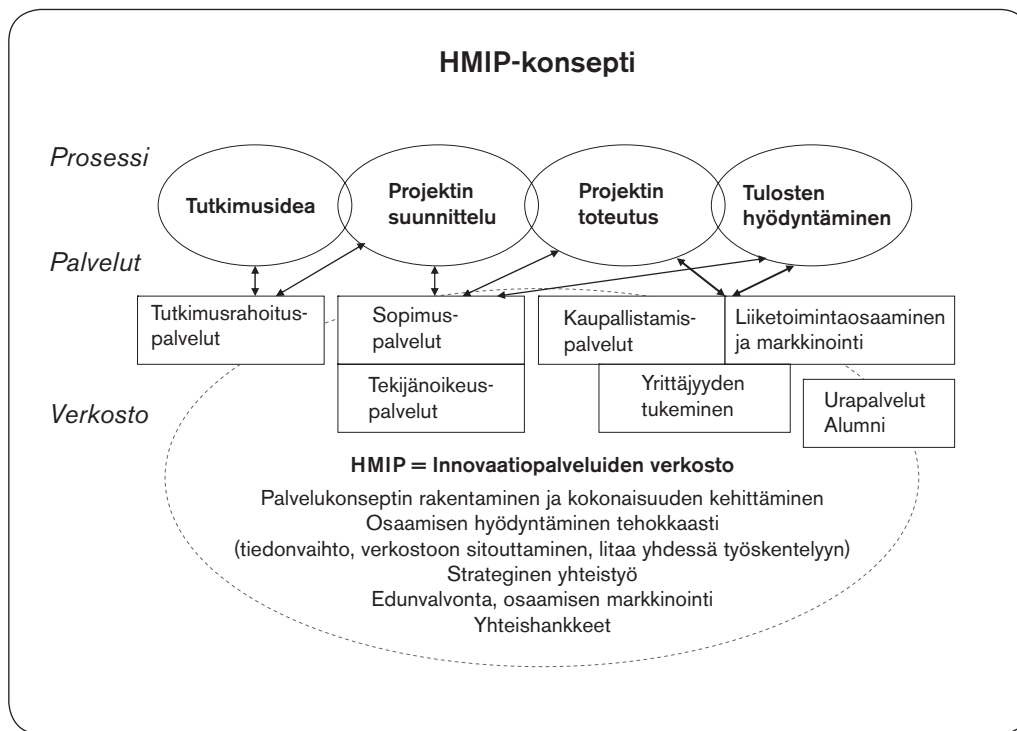

Kuvio 9. Tyypillinen korkeakoulupohjaisen idean polku innovaatioksi⁸ (Aarnio, 2006)

Voidaan ajatella, että korkeakoulujen tutkimus- ja kaupallistamisprosessien välillä on eräänlainen muuri. Tiedeyhteisöissä kannustetaan keskittymään tieteelliseen tutkimukseen, eikä tutkimustulosten kaupallistaminen ole aina edes tavoitteena. Useimmille tutkijoille kaupallistamisen periaatteet eivät ole tuttuja ja tulokset vaatisivat yleensä paljon jatkotyötä ja samalla myös tutkijan työpanosta, joka on todennäköisesti jo sidottuna seuraavaan tutkimusprojektiin. Korkeakoulun innovaatiopalveluissa on tarjolla neuvoja ja ammattitaitoista henkilöstöä kaupallistamiseen, mutta ei resursseja tutkimustulosten jatkokehittämiseen tai pilotointiin. Tyypillisesti parhaiten kaupallistuvat sellaiset hankkeet, joissa tutkijoilla on itsellään vahva intressi tulosten kehittämiseen ja eteenpäin viemiseen.

Korkeakoulut ovat organisoineet innovaatiopalvelunsa usealla eri tavalla alkaen omasta palvelutoiminnasta aina yhteistyössä muiden korkeakoulujen ja välittäjäorganisaatioiden kanssa toteutettuun toimintamalliin. Seuraavassa on esimerkinomaisesti kuvattu pääkaupunkiseudun korkeakoulujen yhteinen innovaatiopalveluverkosto – Helsinki Metropolitan Innovation Platform (HMIP) – joka tiivistää pääkaupunkiseudun korkeakoulujen innovaatiopalvelut yhteiseen verkostoon. Verkoston puitteissa sovelletaan nykyisiä korkeakoulujen innovaatiotyökaluja ja parhaita käytäntöjä tarkoituksenmukaisesti yhteistyössä, huolehditaan tehokkaasta tiedon ja osaamisen siirrosta korkeakoulujen välillä ja välineiden kehittämisestä. Hanketta koordinoi Teknillisen korkeakoulun Innovaatiokeskus.

⁸ Yliopistotutkimuksesta syntyy ideoita ja innovaatioita, mutta niitä syntyy kaikissa tiedekunnissa myös koulutuksessa kohdatuista asioista. Koulutuksessa kohdatuista asioista nousevat innovaatiot ovat monasti helpommin markkinoille saatettavissa kuin tutkimuksesta nousevat. Kaupallistaminen on molemmissa ongelma, suuri osa yrityksistä kuolee suhteellisen nopeasti. Näyttää siltä, että useinkin yritys perustetaan liian aikaisin. Asiakkaista ei ole tietoa. Kehitteillä olevan innovaation yhteensopivuus asiakkaiden tarpeisiin ja yrityksen toiminta on usein vielä selvittämättä. Rahat loppuvat ja keskeneräisen innovaation kanssa ei markkinoille päästä.

Kuvio 10. Helsinki Metropolitan Innovation Platform

Täsmällisiä arvioita kaupallista potentiaalia omaavien osaamis- ja innovaatiopohjaisten ideoiden määrästä on erittäin vaikea muodostaa, sillä kaupallinen potentiaali selviää ainoastaan suorittamalla aihiolle kunnollinen arviointi. Karkeana arviona on esitetty, että Suomessa syntyisi vuosittain 1 500–2 000 osaamis- ja innovaatioperusteista liikeideaa. Tekesin rahoittamassa ”Tutkimuksesta liiketoimintaa” – TULI -ohjelmassa käsitellään vuosittain noin 600 tutkimusperustaista ideaa, joista noin 200 idean kaupallista potentiaalia arvioidaan TULI-ohjelman tuella (ks. laatikko 4. sivulla 57). Liiketoimintasuunnitelmia koskevaan Venture Cup -kilpailuun on neljän vuoden aikana osallistunut yli 1 000 liikeideaa. Keskeisenä ongelmana aihoiden syntymisen ja tästä johtuen koko kaupallistamisprosessin tarkastelussa on se, että toiminnan laajuudesta ja tuloksista ei ole olemassa täsmällistä tietoa. Tähän asti korkeakouluilla ei ole ollut velvoitetta kerätä tietoa tai raportoida keksintöjen lukumääristä tai niiden jatkovaiheista. Tietoa tarvittaisiin lisää myös tutkimusryhmätasolla, jotta voitaisiin analysoida eroja myös tutkimusalojen ja tutkimusryhmien välillä.

4.2.3 Kehittämiskohteita kaupallistamisen muurin siirtämiseen

Tässä kappaleessa kuvataan erilaisia keinoja, joilla tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten kaupallistamista voidaan parantaa.

Markkinatarpeen huomiointi

Markkinatarve tulisi ottaa entistä paremmin huomioon myös tutkimusprojektien suunnamisessa: mitä paremmin tunnetaan markkinoilla toimivien yritysten tarpeita ja ongelmia, sitä paremmin voidaan suunnata tutkimusta niiden ratkaisemiseen. Keksintösäätien tekemien tutkimusten mukaan 54 % kaupallisista menestystuotteista on syntynyt asiakkaan aloitteesta tai markkinoilla havaitun puutteen seurauksena. Vain 2 % menestystuotteista on syntynyt suoraan uuden teknologian ansiosta. Tutkijankammioissa asiakastarpeet eivät

välttämättä aina ole täysin selviä, mutta tilannetta voidaan parantaa lisäämällä tutkijoiden ja yritysten välistä vuoropuhelua. Keinoja tähän ovat mm. korkeakoulun organisoimat yhteistyötilaisuudet sekä tutkijaliikkuvuuden lisääminen. Yhteisen kielen opettelu vie aikaa, mutta tulokset ovat hedelmällisiä: kun tutkimussuunnitelmissa huomioidaan tieteellisen teorian lisäksi myös käytännön sovellusalueet sekä markkinoilla vallitsevat kaupalliset realiteetit, saadaan erittäin hyvä lähtökohta myös kaupallisesti merkittävien tutkimusprojektien käynnistämiseksi.

Patenttitietokantojen hyödyntäminen

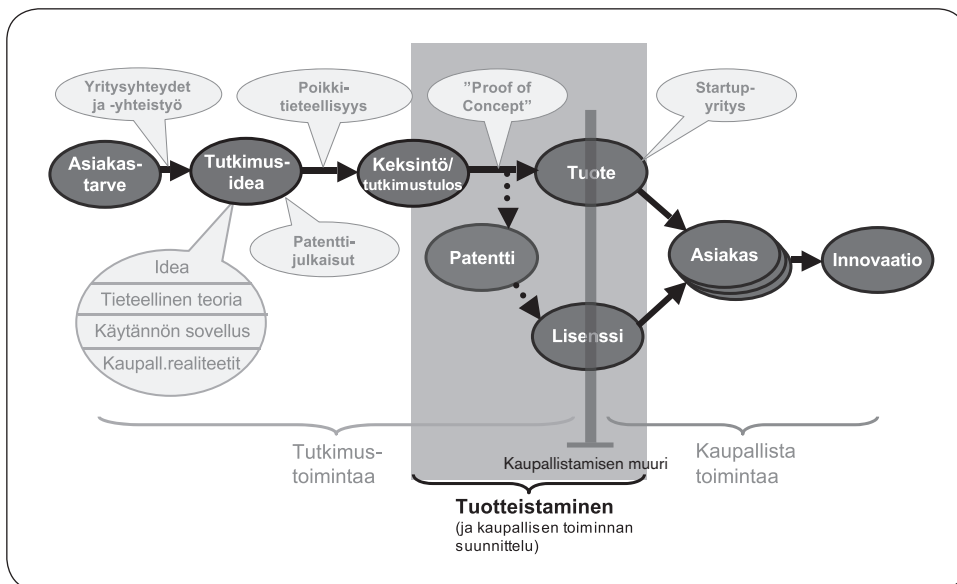
Tutkimussuunnitelmia tehtäessä tulisi huomioida nykyistä selvästi useammin myös patenttitietokantojen läpikäynti ja hyödyntäminen. Patentti- ja rekisterihallituksen mukaan jopa 30–50 % Suomessa tehtävästä tutkimus- ja kehitystyöstä on päällekkäistä, eli tutkitaan uudelleen jo aiemmin keksittyä ja patenttitietokannoissa julkistettua tietoa. Tämän vuoksi patentoinnin perusteiden ymmärtämisen ja patenttitietokantojen käytön tulisi kuulua jokaisen tutkijan perusammattitaitoon.

Poikkitieteellisten projektien lisääminen

Tieteenalojen rajapinnoista löytyy usein keskimääräistä enemmän uusia ja kaupallisesti kiinnostavia tuloksia. Eri tieteenaloilla on erilaista osaamista, erilaisia näkökulmia ja erilaisia tapoja ratkaista ongelmia. Kun yhdellä alalla tunnettua osaamista sovelletaan toisella alalla oleviin ongelmiin, voidaan saavuttaa täysin uudenlaisia ratkaisuja. Yhdistämällä tekniikan, taiteen ja talouden osaaminen voidaan luoda tuloksia, joilla on jo lähtökohtaisesti erittäin hyvät kaupallistamisen mahdollisuudet. Korkeakoulujen kannalta poikkitieteelliset opinto- ja tutkimuskokonaisuudet ovat toisaalta monimutkaisia ja kalliita rakentaa, mutta toisaalta niiden kautta on perinteisestikin syntynyt keskimääräistä enemmän ja parempia kaupallisia tuloksia. Samalla ne lisäävät projektissa mukana olleiden henkilöiden työelämävalmiuksia: poikkitieteellisissä projekteissa mukana olleet työllistyvät yleensä helpommin ja parempiin työpaikkoihin.

Tuotteistamistaitojen kehittäminen ja innovaatioystävällisen kulttuurin rakentaminen

Mitä paremmin tutkijoilla on ymmärrys niistä vaiheista joita kaupallistamiseen ja esimerkiksi yrityksen perustamiseen liittyy, sitä paremmin vaiheita voidaan ottaa huomioon jo tutkimusprojektin aikana. Tutkimustulosten jatkokehitys, prototyyppien rakentaminen ja käytännön testaus ovat luonteva jatko korkeakoulun tutkimusprojektille: soveltavan tutkimuksen ja tuotekehityksen rajan määrittely ei ole aina helppoa, eikä korkeakoulujen tarvitsisi itse olla sen tiukimpia tulkitsijoita. Käytännössä tutkimustulosten kehitystyön rahoittaminen muulla kuin korkeakoulun tutkimusrahoituksella on vaikeaa. Akateemisen tutkimuksen tulokset ovat yleensä vielä kaukana kaupallisesti hyödynnettävistä tuotteista: esimerkiksi uudella perustetulla yrityksellä ei tyypillisesti ole taloudellisia edellytyksiä niiden jatkokehittämiseen, eivätkä tulokset ole riittävän valmiita myöskään isoille teollisuusyrityksille myytäväksi.

Kuvio 11. Korkeakoulupohjaisen innovaatioprosessin kehittäminen (Aarnio, 2006)

Tutkimustulosten jatkokehityksestä on merkittävästi hyötyä myös niiden suojaamisessa: mitä paremmin tunnetaan keksinnön käytännön toiminta ja sovellusalueet, sitä tarkemmin ne pystytään suojaamaan ja suojaustoimenpiteet ajoittamaan. Tästä on merkittävää hyötyä patenttien laadun paranemisen sekä suojauskustannusten alenemisen kautta. Tuotteistaminen tarkoittaa yksinkertaistettuna tutkimustulosten kehittämistä sellaisiksi, että niitä on helppo myydä ja ostaa – varsinaisesta kaupallisesta toiminnasta voi puhua silloin, kun tuotetta ryhdytään konkreettisesti myymään.

Tutkijoiden kannalta työn kaupallisten ulottuvuuksien pohdinnan tulisi olla luonteva osa normaalia tutkimustyötä. Tutkijoista ei tule yrittää tehdä yli-inhimillisiä huippututkimuksen ja kaupallistamisen monilahjakkuuksia, mutta korkeakoulujen sisällä tulisi olla innovaatioystävällinen ja kaupallisuuteen kannustavasti suhtautuva ilmapiiri, jossa tutkimustyön yhteiskunnallista vaikuttavuutta voidaan avoimesti punnita muiltakin kuin tieteen tekemisen näkökannalta. Tähän liittyy myös kaupallisen toiminnan arvostaminen tiedeyhteisön sisällä ja virantäyttäjien yhteydessä, sekä korkeakoulun henkinen tuki yrittäjyyttä harkitseville esimerkiksi sivutoimilupien ja virkavapaiden muodossa.

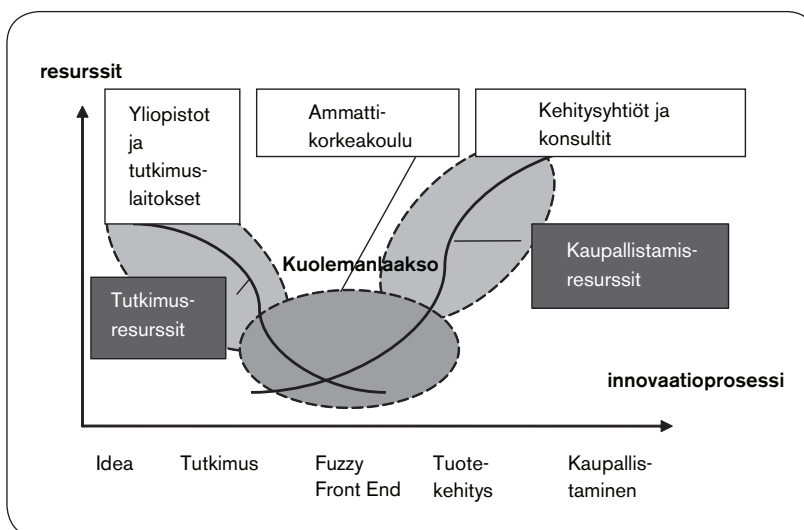
Laatikko 2. Avoin innovaatio

Avoimen innovaation paradigma lupaa yrityksille pienempiä innovoinnin kustannuksia, nopeampaa pääsyä markkinoille ja mahdollisuuden jakaa riskejä. Kyetäkseen hyötymään avoimesta innovaatiosta yrityksen täytyy uudistaa liiketoimintamallinsa ja johtamistapansa. Siihen tarvitaan "open business model" (Chesbrough 2006).

Avoimen innovaation paradigmassa on kysymys yrityksen kyvystä ja halusta ostaa ideoita (teknologioita, lisenssejä) ulkopuolelta ja myydä käyttämättömät ideansa ulkopuolelle. Yritykset alkavat tarkastella innovaatioprosessiaan kuten muitakin prosesseja siltä kannalta, mitä kannattaa tehdä itse, mitä ulkoistaa ja mitä hankkia ulkopuolelta. Jotta tällainen ideoiden ostaminen ja myyminen etenisi, tarvitaan markkinat ideoille ja innovaatioille. Tällaiset innovaatioiden markkinat ovat syntymässä. On myös perustettu yrityksiä, jotka etsivät ja välittävät ideoita tai hakevat ratkaisuja yritysten teknologisiin ongelmiin.

Tarkasteltaessa tutkimustiedon ja t&k-hankkeiden tulosten siirtymistä hyötykäyttöön voidaan havaita tutkimus- ja hyödyntämisvaiheiden välillä erityisen "kuolemanlaakson" syntyminen (Laine, 2007). Tutkimusresurssit pienentyvät kaupallistumisen tullessa todennäköisemmäksi. Toisaalta kaupallistamisen resurssit kasvavat merkittävästi vasta, kun kaupallistamisen epäonnistumisen todennäköisyys pienenee riittävästi. Väliin mahtuu tuotteen, prosessin tai menetelmän kehittämisen sumea alkupää, jossa päätöksiä tehdään suurella epävarmuuden asteella. Toisaalta juuri tuossa vaiheessa tehty virheet kostautuvat kalliisti prosessin loppupäässä.

Yliopistojen luontainen sijainti innovaatioprosessissa on sillä kohtaa, jossa perustutkimus on alkamassa ja päättyy, kun soveltava tutkimus on alkamassa tai alkanut. Ammattikorkeakoulujen luontainen sijainti ko. prosessissa on sillä kohtaa, jossa perustutkimus on päättynyt tai päättymässä, mutta toisaalta kaupallistaminenkaan ei ole vielä merkittävästi resursoitu ts. soveltavan tutkimuksen ja tuotekehityksen välimaastossa. Eri toimijoiden roolit menevät osittain päällekkäin, mikä osaltaan turvaa prosessin jatkuvuutta kunhan toimijoiden vuorovaikutus on toimivaa.

Kuvio 12. Korkeakoulujen sijainti yritysten innovaatioprosessissa (Lähde: Laine, 2007)

Yritys-Suomi-hankkeen osana toteutetussa innovaatiopalvelujen kehitystyössä keskeisenä tavoitteena on ollut uusien innovaatioiden kaupallistamiseen tähtäävien tukipalvelujen kehittäminen erilaisissa kohderyhmissä. Tietyiltä osin asiakasryhmittäisissä havainnoissa on yhdenmukaisia piirteitä, osin havainnot kohdistuivat juuri tarkasteltavina olleisiin kohderyhmiin.

Yksityishenkilön idean kaupallistamisprosessia tukevan innovaatiopalvelun tulisi hankkeessa esille saatujen kokemusten perusteella rakentua ns. Stage Gate-mallin mukaisesti. Tällöin kyseessä on systemaattinen palvelumalli, joka kohdentuu innovaatioprosessin alkuvaiheeseen ja jossa kunkin etukäteen määritellyn vaiheen jälkeen arvioidaan kyseisen idean jatkokehitystarpeet. Olemassa olevien perusmallien ja Yritys-Suomi -hankkeen yhteydessä tehtyjen pilotointien perusteella voidaan kuvata yleinen peruskonsepti, joka on ehdotettu otettavaksi alueellisesti versioituna käyttöön koko maassa. Tärkeää on, että palvelussa annetaan alkuvaiheen maksutonta neuvontaa ja subventoitua konsultointia (esim. palveluseteliä hyödyntäen hankittava ulkopuolinen asiantuntijuus), tehdään perusselvityksiä ja muuta dokumentaatiota (esim. valmistelurahoituksella) sekä suoritetaan ideoiden perusseulontaa siten, että jatkossa idean kehittäminen ohjautuu oikeisiin tarpeisiin. Korkeakouluyrittäjyyden viitekehyksessä tämän edellytyksenä on em. palvelujen tunnistettavuus ja löydettävyys.

Yrityshautomotoiminnan kehittäminen esihautomotoiminnan rinnalla tarjoaa mahdollisuuksia innovatiivisen ja kasvuhakuisen yritystoiminnan edistämiseen. Israelin mallin mukaiset sijoittajavetoiset yrityshautomot tukisivat asiakasyritysten liiketoiminnan kehittämis- ja fasilitteettitarpeiden lisäksi niiden rahoitustarpeita. Nopean kasvun yritysten rahoitustarjonnassa on siemenrahoituksen jälkeinen markkinapuute, jossa yrityksen kasvurahoitustarve (1–3 mio euroa) ylittää bisnesenkeleiden rahoitusmahdollisuudet ja alittaa reilusti pääomasijoitusrahastojen rahoituskriteerit. Yrityshautomotoiminnalla voitaisiin ratkaista ongelma tarjoamalla hautomomallia sijoittajakykyisille yritystoiminnan ammatilaisille kuten sarjayrittäjille, jotka toisivat rahoituksen lisäksi osaamisensa ja asiantunteumuksensa hautomoyritysten käyttöön.

Muita tunnistettuja innovaatiopalveluiden kehittämiskohteita ovat yksityisten asiantuntijapalveluiden käytön edistäminen innovaatioprosessissa, keksintöjen kaupallistamiseen ja lisensiointiin liittyvät kysymykset, kun keksintö halutaan myydä eteenpäin, innovaatiojärjestelmän toimijoiden roolien ja vastuiden selkiinnyttäminen sekä innovaatioihin ja innovatiiviseen yritystoimintaan liittyvän näkyvyyden kehittäminen. Kaikki mainitut tekijät ovat keskeisiä myös korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisessä.

Yritys-Suomi -hankkeen uudistamisessa tarkasteltiin myös innovaatiopalvelua, joka tarjoaa *pk-yrityksille* mahdollisuuksia osaamisen ja kilpailukyyn kehittämiseen hyödyntämällä lähialueen palvelutarjontaa.

Laatikko 3: Korkeakouluopiskelu, yrittäjyys ja innovaatiot

Yksi väylä lähteä yrittäjäksi korkeakouluopiskelijoille on opiskelun yhteydessä ja siihen liittyen tehtyjen uusien keksintöjen ja ideoiden varaan rakentuva yrittäjyys. Uusiin innovaatioihin perustuva yrittäjyys voi nopeastikin oikein toteutettuna saada aikaan merkittävääkin yritystoimintaa. Ruotsissa on kehitetty hyvin tehokas suoraan markkinoille tähtäävä innovaatioiden kehittämispalvelu. Nopeimmillaan tällaisessa palvelussa innovaatioita kehitetään kolmessa vuorokaudessa suoraan markkinoille (72 h race). Tulokset näissä kolmen vuorokauden innovaatioiden kehittämissarjoissa ovat olleet hämmästyttävän tehokkaita. Suomessa toteutetussa kokeilussa saatiin tähän asti parhaat tulokset, kun kolmen vuorokauden kuluessa jätettiin 18 patenttihakemusta ja todennäköisesti noin kymmenen innovaatiota kaupallistuu, joista ensimmäinen alle vuorokaudessa innovaatiopajan alkamisesta. Tällainen menettelytapa soveltuu hyvin myös korkeakouluopiskelijoiden ideoiden kehittämiseen markkinoille. Sitä onkin toteutettu mm. Kiinassa, Shanghaiin yliopistossa. Tällaista menettelytapaa tulisi ainakin kokeilla myös Suomessa korkeakouluopiskelijoiden väylänä innovaatioihin perustuvaan yrittäjyyteen.

Yritys-Suomi -hankkeessa yhtenä keskeisenä työnä oli määritellä myös *korkeakoulujen innovaatiopalvelujen* perusideat, palvelulupaus, toiminta-ajatus ja tarjottavat palvelut sekä yleiset yritysysteistyön tyypit. Työryhmän määrittelemän palvelulupauksen mukaan korkeakoulujen innovaatiopalvelujen tehtävänä on korkeakoulujen asiantuntemuksen ja tutkimusympäristön sopimuspohjainen välittäminen yritysten tarpeisiin sekä tiedon- ja teknologiansiirron edistäminen korkeakoulujen ja yritysten välillä. Toiminta-ajatuksena on, että korkeakoulujen tutkimusosaaminen, tutkimusympäristöt, pysyvät ja räätälöidyt koulutusohjelmat sekä korkeakoulujen teollisoikeuksiin liittyvät palvelut ovat sopimuspohjaisesti myös yksityisen sektorin käytettävissä, ja että yritykset voivat korkeakouluympäristössä hyödyntää uusimpia tutkimusmenetelmiä ja osaamista oman tuotekehityksensä tueksi sekä uudistaa liiketoimintaansa korkeakoulun asiantuntemuksella. Toimintamuotoja ovat yhteisrahoitteinen tutkimus, tilaustutkimus sekä palvelujen ostaminen. Ostettavat palvelut voivat liittyä tutkimukseen tai muihin korkeakoulujen vahvuuksiin, kuten opetukseen, ura- ja rekrytointipalveluihin ja liikkumisen edistämiseen.

Hankkeen aikana todettiin, että yritysasiakas on korkeakoululle yhteistyökumppani, jolle tarjottavia innovaatiopalveluita ovat esimerkiksi:

- korkeakoulun asiantuntijuuden ja toimintaympäristön välittäminen yritysten kilpailukyvyn kehittämistarpeisiin,
- tutkimustiedon ja -tulosten jalostaminen ja välittäminen yritysten käyttöön,
- kaupallisesti potentiaalisten, tutkimuspohjaisten ideoiden siirtäminen yritysten hyödynnettäväksi, sekä
- tutkimuspohjaisten yritysten perustamisprosessi.

Yliopistojen ja yritysten välisiä yhteistyön tyyppejä ovat kumppanuus (yhteisrahoitteinen tutkimusprojekti, yhteiset virat ja toimet, OSKE, SHOK, aluekeskusohjelma), asiakas-suhde (tilaus- ja palvelututkimukset, muut palvelut kuten ura- ja rekrytointipalvelut, infrastruktuurin käyttö, räätälöidyt koulutukset) ja omistajuus (eduskunnan luvalla,

OPM:n luvalla kun kyseessä on talousarviolaisissa määritelty yliopistoyhtiö, testamentti tai lahjoitus).

Toisena hankkeen aikana todettuna edistysaskeleena voidaan pitää yliopistojen ja korkeakoulujen palvelutarjonnan kokoamista yhteen kontaktipisteeseen Yritys-Suomi-verkopalveluun. Kontaktipiste palvelee korkeakoulujen henkilöstön ohella yrittäjiä ja muita tahoja, jotka ovat kiinnostuneet yhteistyöstä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa. Yhteydenotot voivat koskea innovaatioiden ohella muitakin palveluja, esimerkiksi koulutusta.

Kolmantena merkittävänä tuloksena voidaan pitää hallinnon alojen välisen vuoropuhelun lisääntymistä. Innovaatiopalvelujen yhteinen pohtiminen sekä opetushallinnon että työ- ja elinkeinoministeriön näkökulmista on lisännyt ymmärrystä innovaatiojärjestelmän toimijoiden rooleista ja luonut uudenlaista pohjaa hallintoalojen väliselle yhteistyölle innovaatiopalvelujen kehitystyössä.

Kehittämisvisiossa korkeakoulujen palvelutoiminnan perustan muodostaa korkeakoulun tutkimus- ja opetustoiminta sekä näihin liittyvä osaaminen, asiantuntijuus ja resurssit. Innovaatiopalvelujen tehtävänä on välittää tutkimus- ja opetustoiminnassa syntyvää osaamista ja tietämystä olemassa olevien tai perustettavien yritysten käyttöön. Korkeakoulujen näkökulmasta innovaatiotoiminnan perustana on tutkimus- ja opetustoiminta. Ideoivan ja vapaan perustutkimuksen on vahvistuttava, jotta innovaatiotoimintaa voidaan tehostaa. Lisäksi opetustoiminnan ja yritysten kanssa tehtävän yhteistyön tulee tukea toisiaan.

Korkeakoulujen innovaatiopalvelujen tarkastelun tunnistettiin avaavan uusia näkymiä palvelutoiminnan kehittämiseen korkeakouluympäristössä. Esimerkiksi

- monesta korkeakoulusta puuttuu riittävä lisensointiosaaminen,
- innovaatioasiamiesten verkoston tulisi palvella kaikkien Suomen korkeakoulujen tarpeita,
- ammattikorkeakoulujen ja pk-yritysten välisen innovaatioyhteistyön lisääminen on tärkeää, ja
- uusi yliopistolaki voi vauhdittaa yliopistojen innovaatiotoimintaa tulevaisuudessa.

Lisäksi korkeakoulujen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopalvelujen kehittämisen perushaasteita ovat asenneilmapiiri, yliopistojen muuttuva hallinnollinen ja taloudellinen asema, ammattikorkeakoulujen heterogeeniset omistuspohjat, toiminnan riittävä laajuus ja asiantuntijuuden takaaminen.

5.3 Korkeakouluinnovaatiovisio, vision saavuttaminen ja suositukset toimenpiteiksi

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmä linjasi ”korkeakouluinnovaatiot yrittäjyyden lähtökohtana” -osavision seuraavasti:

”Korkeakouluosaaminen on tehokkaasti hyödynnetty yritystoiminnan lähtökohtana ja kehittämisessä. Korkeakoulut toimivat läheisessä yhteistyössä yritysten kanssa hallitessaan koko innovaatioprosessin immateriaalioikeuksineen sekä teknologian ja osaamisen siirtoineen.”

Tahtotilan saavuttamista varten on se purettu kolmeen osaan, joista ensimmäinen käsittelee korkeakouluosaamisen hyödyntämistä, toinen korkeakoulujen ja yritysten ja yhteiskunnan välistä yhteistyötä sekä kolmas immateriaalioikeuksien hallintaa.

Visio:

"Korkeakouluosaaminen on tehokkaasti hyödynnetty yritystoiminnan lähtökohtana ja kehittämisessä. Korkeakoulut toimivat läheisessä yhteistyössä yritysten kanssa hallitessaan koko innovaatioprosessin immateriaalioikeuksineen sekä teknologian ja osaamisen siirtoineen."

Vision saavuttamisstrategia		
Missä me olemme onnistuneet, kun visio on toteutunut?	Mistä me tiedämme, että olemme onnistuneet?	Miten me varmistamme vision toteutumisen?
1. Korkea-kouluosaaminen on tehokkaasti hyödynnetty yritystoiminnan lähtökohtana ja kehittämisessä.	Kaupallistamisen mittari Uudet yritykset Työllistymismittari - % tutkijoista ja t&k-henkilöstöstä, joka tuntee hyödyntämisen pelisäännöt - Tutkijoiden t&k-henkilöstön kokemus palveluiden toimivuudesta	<ul style="list-style-type: none"> - Osaamisen kaupallistaminen/ hyödyntäminen on korkeakoulujen strategioissa ja strategioihin on sitouduttu. (korkeakoulut, OPM) - Korkeakoulut tehostavat osaamispääoman hyödyntämistä tunnistamalla aikaisessa vaiheessa tutkimus- ja kehittämisprosessissa sosiaalisia ja teknologisia innovaatioita ja edistämällä korkeakoulupohjaista yrittäjyyttä. (korkeakoulut) - Yliopistot ja ammattikorkeakoulut tehostavat osaamispääomansa hyödyntämistä lisäämällä yhteistyötä ja vuoropuhelua yritysten kanssa ja luomalla liiketoiminnallisia mahdollisuuksia. (korkeakoulut) - Korkeakoulupohjaisten innovaatioiden edistämisen pelisäännöt ovat selkeästi määriteltyjä ja omaksuttuja (tutkijat, t&k-henkilöstö, opiskelijat, hallinto, rahoittajat, yritykset). (korkeakoulut, OPM) - Korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten liiketoiminnallista hyödyntämistä tehostetaan lisäämällä yhteistyötä kaupallistavien yritysten, välittäjäorganisaatioiden ja korkeakoulujen innovaatiopalvelujen kesken. (korkeakoulut, kaupallistavat yritykset, välittäjäorganisaatiot) - Tutkijoiden kansallista ja kansainvälistä liikkuvuutta lisätään tutkimus- ja yritysmaailman välillä (esim. virka- ja toimivapausjärjestelmää kehittämällä). (korkeakoulut, OPM, Suomen Akatemia) - Korkeakoulut kehittävät tieteiden välisiä ja elinkeinoelämän kanssa yhteistyössä toteutettavia opintomahdollisuuksia. (korkeakoulut)
2. Korkeakoulut toimivat läheisessä yhteistyössä yritysten kanssa.	Korkeakoulu-yritys-yhteistyön mittari Asiakas-/kysyntä-lähtöisyyden mittari	<ul style="list-style-type: none"> Korkeakoulu-yritys-yhteistyön ja vuoropuhelun lisääminen: - Korkeakoulupohjaisista innovaatioaihiosta kiinnostuneille yrittäjille ja yrityksille on saatavissa nykyistä kattavampaa tietoa kaupallistamiskelpoisista aihioista. (korkeakoulut, välittäjäorganisaatiot) - Korkeakouluosaamisen ja innovaatioaihioiden siirtäminen on tehtävä helpoksi yrityksille ja muille hyödyntäjille mm. lisäämällä yhteisiä kehittämisprojekteja. Korkeakoulut tukevat elinkeinoelämän kehittymistä tutkimus- ja kehityslähtöisten innovaatioiden tunnistajana, jalostajana ja korkeakoulun osaamispääoman käytäntöön siirtäjänä. Tämä toteutuu valmentamalla yrityksiä hyödyntämään toiminnassaan korkeakouluosaamista ja korkeakoulupohjaisia innovaatioaihiota. (Korkeakoulut, niiden innovaatiopalvelut ja välittäjäorganisaatiot, yritykset) - Korkeakoulut kehittävät osaamispääoman hyödyntämiseksi pysyviä yhteistyöjärjestelmiä ja yrittäjyysfoorumeja muiden toimijoiden kanssa sekä vahvistavat korkeakoulun yrittäjämäistä toimintaa. (korkeakoulut) - Edistetään korkeakoulujen tutkijoiden ja t&k-henkilöiden ymmärrystä markkinoilla tarvittavista teknologioista ja osaamisista. (korkeakoulut, yhteistyöyritykset)
3. Korkeakoulut hallitsevat koko innovaatioprosessin immateriaalioikeuksineen sekä teknologian ja osaamisen siirtoineen.	Tutkimus- ja t&k-henkilöstö on saanut koulutuksen immateriaalioikeuksista Keksintöilmoitusten lkm %-osuus tutkijoista ja t&k-henkilöstöstä, joka tuntee teollisoikeusmaailman periaatteet Patenttihakemusten lkm Patenttien lkm Lisensiointisopimusten lkm Uudet yritykset	Yliopistot ja ammattikorkeakoulut kehittävät tutkimus- ja kehitystyönsä tulosten hyödyntämisen osaamistaan ja hallinnointiaan siten, että kukin korkeakoulu pystyy vastaamaan hankevalmistelusta, t&k-toimintaan liittyvistä sopimuksista, keksintöilmoitusten käsittelystä ja omistusoikeuksista ja niiden siirtämisestä. Korkeakoulujen suositellaan hoitavan kaupallistamisen hyödyntäen strategisia kumppanuuksia ja muiden korkeakoulujen yhteistyötä, jotta niiden käytössä on prosessin kussakin vaiheessa tarvittava asiantuntemus. (korkeakoulut, välittäjäorganisaatiot, kaupallistavat yritykset)
4. Yritys-Suomi on linkittänyt korkeakoulujen yhteistyönä kootut innovaatiopalvelut yhteen kontaktipisteeseen.	Yritys-Suomen korkeakoulujen innovaatiopalvelujen käyttöaste-indikaattori	Yritys-Suomen verkkopalveluun linkitetään korkeakoulujen innovaatiopalvelut. (TEM, korkeakoulut)

Kuvio 13. Vision saavuttamisstrategian elementit

Edellä mainittujen tavoitetilojen toteuttamisen lisäksi huomioidaan kansallisessa innovaatiostrategiassa mainitut kolme toimenpidettä, jotka vaikuttavat korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden kehittymiseen:

Muodostetaan Suomeen uudistumiskykyisiä sisällöllisiä ja alueellisia osaamisen keskittymiä

- Kehitetään strategisen huippuosaamisen keskittymien vahvistumista ja vaikuttavuutta palvelevat rahoitus- ja toimintatavat. Luodaan kansallisten sisältövalintojen ja alueiden strategisten vahvuuksien pohjalta alueellisia innovaatiokeskittymiä, joiden toimintaympäristöt ovat maailmanluokkaa. Sovitetaan yhteen erilaiset innovaatiotoiminnan keskittymille tarkoitetut rahoitusohjelmat. Käytetään osaamiskeskittymiä perustana Suomen houkuttavuutta lisääville kansainvälisille markkinointi- ja brändinhallintatoimille.

Kehitetään Suomeen laajasti innovatiivisuuteen kannustava oppimisympäristö

- Kehitetään koulutusjärjestelmäämme niin, että se vahvistaa yleistä osaamistasoa ja tukee erityislahjakkuuksien kehittymistä. Tuodaan kansainvälisyys, vuorovaikutustaidot, yrittäjyys, luovuus ja innovatiivisuus opetuksen ytimeen. Synnytetään Suomeen kansainvälisesti huipputasoinen oppimisen kehitysympäristö. Lisätään kannusteita ja mahdollisuuksia ennakoivaan kouluttautumiseen ja jatkuvaan oppimiseen työelämässä.

Kehitetään tutkimus- ja korkeakoulujärjestelmästäimme kansainvälisesti kilpailukykyinen osaamisen ja innovaatioiden kehitysympäristö

- Vahvistetaan yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tutkimuskapasiteettia ottaen huomioon kansallisen innovaatiopolitiikan painopisteet. Toteutetaan valmisteilla olevat yliopisto- ja ammattikorkeakoulu-uudistukset ripeästi ja organisoidaan tutkimuslaitokset ja korkeakoulut merkittävästi nykyistä suuremmiksi, johtamiseltaan, muutoskyvykkyydeltään, resursseiltaan ja hallinnoltaan moderneiksi kokonaisuuksiksi. Uudistetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmää tukemaan vuorovaikutusta korkeakoulujen, elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan välillä.

5 Korkeakoulut yritystoiminnan eri vaiheissa – erityisesti kasvuyrittäjyys

5.1 Lähtökohdat ja käsitteet

Luvussa 3 käsiteltiin korkeakoulujen roolia yrittäjyysmotivaation synnyttäjänä ja tukijana. Yrittäjyysmotivaatio, halu toimia yrittäjänä, on kaikkea yrittäjyyttä yhdistävä tekijä. Se muodostaa kivijalan myös erityisen kunnianhimoiselle ja riskipitoiselle yritystoiminnalle, kasvuyrittäjyydelle. Runsas ja dynaaminen pk-yrityskanta on keskeinen edellytys nopealle kasvu-uralle päätyvien yritysten synnylle.

Tässä luvussa tarkastellaan korkeakoulujen roolia tilanteissa, joissa perustettavalla tai jo toiminnassa olevalla yrityksellä on selkeä tavoite kasvattaa liiketoimintaansa. Kasvulla tarkoitetaan tässä ennen kaikkea tavoitteellista, innovaatioiden hyödyntämiseen pohjautuvaa ja kansainvälistymiseen tähtäävää kasvua – yksinkertaistettuna erityisen kunnianhimoista, osaamiseen ja yhteistyöhön perustuvaa liiketoimintaa.

Kasvuyrittäjyys voi toteutua joko olemassa olevien pk-yrityksen kasvuna, tai uuden, kasvuhakuisen yritystoiminnan syntyä. Innovaation kaupallistaminen, joka usein on kasvuyrittäjyyden taustalla, voi tapahtua esimerkiksi olemassa olevan yrityksen sisällä, siitä irtaantuneena itsenäisenä liiketoimintana, tai kokonaan uuden yritystoiminnan muodossa. Korkeakouluinnovaatioita yrittäjyyden lähtökohtana on käsitelty tarkemmin luvussa 4. Perinteisesti korkeakouluinnovaatioiden merkittävin kaupallistamisväylä on ollut olemassa olevien yritysten kautta. Korkeakoulujen piirissä tapahtunut menestyksekkäs innovaatio-toiminta on useimmiten ollut yritysten kanssa yhteistyössä toteutettua. Yritysten ja korkeakoulujen innovaatioyhteistyön toimivuuteen ja laajuuteen on jatkossakin panostettava merkittävästi, sillä olemassa olevat yritykset ovat kasvupotentiaaliltaan merkittävien yritysjoukko.

Korkeakoulujen piirissä syntyneiden innovaatioiden kaupallistamisella kasvuun tähtäävänä uutena yritystoimintana on yritysten kasvun kokonaiskuvan kannalta ollut Suomessa huomattavasti vähäisempi merkitys. Tämä on luonnollista, sillä korkeakouluinnovaatioiden kehittäjillä on harvoin menestyksekkään kaupallistamisen vaatimaa osaamista. Onnistunut uuden liiketoiminnan käynnistäminen vaatii useimmiten käytännössä huippuluokan yksityisen liiketoimintaosaamisen hyödyntämistä. Sarja- ja kanssaryrittäjät, joilla on jo omasta takaa kokemusta ja osaamista innovaatiopohjaisen yritystoiminnan menestyksekkäästä ja toistuvasta kehittämisestä, voisivat olla tässä useammin avainasemassa. Myös suurten yritysten voimavaroja ja resursseja voidaan hyödyntää kaupallistamisprosessissa.

Keskeistä on myös varmistaa, että korkeakoulujen innovaatioprosesseihin kytkeytyy osaamisen lisäksi riittävä määrä yksityisiä riskirahoittajia. Kaupallistaminen tulisi nähdä korkeakouluissa ennen muuta kehittyvänä tieteenalana, ei niinkään hallinnollisena funktiona.

Vaikka kasvuyrittäjyyden ytimen muodostaa sama yrittäjyysmotivaatio kuin missä tahansa muussakin yrittäjyyden lajissa, liittyy nopean kasvun rakentamiseen ja hallitsemiseen omia erityispiirteitä. Tämä pätee sekä olemassa olevien yritysten kasvun ja innovaatiotoiminnan edistämiseen, että uusien innovatiivisten kasvuyritysten synnyttämiseen. Erityispiirteet on huomioitava myös tehokkaan ja tuloksekkaan kasvuyrittäjyyden opetuksen, koulutuksen ja tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Haaste ulottuu myös laajemmin koko yhteiskuntaan ja korkeakouluja ohjaaviin järjestelmiin: ymmärrystä kasvuyrittäjyydestä on kyettävä merkittävästi lisäämään, ja sen mukaisesti ohjaamaan toimia tehokkaan kasvuyrityspolitiikan rakentamiseksi niin korkeakouluissa, elinkeinoelämässä kuin yleisessä innovaatio- ja yrittäjyyspolitiikassakin.

5.1.1 Kasvuyrittäjyyden edistäminen Suomessa

Yrittäjyyden yleiset edellytykset ovat kehittyneet Suomessa merkittävästi 2000-luvulla. Kansainvälisissä vertailuissa Suomi on nostettu yrittäjyyden toimintaympäristöltään maailman huippualueiden joukkoon⁹. Samalla yrittäjyyspolitiikassa on kiinnitetty viime vuosina entistä selkeämmin huomiota kasvuyritysten määrän vähyteen. Hallitusohjelmassa ja hallituksen innovaatiopoliittisessa selonteossa onkin kiinnitetty huomiota erityisesti korkeaan osaamiseen perustuvan yritystoiminnan kasvun edellytyksiin Suomessa. Innovatiivisten, nopeaan kasvuun ja kansainvälistymiseen tähtäävien yritysten puute on tunnistettu merkittäväksi haasteeksi Suomen kilpailukyvyyn ja elinkeinoelämän uusiutumiskyvyn ylläpitämisen kannalta.

Tutkimukset vahvistavat, että Suomessa on vähemmän kasvuhakuista yritystoimintaa kuin muissa korkean osaamistason ja samankaltaisen elinkeinorakenteen maissa¹⁰. Suomalaisen yritysten toteutunut kasvu on sekin tilastojen valossa vaatimattomampaa kuin useissa innovaatioihin ja osaamiseen panostavissa kilpailijamaissa. Kasvuyrittäjyyden tilastollista kokonaiskuvaa on kuitenkin haasteellista hahmottaa: Suomen sijoittuminen vertailuissa riippuu mm. siitä, käytetäänkö kasvun mittarina liikevaihtoa vai henkilöstön määrää, tarkastellaanko kaikkia yrityksiä vai pelkästään innovatiivisia teknologiayrityksiä, ja perustuuko tilasto kyselyaineistoon vai esimerkiksi yritysdemografiaan. Kasvuyrittäjyyden tutkimus ja tilastointi onkin eräs keskeinen kehityskohde, johon korkeakoulut voivat Suomessa vaikuttaa.

On kuitenkin monelta osin selvää, että samalla kun Suomessa panostetaan merkittävästi innovaatiotoimintaan, jäävät panostusten tulokset vaatimattomiksi, mikäli mittarina käytetään uuden, innovatiivisen, kansainvälisille markkinoille tähtäävän yritystoiminnan määrää ja menestystä. Kun tavoitteena on luoda Suomeen maailman huippuluokkaa oleva innovaatioympäristö, heikentää kasvuyritysten puute merkittävästi tavoitteen saavuttamista ja suomalaisen osaamisen hyödyntämistä kansainvälisessä talouskilpailussa.

Suomen haasteena on sovittaa tehokkaasti yhteen eri alojen politiikkatoimet kasvuyritysten toimintaympäristön kehittämisessä. Erityistä tarvetta on kasvuyrityskulttuuria

⁹ Mm. EU:n Small Business Act:iin liittyvät selvitykset vuonna 2007 ja 2008. Lisäksi Tanskan elinkeinoministeriön selvityksessä ”*Entrepreneurship Index 2008 – Entrepreneurship Conditions in Denmark*” Suomen yrittäjyyden toimintaympäristö sijoittui neljänneksi 25 maan vertailussa. Edellä olivat vain Yhdysvallat, Irlanti ja Iso-Britannia.

¹⁰ Esim. Stenholm, Pukkinen, Heinonen, Kovalainen: *Global Entrepreneurship Monitor 2007*.

kokonaisvaltaisesti vahvistaville toimenpiteille, jotta suomalaisten yritysten ja yrittäjien halukkuus ja valmiudet nopeaan kasvuun saataisiin samalle tasolle kilpailijamaiden kanssa.

Innovaatiopoliittisen selonteon mukaan uuden innovaatiostrategian tavoitteena on entisestään lisätä korkeaan osaamiseen perustuvien yritysten kasvun edellytyksiä Suomessa. Selonteko määrittelee suomalaisen kasvuyritysympäristön määrätietoisin kehittämisen yhdeksi kymmenestä valtioneuvoston kehittämislinjauksesta. Tavoitteena on luoda Suomeen erityinen kasvuun kannustava ”ekosysteemi”. Kyseinen ekosysteemi käsittää kasvulle myönteisen yrityskulttuurin lisäksi mm. kasvuun kannustavan säädösympäristön, yksityisen riskirahoituksen ja osaamisen lisäämisen alkavan yritystoiminnan kehittämisessä, sekä yrityksille tarjottavien palveluiden kuten hautomoiden kohdentamisen erityisesti nopeaa kasvua tavoitteleville yrityksille. Selonteossa linjataan erikseen, että korkeakouluissa luotujen ideoiden liiketoimintapotentiaalin arviointiin ja näiden jalostukseen kasvuyrityksille oiksi tulee tuoda huippuluokan osaamista.

Korkeakoulujen rooli kasvuyrittäjyyden edistämisessä on merkittävä etenkin innovaatio-toiminnan huippualueilla Yhdysvalloissa ja Israelissa. Niiden piirissä syntyy uusia ideoita ja keksintöjä, joiden kaupallistamispotentiaali on korkea. Parhaissa korkeakouluissa merkittävän innovaation tie markkinoille on huomattavasti lyhyempi ja suurempi kuin keskimäärin muissa korkeakouluissa. Yksityinen osaaminen, rahoitus ja laaja-alainen yhteistyö on niissä onnistuttu tuotteistamaan kiinteäksi osaksi korkeakoulujen innovaatioprosessia. Samalla korkeakoulujen opiskelijat, henkilökunta ja alumnit muodostavat merkittävän potentiaalisten kasvuyrittäjien ja kanssaryhtäjien ryhmän.

Mikäli korkeakoulujen piirissä tapahtuvaa kasvuyrittäjyyskoulutusta ja -tutkimusta kyetään kehittämään Suomessa samalle tasolle maailman huippualueiden kanssa, luo se merkittävää lisäpotentiaalia innovaatioiden kaupallistamiseen ja kasvuyritysten syntyyn. Haasteena on kehittää Suomeen omista vahvuuksista ja perinteistä rakentava järjestelmä, joka edistää suomalaisen osaamisen hyödyntämistä kaikilla tieteenaloilla. Yleisenä tavoitteena tulee olla, että suomalaiset korkeakoulut tuottavat jatkossa entistä laadukkaampaa, innovaatiotoiminnasta jalostettua kasvuyrittäjyyden hankevirtaa. Samalla korkeakoulujen ja muiden innovaatiojärjestelmän toimijoiden yhteistyötä on jatkuvasti tiivistettävä. On myös varmistettava, että korkeakoulujen piirissä toimivat parhaat kasvuyrittäjäkyyt voivat tulevaisuudessa kehittää valmiuksiaan suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä riittävän korkeatasoisen opetuksen ja tutkimuksen avulla.

Korkeakoulujen yrittäjyyskasvatuksen ja -opetuksen määrä ja laatu ovat lisääntyneet huomattavasti viimeisten vuosien aikana. Suomalainen yrittäjyyskoulutus on saanut tunnustusta maailmalla, ja se on kyennyt synnyttämään runsaasti erinomaisia parhaita käytäntöjä. Merkittävä osa korkeakouluista on omaksunut yrittäjämäisen toimintatavan, ja ymmärtänyt yrittäjyyden merkityksen alueellisen vaikuttamisen osana. Tätä myönteistä kehityskulkua, jota kuvattiin luvussa 3, on pyrittävä jatkossa systematisoimaan entisestään.

Korkeakoulujen toimenpiteet ovat kuitenkin keskittyneet pääasiassa yleisen yrittäjyysintention vahvistamiseen. Kasvuyrittäjyyden edistäminen on ollut yksittäisten tutkijoiden, opettajien ja ohjelmien varassa. Jatkossa tarvitaan entistä selkeämmin kansallisella tasolla koordinoituja toimenpiteitä innovaatiotoiminnan kaupallistamiseksi ja kasvuyrittäjyyden edistämiseksi korkeakouluissa. Toimenpiteiden tulee lisäksi olla yhdenmukaisia kansallisten, hallitusohjelmassa ja innovaatiopoliittisessa selonteossa määriteltyjen tavoitteiden kanssa.

5.1.2 Kasvuyrittäjyyden käsitteitä

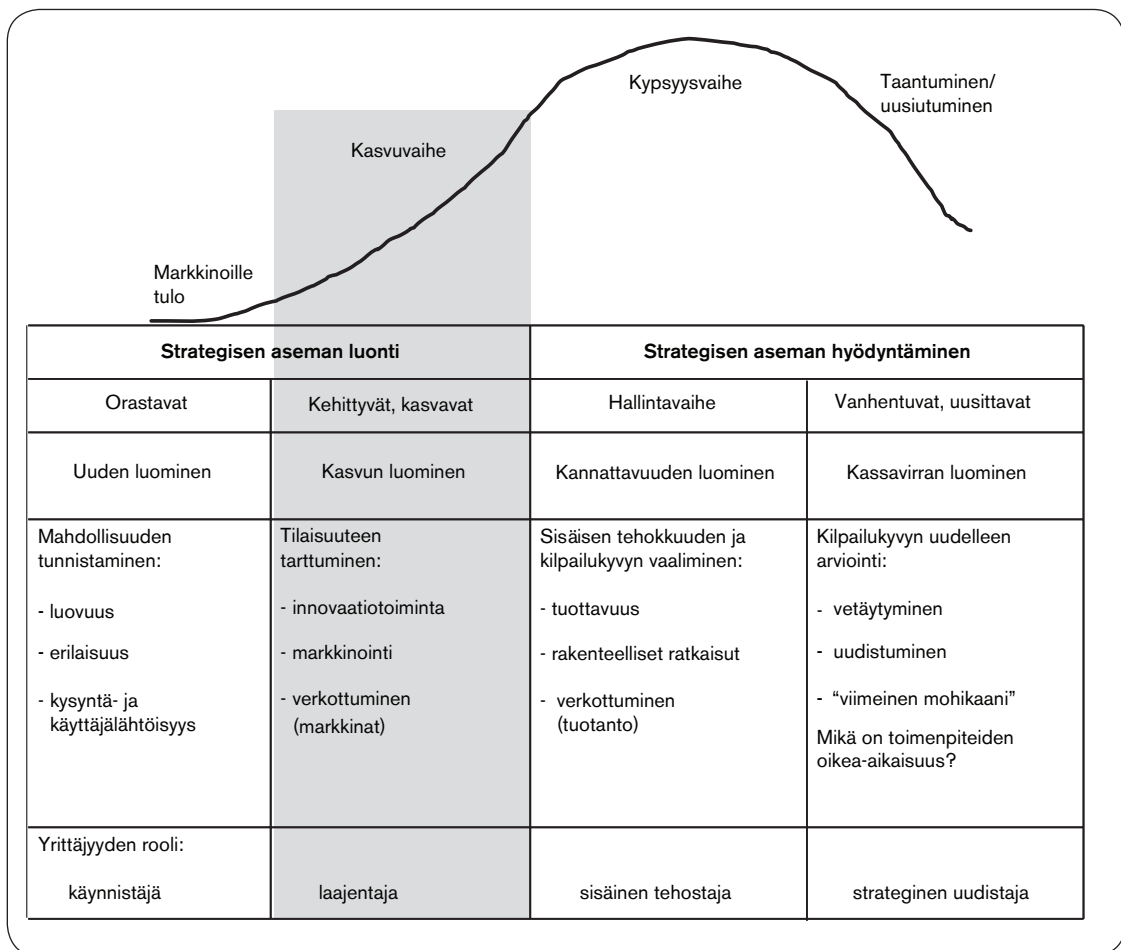
Kasvuyrittäjyys määritellään tässä raportissa liiketoiminnaksi, jolla on selkeä tavoite kasvaa (määrällisesti). Kasvu ilmenee käytännössä esimerkiksi liikevaihdon, liikutuloksen, markkinaosuuden tai henkilöstön kasvuna, markkina-alueen laajenemisena tai liiketoiminnan kehittymisenä. Kasvu voi olla orgaanista tai tapahtua esimerkiksi yritysostojen ja fuusioiden kautta. Kasvuyrittäjyys on jo lähtökohtaisesti useimmiten kansainvälistä. *Kasvuyritys* on puolestaan kasvuhakuisesti johdettu likeyritys, jossa kasvu perustuu kasvumahdollisuuksien luomiseen ja hyödyntämiseen sekä omistajan tahtoon. Tällaiset yritykset ovat usein onnistuessaan myös nk. *veturiyrityksiä*, jotka saavat aikaan kasvua myös kumppanuusyrityksissään, joskus jopa niinkin, että ne samalla supistavat omaa toimintaansa esimerkiksi ulkoistamisen kautta. Siltikin niitä voidaan pitää kasvun generoijina.

Kasvuyrittäjä on kasvuhakuisesti toimiva, aktiivinen liiketoiminnan omistaja, joka johtaa yritystään olemassa olevan kasvustrategian mukaisesti. Muita keskeisiä kasvuhakuisen yrityksen toimintaan usein liittyviä toimijoita ovat mm. *riskisijoittajat*, jotka tiettyä omistususuutta vastaan osallistuvat yrityksen kehittämiseen tavoitteenaan kasvattaa omistuksensa arvoa yrityksen arvonnousun myötä. Riskisijoittajat ovat yleisimmin joko *bisnesenkeleitä* tai *pääomasijoittajia*. Edelliset ovat yleensä yksityishenkilöitä, jälkimmäiset usein ammattimaisesti johdettuja yhteisöitä, jotka sijoittavat etenkin institutionaalisten yhteisöiden pääomia. *Kanssaryrittäjät*, jotka sijoittavat yritykseen omaa työpanostaan vastineeksi esimerkiksi määräaikaisesta omistusoikeudesta tai osakeoptioista, ovat yksi nouseva kasvuyrittäjyyden toimija.

Toimivassa kasvun ekosysteemissä yksityisellä osaamisella ja rahoituksella on ratkaiseva merkitys. Erityisesti osaavan ja yrityksen kehittämiseen sitoutuvan riskipääoman rooli korostuu. Julkisen sektorin ei tulisi toimia yksityisen markkinan kilpailijana, vaan ennen kaikkea tukea ja täydentää yksityisiä markkinoita, ja paikata olemassa olevia markkinapuutteita. Julkisen sektorin toimin voidaan paikoin myös vauhdittaa yksityisten markkinoiden kehittymistä. Julkisen sektorin toimenpiteet myös seuraavat kiinteästi reaali-talouden tilannetta: finanssikriisin kiristäessä yritysten rahoitusmahdollisuuksia korostuu julkisten rahoituslähteiden rooli myös kasvuyritysten rahoituksen osalta.

Kasvuhakuiseksi yrittäjäksi ei ryhdytä sattumalta, sellaiseksi valikoidutaan. Toimivassa kasvun ekosysteemissä yritys ei pääsääntöisesti päädy kasvuyritykseksi, vaan hakeutuu sellaiseksi aktiivisesti. Kasvua synnytetään, se ei synny itsestään. Tähän prosessiin vaikuttavat sekä yrittäjän henkilökohtaiset ominaisuudet, että elin- ja liiketoimintaympäristön tekijät. Oleellista on, että toiminta on suuntautunut voimakkaasti tulevaisuuteen.

Kasvuyrityspolitiikan keskeisiin haasteisiin sisältyy tiedon lisääminen kasvuhakuisen liiketoiminnan luonteesta ja erityisvaatimuksista. On esimerkiksi lisättävä yksityistä riskirahoitusta hakevien yritysten tietoisuutta niiden perustamisesta lähtien siitä, mitä yritykseltä vaaditaan, jotta se on riskisijoituskelpoinen yksityistä rahaa sijoittavien toimijoiden näkökulmasta.

Kuvio 14. Yrittäjyyden roolin kehittyminen yritystoiminnan elinkaaren eri vaiheissa (Lähde: mukaillen Koironen 22.10.2007).

Päätös ryhtyä yrittäjäksi on yksi tärkeimmistä työ- ja ammattiuran taitekohdista. Tämä korostuu entisestään tilanteissa, joissa tarkoituksena on harjoittaa erityisen riskipitoista, kasvuun tähtäävää liiketoimintaa. Merkittävän osan tähän päätökseen liittyvästä pohdinnasta muodostavat yrittäjyyden hyödyt ja haitat suhteessa muihin uravaihtoehtoihin. Valintaan vaikuttaa myös mm. yhteiskunnan suhtautuminen kasvuhakuisen yrittäjyyden ääripäihin, menestymiseen ja epäonnistumiseen.

Tutkimuksen mukaan suomalaisella kasvuyrittäjällä on yleensä korkea koulutus- ja osaamistaso sekä aiempaa johtamis- ja/tai yrittäjäkokemusta. Kasvuyrittäjä ei silti yleensä ole iältään kovin vanha, ja hän siirtyy kasvuyrittäjäksi yleensä palkkatyöstä. Kasvuyrittäjä ansaitti hyvin aiemmassa palkkatyössä, on keskimäärin varakas ja ”positiivisesti ahne”. Kasvuyrittäjä haluaa vaurastua yrittäjänä, jolloin liiketoiminnan ainoana tavoitteena ei ole yrittäjyyden tarjoama itsenäisyys ja vapaus. Kasvuyrittäjä on valmis ottamaan suuriakin riskejä suurten tuottojen toivossa. (Pajarinen-Rouvinen 2006)

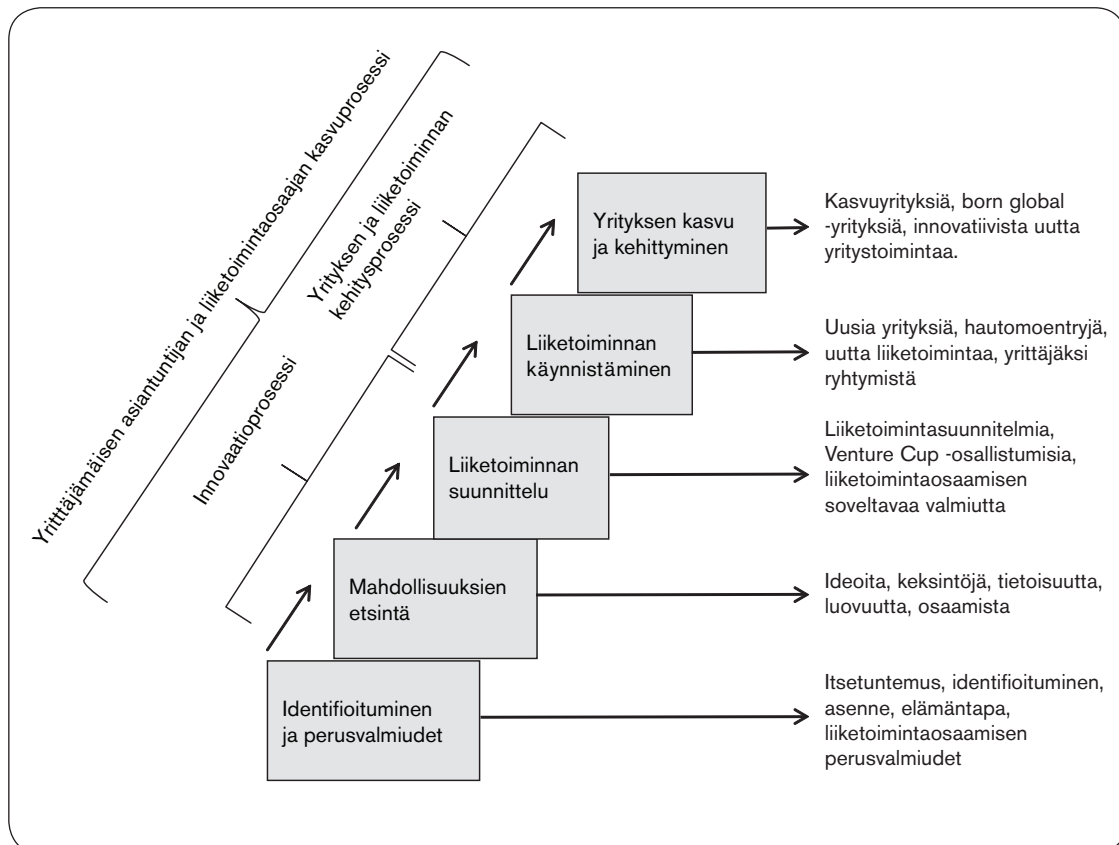
5.1.3 Yrittäjyyden prosessi ja systeemi

Korkeakouluissa toteutettavaa yrittäjyyden ja kasvuyrittäjyyden edistämistä voidaan tarkastella prosessina ja systeiminä. Termillä ”prosessi” viitataan innovaatio- ja yrittäjyysprosessiin, joka kuvaa vaiheita uuden liiketoiminnan ja (kasvu)yrityksen syntymisessä. Termillä ”systeemi” taas viitataan siihen järjestelmään, jota kautta tällainen edistämisto-

minta on organisoitu ja koordinoitu. Systeemisessä lähestymistavassa on kyse toisaalta yrittäjyyden ja innovatiivisuuden edistämisen organisoimisesta korkeakoulussa ja toisaalta alueellisesta innovaatio- ja yrittäjyyden edistämisyhteistyöstä ja korkeakoulujen roolien ja yhteistyökohteiden tunnistamisesta tässä alueellisessa järjestelmässä.

Vesalaisen ym. (2006) malli kattaa viisi vaihetta, joiden kautta henkilöiden on mahdollista saavuttaa sellainen identiteetti – yrittäjämäinen toimintatapa, osaaminen ja henkilökohtainen verkosto – joka mahdollistaa yrittäjämäisen käyttäytymisen ja yrittäjänä toimimisen. Innovaatioprosessi pitää sisällään prosessista vaiheet (2) Mahdollisuuksien etsimisen ja (3) Liiketoiminnan suunnittelun. Näihin sisältyvät olennaisina osina tuotekehitys ja muu innovaatiotoiminta omine osaprosesseineen ja toimintoineen. Yrityksen synty- ja kehitysprosessi pitää sisällään vaiheet (4) Liiketoiminnan kehittäminen ja (5) Yrityksen kasvu ja kehittyminen.

Ensimmäisenä vaiheena on tukea opiskelijoiden identifioitumista yrittäjäksi. Itsensä tiedostaminen yrittäjämäisenä henkilönä on edellytys sille, että kiinnostus osaamisen kehittämiseen ja mahdollisuuksien jatkuvaan etsimiseen tulee mahdolliseksi. Opiskelijoille tulee olla tarjolla sellaisia identifioitumisen kohteita ja prosesseja, joissa he voivat löytää omaan ammattiorientaatioonsa parhaiten sopivan yrittäjyyden toimintamallin. Perusvalmiuksissa opitaan liiketoimintaosaamisen perusasiat siten, että liiketoimintaosaamisen eri substanssit nivoutuvat yhteen liike- ja yritystoiminnan kokonaisvaltaiseksi ymmärrykseksi.

Kuvio 15. Yrittäjyyden prosessi ja valmiuksien ja yrityshankkeen kehittyminen
(Lähde: Vesalainen, Ristimäki, Luoto, Kohtamäki, 2006)

Yrittäjäksi identifioitumisen perustalle rakentuu *Innovaatioprosessi*, jossa oppija alkaa etsiä, luoda ja tunnistaa mahdollisuuksia. Innovaatioprosessi etenee ko. mahdollisuuksien suunnassa liiketoiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen sekä liiketoimintaosaamisen

vahvistamiseen. Innovaatioprosessia seuraa *Liiketoiminnan kehittämisen prosessi*, jonka aluksi käynnistyy joko uusi yritys tai uusi liiketoiminta jo toimivaan yritykseen. Kehittämisprosessi etenee mainitun liiketoiminnan kehittämiseen ja *kasvattamiseen*. Vesalaisen ym. (2006) malli on siis samalla, etenkin loppupäästään, myös *kasvuyrittäjyyden* prosessimalli. Se lisäksi korostaa vahvasti valmiuksien kehittämisen tärkeyttä prosessin onnistumisessa.

Systeeminäkemyksellä tarkoitetaan tässä sitä, että on tunnistettava ne prosessit ja toiminnot, jotka liittyvät uuden yrittäjyys- ja kasvuyrittäjyystavoitteen saavuttamiseen, ja ne on pyrittävä asettamaan toisiinsa lomittuvaksi järjestelmäksi. Ensimmäisenä tehtävänä on hahmotella kasvuyrittäjyyden edistämistoimintaa korkeakoulun sisäisenä järjestelmänä, ja toisena tarkastella alueellista/seudullista innovaatio- ja yritystoiminnan edistämisyjärjestelmää, jonka yksi toimija korkeakoulu on.

5.1.4 Kasvuyrittäjyyden eri muodot

Kasvuyrittäjyys sinänsä voi toteutua useaa eri kanavaa pitkin. Yhteinen nimittäjä kaikille kasvuyrittäjyyden muodoille on lähes poikkeuksetta selkeä kansainvälinen ulottuvuus, etenkin Suomen kaltaisessa pienessä kansantaloudessa. Keskeisiä tutkimuksessa hahmoteltuja kanavia ovat mm:

- innovaatiolähtöinen kasvuyritys,
- luova jäljittely ja monistaminen,
- liiketoiminnan johdettu levittäminen,
- aiempi yritys tai liiketoiminta lähtöalustana,
- kasvu yritysostolla,
- portfoliokasvu, ja
- kasvu ulkoisessa imussa.

Innovaatiolähtöisessä kasvuyrityksessä kehitys ja laajentuminen perustuvat tarjotun tuotevalikoiman jatkuvaan uudistamiseen. Strategia vaatii kyvykkyyttä alkupään innovaatiotoiminnassa. Kasvuyrittäjän valmiuksissa korostuvat valppaus mahdollisuuksien tunnistamisessa, rohkea tilaisuuteen tarttuminen ja tuotekehitys tai muu innovaatiotoiminta.

Luovassa jäljittelystä kasvu perustuu imitointikykyyn ja ”monistamiseen”. Esimerkkinä tämän kaltaisista kasvuyrityksistä ovat franchising-ketjut, joissa konsepti perustuu franchiseantajan ja franchiseottajan yhteistyöhön. Vähintään franchiseantaja on kasvuyrittäjä. Valmiuksissa korostuu franchiseantajalla konseptoinnin taito ja -ottajalla ”mukautujan” taito.

Aiempi yritys kasvuyrityksen lähtökohtana. Tässä mallissa voi olla kyse esimerkiksi yritysostosta tai MBO/MBI-yrityskaupasta (management-buy-out tai management-buy-in), joskus myös EBO-kaupasta (employees-buy-out eli personnel-buy-out). Tavallisin tapaus on kuitenkin perheyrityksen sukupolvenvaihdos. Kasvussa on tyypillistä, että aiemmin käyttämätöntä potentiaalia saadaan muutoksen jälkeen entistä paremmin esiin. Valmiuksissa korostuvat strategia- ja innovointitaidot.

Tapayrittäjyyteen perustuvat mallit. Tapayrittäjyyttä on kahta päätyyppiä: sarjayrittäjyys (kaksi tai useampia yrityksiä eri aikoina peräkkäin) tai portfolioryrittäjyys (kaksi tai useampia yrityksiä samanaikaisesti). Tapayrittäjillä etenkin portfolioryrittäjyys on keskeinen kasvustrategia. Valmiuksissa korostuvat strategia- ja koordinoititaidot.

Keskeinen keino vahvistaa kasvuyrittäjyyteen liittyvää kulttuuria Suomessa on edistää sarja- ja portfolioryrittäjyyttä. Kokeneiden sarjayrittäjien puute on yksi keskeinen syy sille,

miksi alkavaan yritystoimintaan ei Suomessa hakeudu samassa määrin osaamista ja yksityistä pääomaa kuin maailman huippualueilla. Sarjayrittäjien puute hidastaa myös kasvuyrittäjyyteen liittyvän tutkimuksen ja tietopohjan kehittymistä.

Kasvu ulkoisessa imussa. Kasvu ulkoisessa imussa voi olla kasvua markkinoiden kasvun imussa tai kasvu voi tapahtua myös menestyvän ns. veturiyrityksen vetämänä, jolloin yritys toimii veturiyrityksen sopimusvalmistajana, alihankkijana tai muuna yhteistyökumppanina. Valmiuksissa korostuvat tehokkaan tuotannon ja logistiikan taidot, mutta myös esimerkiksi laadunohjaus- ja neuvottelutaidot.

Edellä mainittujen lisäksi yritys voi kasvaa organisaationa. Tällä tarkoitetaan liikevaihdon luonnollista kasvua: markkinaosuuden lisäystä tai markkina-alueen laajentumista ilman yritysjärjestelyjä. Organisaationa kasvussa yritys kasvaa omalla toimialallaan tuotteiden ja palveluiden myyntiä lisäämällä, mikä edellyttää jatkuvaa liiketoiminnan kehittämistä.

Nykytilanteessa merkittävä osa suomalaisten yritysten kasvusta on ei-intentionaalista. Turun kauppakorkeakoulun tutkimuksen mukaan kasvaneista suomalaisista pk-yrityksistä yli kolmannes kuului ryhmään ”vastentahtoiset kasvajat”. (Heinonen, 2005) Tutkimustulos vahvistaa kuvaa Suomen keskeisestä haasteesta kasvuyrittäjyydelle myönteisen kulttuurin edistämiseksi. Haasteen ratkaisemiseksi tarvitaan erityisesti toimenpiteitä, jotka lisäävät tietämystä tavoitehakuista kasvuyrittäjyydestä, ja vahvistavat entistä kunnianhimoisemman yrittäjyyden kulttuuria.

Kasvu vaatii yrittäjältä kykyä ja halua, ja molempia voidaan oppia ja opettaa. Halun ja uskalluksen puute on keskeinen yritysten kasvun este Suomessa. Usein myös omassa osaamisessa ja ulkopuolelta ostettavissa olevan osaamisen hankinnassa on puutteita. Esimerkiksi kanssaryrittäjyyden tai bisnesenkelitoiminnan muodossa tapahtuva osaamisen hankinta on usein vähäistä, ja asenteet esimerkiksi ulkopuolista osaamista, rahoitusta ja omistuspohjan avaamista kohtaan saattavat olla korostetun kielteisiä.

5.1.5 Osaamisella ja rahoituksella kuolemanlaakson yli

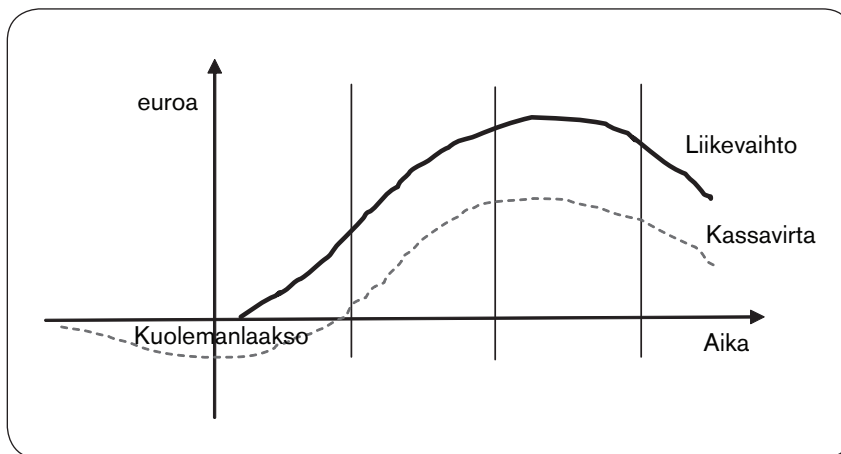
Innovaatioille ja osaamiselle perustuvien aloittavien ja nuorten yritysten ensimmäisiä vuosia luonnehtii usein pitkä tuotekehitys- ja innovointivaihe. Tällöin yritykselle aiheutuu etupainotteisesti kuluja, eikä toiminnasta kerry yleensä juuri liikevaihtoa. Seurauksena on yrityksen negatiivinen tuottokäyrä ensimmäisinä elinvuosina. Kyseistä vaihetta ja sen synnyttämää rahoitusvajetta kutsutaan kuolemanlaaksoksi. Alkuvaiheen kuolemanlaakso on luonnollinen osa mitä tahansa yritystoimintaa. Siitä selvinneet kasvuhakuiset yritykset ovat osoittaneet elinkelpoisuutensa ja valmiutensa kehittyä seuraavaan kasvun vaiheeseen.

Kuolemanlaaksosta selviytymistä voi edistää usealla eri tavalla. Kansantalouden tasolla eräs keino on keventää alkavien yritysten ja niihin tehtyjen sijoitusten verotusta. Useissa maissa esimerkiksi bisnesenkelin tekemästä sijoituksesta saatua luovutusvoittoa ei veroteta, mikäli sijoittaja pitää sijoituksen nuorena innovatiivisessa yrityksessä vähintään kolme vuotta. Toinen sääntely-ympäristöön liittyvä keino koskee yrityksen sosiaaliturvamaksuja, joista nuoret, innovatiiviset yritykset voitaisiin vapauttaa tietyn ajanjakson ajaksi, esimerkiksi yrityksen perustamisen jälkeiseksi viideksi vuodeksi. Eräs vaihtoehto on myös vapauttaa nuoret innovatiiviset yritykset yhtiöverosta sillä edellytyksellä, ettei yrittäjä ota yrityksestä osinkoa, vaan jättää pääomat yrityksen kehittämiseen.

Yrityksen lopettamisen on lisäksi oltava riittävän helppoa tilanteessa, jossa kasvuhakuinen liiketoiminta ei kehity toivotulla tavalla. Usein epäonnistuminen on merkittävä oppimiskokemus yrittäjälle, ja kansantalouden kannalta olisi tärkeää saada osaamisresurssi nopeasti uudestaan käyttöön. Nuorille innovatiivisille yrityksille voisi tästä syystä luoda

riittävän yksinkertaisen ja kevyen lopettamispaketin kuolemanlaakson ajaksi. Tällaisen paketin tavoitteena on saada nopeasti lopetetusta hankkeesta vapautuvat henkiset resurssit uuteen käyttöön, ja siten edistää sarjayrittäjyyttä. On huomionarvoista, että suomalaisen yhteiskunnan asenteet yritystoiminnassa epäonnistumista kohtaan ovat vielä huomattavasti jyrkemmät kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa rehellinen konkurssi voi kuulua menestyvien yrittäjien yrittäjähistoriaan. Edellä mainitut toimenpiteet koskevat kuitenkin valtiota ja sen harjoittamaa elinkeino-, innovaatio-, vero- ja sosiaalipolitiikkaa, eivät niinkään korkeakoulujärjestelmää. Tästä syystä niitä ei käsitellä raportissa tarkemmin.

Kuolemanlaaksoista selviytyminen ja yrityksen kasvuvaiheen rahoittaminen on kasvuyrittäjyyden keskeinen haaste, joka usein korostuu innovatiivisten yritysten kohdalla. Kasvuyrityksen rahoituksen rakentaminen on korkeatasoista osaamista vaativa kokonaisuus. Se vaatii uskottavan tarinan rakentamista, sijoituskelpoisen yrittäjätiimin kokoamista, uskottavan toteutussuunnitelman laatimista, yrityksen omistajarakenteesta huolehtimista ja oman pääoman ehtoisen rahoituksen instrumentointia sekä tulevien jatkorahoituskierrosten valmistelua. Kasvun kannalta erittäin keskeistä on valita sellaiset kumppanit, jotka tuovat yritykseen rahan lisäksi yrityksen operatiivista toimintaa tukevaa osaamista.

Kuvio 16. Liikevaihdon ja kassavirran muodostuminen yrityksen eri elinkaaren vaiheissa¹¹

Korkeakouluissa ja laajemmin alueilla tulee lisätä tietoisuutta eri yrittäjyyden lajien vaatimista rahoitusmuodoista. Erityisen tärkeää on kytkeä korkeakoulujen innovaatiotoimintaan ja kasvuyrittäjyyden koulutukseen mukaan yksityisiä riskirahoittajia. Kasvuyrittäjyys eroaa lajina ratkaisevasti perinteisestä yritystoiminnasta, jossa rahoitusmuotona esim. pankkirahoitus saattaa olla hyvinkin paras vaihtoehto oman pääoman ehtoisen rahoituksen sijaan.

Kansainvälisen yksityisen riskisijoitusmarkkinan ymmärtäminen, siellä toimiminen ja kasvuyrityksen rahoituksen järjestäminen ovat jo teoreettisestikin haastavia osaamiskokonaisuuksia. Kokemuksen merkitys oikeiden valintojen varmistamiseksi korostuu. Ei ole järkevää yrittää kasata kyseistä osaamista ja kokemusta yksittäisen opettajan tai korkeakoulun harteille. Kuitenkin tämän osaamisen leviäminen suomalaiseen innovaatiojärjestelmään on sen tehokkuuden ja tuloksellisuuden kannalta kriittistä. Korkeakoulujärjestel-

¹¹ Esim. teknologiayrityksillä on usein takanaan huomattavan pitkä innovointivaihe, jonka jälkeen tuotteen kaupallistaminen vasta tapahtuu. Yritys on saattanut kuluttaa tuotekehitykseen huomattavia määriä pääomia, joita tarvitaan myös innovaatiotoiminnan tulosten kaupallistamisessa.

mällä on merkittävä rooli kasvuyrittäjyyden perustietämyksen kasvattamisessa ja oikeiden kontaktien tarjoamisessa potentiaalisille korkeakoululähtöisille kasvuyrittäjille.

Kuolemanlaaksoon liittyy riittävän rahoituksen varmistamisen ohella läheisesti myös toimintamalli, jossa ulkopuoliset liiketoiminnan ammattilaiset sitoutuvat yrityksen kehittämiseen yrittäjän kumppanina omalla osaamisellaan. Ammattilaiset saavat vastineeksi työstään esimerkiksi yrityksen osakeoptioita tai omistusta, mutta eivät ainakaan markkinatasoista palkkatuloa. Tällöin asiantuntijat osallistuvat yrityksen operatiiviseen toimintaan kanssaryrittäjinä, ts. tekevät yrityksessä ”oikeaa” yrittäjän työtä, eivätkä toimi ainoastaan neuvonantajina.

Aloittavaan yritykseen hankittavat osaamissijoittajat (kanssaryrittäjät) jakavat tällöin sekä riskiä että tulosta. Riskin jakaminen toteutuu siten, että kanssaryrittäjä ei nosta konsultointipalkkiota tai palkkajohtajan tasoista palkkaa, jota useimmat alkavat ja kasvuyritykset eivät pysty maksamaan, vaan tulokseen sidottua palkkiota, josta osa tulee yrityksen omistuksena. Näin säästettävät palkkakulut vapautuvat yrityksen kehittämiseen.

Kanssaryrittäjä tekee yrityksen kanssa osakassopimuksen, jonka mukaan omistus voidaan myös purkaa. Kanssaryrittäjä tekee operatiivista työtä noin 1–5 päivää viikossa. Yhdessä yrityksessä voi tarvittaessa olla mukana useampi kuin yksi kanssaryrittäjä. Kanssaryrittäjän tehtävänä on osallistua yrityksen kehittämiseen siten, että se yltää seuraavaan kasvuvaiheeseen ja kehittyy kasvukykyiseksi.

Kanssaryrittäjäkonsepti on esimerkiksi Yhdysvalloissa varsin yleinen toimintatapa nuorten innovatiivisten yritysten kohdalla. Suomessa konsepti on kohtuullisen tuntematon vielä tällä hetkellä¹². Tarvetta kanssaryrittäjyyden kehittämiseksi kuitenkin selkeästi on. Tyypillisesti kasvuyrityksillä ei ole varaa maksaa etupainotteisesti kokeneen palkkajohtajan edellyttämää palkkaa. Yrittäjät eivät myöskään helposti löydä tarvitsemiaan resursseja, sillä yrittäjän omat verkostot eivät usein ole riittävän kattavia. Tästä syystä kanssaryrittäjyyden kehittämiseksi tarvitaan kohtaamispaikka yrittäjille ja kanssaryrittäjille, sekä mm. valmiita toiminta- ja sopimusmalleja.

Kanssaryrittäjyydessä alueellinen toiminta on tärkeää, sillä aloittavat yritykset tarvitsevat resursseja nimenomaan omalla sijaintipaikkakunnallaan. Myös kanssaryrittäjän verotus on tällä hetkellä epäselvä. Haasteena on esimerkiksi kehittää verotusta siten, että kanssaryrittäjän saama omistusoikeus verotetaan vasta sen toteutumishetkellä, ei omistuksen, esimerkiksi osakkeiden siirtymisen yhteydessä. Kanssaryrittäjä on luontainen kumppani oppilaitoksesta lähtevälle yrittäjälle. Korkeakoulujen ja kanssaryrittäjien yhteistyötä olisi siten hedelmällistä kehittää.

5.2 Korkeakoulut kasvuyrittäjyyden edistämässä: nykytilaa ja kehittämistarpeita¹³

5.2.1 Kasvuyrittäjyyden erityispiirteiden haasteita korkeakouluille

Kasvuyrittäjyyden erityispiirteet asettavat haasteita korkeakouluille ilmiön tutkimuksen, opetuksen ja koulutuksen osalta. Modernista kasvuyrittäjyydestä ei Suomessa vielä ole kattavasti kokemuksia, joten myös sen tutkimus on nuorta ja kehittyvää. Esimerkiksi menestyneitä sarjayrittäjiä on Suomessa suhteellisen vähän.

¹² Suomessa on vuonna 2005 aloittanut toimintansa yksityishenkilöiden yhteisö Suomen kanssaryrittäjät SKY ry, joka tukee kansainväliseen menestykseen tähtäävää kasvuyritystoimintaa ja kanssaryrittäjyyttä.

Yhdistyksellä on toimintaa Helsingissä, Tampereella, Lahdessa ja Jyväskylässä, ja suunnitelmat laajentua seuraavaksi Ouluun, Turkuun, Mikkeliin ja Kuopioon. Jäsenmäärä on tällä hetkellä n. 60.

¹³ Osio perustuu materiaaliin, joka on kerätty kasvuyrittäjyyden teemaryhmän istunnoissa, internet-kyselyllä vuoden 2007 lopulla, 30.1.2008 pidetyssä yrittäjyysseminaarissa, ja TEM:n innovaatio-osaston kasvuyritykset-ryhmän istunnoissa.

Tärkeä osa kasvuyrittäjyyden perustasta luodaan korkeakouluissa yrittäjyysvalmiuksien opettamisella, jonka tulisi olla jatkumo läpi eri koulutusasteiden. Yhteistyön lisääminen etenkin kasvuyritysten, sarjayrittäjien, yksityisten riskisijoittajien ja muiden kasvun rahoittajien kanssa on keino syventää opetuksen sisältöä nopean kasvun yrittäjyyden suuntaan. Samalla opettajien yrittäjyysosaamista tulee lisätä etenkin yhteistyöllä edellä mainittujen tahojen kanssa.

Etenkin Suomessa on vielä harvinaista, että opettajilla olisi omakohtaista kokemusta kasvuyrittäjyydestä tai tavallisesta yrittäjyydestä. Onkin tärkeää, että kasvuyrittäjyyden tutkimukseen ja koulutukseen integroidaan kiinteästi sellaisia yhteistyötahoja, joilla on kokemusta kasvuyrittäjyydestä.

Opettajien olisi silti hyödyllistä ymmärtää entistä paremmin yritysmaailman toimintaperiaatteita. Tärkeää on luoda kohtaamispaikkoja opettajien ja yrittäjien, rahoittajien ja muiden sidosryhmien välille. Kyseiset kohtaamispaikat tulisi suunnitella yhteistyössä sidosryhmien kanssa, ei pelkästään korkeakoulun toimesta. Kasvuyrittäjyyden periaatteiden ymmärtäminen, ilmiöön myönteisesti suhtautuminen, hyvät yhteydet oikeisiin tahoihin omalla toiminta-alueella ja kyky ohjata korkeakoulun sisältä parhaita kykyjä kasvuyrittäjyysuralla eteenpäin olemassa olevia yhteyksiä ja yhteistyöverkostoja käyttäen ovat niitä keinoja, joita korkeakouluopettajilla kautta maan tulisi olla käytössään kasvuyrittäjyyden edistämiseksi.

On tärkeää tiedostaa, että kasvuyrityksiä voi syntyä mille tahansa toimialalle, myös teknologia-alojen ulkopuolelle. Runsas ja dynaaminen yrityskanta on yleinen perusedellytys nopean kasvun yritystoiminnan synnylle. Korkeakoulujen osalta esimerkiksi Tekesin TULI-ohjelma on edistänyt tutkimuksen tulosten jalostamista liiketoiminnaksi. Tiedepoliittisin keinoin on mahdollista tukea tämänkaltaista toimintaa, jossa kannusteet ja mekanismit edesauttavat korkean osaamisen yritysten syntyä. Jatkossa haasteena ja tavoitteena on luoda toimivia, nimenomaan kasvuyrittäjyyteen keskittyviä ja resursoituja toimenpidekokonaisuuksia, jotka mahdollistavat osaamisen ja rahoituksen ohella erityisesti kasvuyrittäjyyden tutkimuksen ja koulutuksen kehittymisen osana laajempaa kasvuyrityspolitiikkaa.

Liiketoiminnan perustana olevan innovaation kaupallistaminen vaatii yleensä, että kaupallistamisen toteuttamiseksi on rakennettava korkeatasoinen ja osaava tiimi eri alojen ammattilaisia. Tilanne, jossa innovaation kehittäjä voisi menestyksekkäästi ja yksin jalostaa ideastaan liiketoimintaa tai kaupallistaa sen muilla keinoilla, on usein epärealistinen. Kun uskottavan idean kaupallistamiseen on kytketty osaava ja sitoutunut tiimi, on hankkeelle löydettävä riittävä rahoitus. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. kasvu- ja laajenemisvaiheen riskirahoituksen, korkeakoulujen innovaatiopalvelutoiminnan ja erilaisten hautomo- ja kiihdyttämötoimijoiden välisen yhteyden luomista ja tehostamista. Korkeakoulujen yhteistyö yksityisten ja julkisten pääomarahoittajien (Avera ja Tesi) kanssa siemen- ja varhaisen vaiheen kasvun rahoittamiseksi on korostetun tärkeää.

Laatikko 4. Tekesin Tuli-ohjelma

Tekesin Tuli-ohjelma (Tutkimuksesta liiketoimintaa) on tutkijoille, tutkijayhteisöille ja opiskelijoille suunnattu resurssi ja työkalu julkisten tutkimuksen tulosten arviointiin ja kaupallistamiseen. Ohjelman myötä tarjottavan rahoituksen hallinnoinnista vastaavat kunkin organisaation tutkimus- ja innovaatiopalvelut. Tuli-ohjelman tavoitteena on nostaa korkeakoulujen kaupallistamisvalmiudet, -prosessit ja -rakenteet, sekä osaaminen kansainväliselle tasolle. Huipputason tutkijoita ja liiketoiminnan kehittämisen ammattilaisia kannustetaan yhteistyöhön, jolla synnytetään tutkijoiden ja yksityisten palvelutarjoajien välillä teknologiansiirtoverkostoja potentiaalisten aihoiden kaupallistamiseksi. Lisensoinnissa ja teknologian myynnissä tavoitellaan määrällisesti hyvää kansainvälistä tasoa ja lisäksi julkisesta tutkimuksesta uskotaan syntyvän merkittävä uuden liiketoiminnan ja kasvuyrittäjyyden lähde.

Tuli-ohjelma toteutetaan vuosina 2008–2013. Vuosina 2008–2009 ohjelmassa on mukana 17 yliopistoa, 23 ammattikorkeakoulua ja viisi tutkimuslaitosta eli yhteensä 45 tutkimusorganisaatiota. Ohjelmakauden kokonaisbudjetti on noin 50 miljoonaa euroa. Tuli-ohjelma jakaa yliopistot ja tutkimuslaitokset viiteen konsortioon, joilla on yhteensä neljä johtoryhmää. Ammattikorkeakoulut (23 kpl) jakautuvat neljään kansalliseen konsortioon, joilla kaikilla on yksi yhteinen johtoryhmä ja konsortiokohtaiset projektiryhmät.

Varsinaisessa Tuli-toiminnassa on kolme vaihetta: ensiarviointi-, arviointi- ja jalostusvaihe. Pienimuotoisista, alle 5 000 euron, ensiarviointivaiheen toimenpiteistä ja selvityksistä päättää välittömästi paikallinen ns. Tuli-yhteyshenkilö, joka on useimmiten innovaatioasiamies. Arviointi- ja jalostusvaiheen, (yli 5 000 euron), toimenpiteet päättää konsortiokohtainen projektiryhmä, jossa ovat edustettuina konsortion korkeakoulut, tutkimuslaitokset tai ammattikorkeakoulut, täydennettynä ulkopuolisella kaupallistamis-, varhaisen vaiheen rahoitus- tai yrittäjyysosaamisella. Jalostusvaiheessa voi olla mukana tutkijan palkkoja. Jalostusvaihetta kutsutaan tutkijoiden keskuudessa pienimuotoiseksi proof-of-concept -hankkeeksi. Projektiryhmän rytmistä riippuen arviointi- ja jalostusvaiheen päätökset syntyvät yleensä 1–2 kuukauden kuluessa.

Tekes lanseerasi vuoden 2008 aikana uuden projektiluokan, tutkimustulosten kaupallistamisen valmistelu. Projektiluokan hankkeet ovat tyypillisesti 100 000–200 000 euron ja 1–2 vuoden mittaisia kaupallistamiseen tähtääviä laajoja kokonaisuuksia. Hankkeet koostuvat yleensä kahdesta osasta: kokeellisen menetelmän tai palvelukonseptin todentamisesta tai prototyyppin rakentamisesta, ja liiketoimintaosuuden vahvistamisesta esim. markkinaselvitysten, kilpailija-analyyysien ja liiketoimintasuunnitelman muodossa.

5.2.2 Kasvuyrittäjyyden tutkimuksen ja koulutuksen painopisteitä tulevaisuudessa

Kasvuyrittäjyyteen liittyvää tutkimusta ja koulutusta on Suomessa käynnistetty muutamassa yliopistossa ja ammattikorkeakoulussa. Alan tutkimusta tulee rahoittaa ja luoda näin puitteet tutkimusryhmien muodostumiselle ja toiminnan vakiintumiselle. Tavoitteena on synnyttää Suomeen kansainväliselle huipputasolle nousevia kasvuyrittäjyyden tutkimusryhmiä. Useiden tutkijoiden mukaan alan tutkimus voisi keskittyä mm. seuraaville aihealueille, joista useassa on jo kansallisesti ja kansainvälisesti verkottunutta tutkimusta:

- *Liiketoimintamahdollisuuksien luonti* – aihepiiriin liittyvää tutkimusta löytyy Suomessa sekä kauppakorkeakouluissa että teknillisissä korkeakouluissa, myös useimmista kauppatieteellisistä tiedekunnissa Suomessa.
- *Yritysten verkottuminen* – aihepiiriin liittyvää tutkimusta löytyy useimmista kauppatieteellisistä ja taloustieteellisistä tiedekunnista Suomessa.
- *Nopean kasvun strategiat ja käytännöt* – liiketoimintaosaamisen ja yritystutkimuksen kapea erityisalue, johon erityisesti tapaus- ja toimintatutkimuksen keinoin on mahdollista pureutua. Tämän tyyppistä tutkimusta on löydy mm. Tekesin LIITO-ohjelman tutkimushankkeissa Suomessa.
- *Kansainvälinen yrittäjyys ja born globals-yritykset* – edellyttää erityisesti verkottuneita yhteistyösuhteita.
- *Tiimityöskentely ja yhteistyö* – sopii lukuisiin liiketoiminnan ja yrittäjyyden kansallisiin ja kansainvälisesti verkottuneisiin tutkimusaiheisiin, ei erityisesti yrittäjyyden tutkimusalue koska laajasti johtamisesta liiketoiminnan tutkimukseen kuuluva tutkimusaihe.
- *Luovuuden johtaminen* – diffuusi aihe, jota tutkitaan niin psykologiassa kuin liiketaloustieteissä.
- *Innovaatioprosessien johtaminen* – erityisesti liiketoimintaosaamisen ja johtamisen tutkimusaihe, jossa Suomessa löytyy osaamista mm. TEKESin Liito-ohjelmassa.
- *Riskipääoma ja yritystoiminnan rahoitus* – aihepiiriin liittyvää tutkimusta löytyy joistakin kauppa- ja taloustieteellisistä yksiköistä Suomessa.

Esimerkki uusista avauksista kasvuyrittäjyyden tutkimuksen ja koulutuksen alueella on EBRC (*Emergent Business Research Community*), joka on kasvuyritystoiminnan tutkimukseen vihkiytyneiden tutkijoiden perustama yhteisö. Se pyrkii toimimaan alan tutkimus- ja koulutustoiminnan edistäjänä ja yhteisenä keskustelufoorumina. EBRC:in kuuluu neljä suomalaista professoria ja sen piirissä toimii yhteensä kymmenkunta tutkijaa. Yhteisö on verkottunut maailmalle, erityisesti Yhdysvaltojen huippuyliopistoihin. Ensimmäinen yhteisön toimesta haettu tutkimushanke sai Tekes-rahoitusta, ja siihen saatiin mukaan myös yrityksiä. Yhteisön perustajajäsenissä on edustajia mm. USA:sta ja Intiasta, ja yhteisön avainhenkilöillä on yhteydet sekä Suomen lähialueiden että maailman johtaviin tutkimusyhteisöihin.

Kasvuyrittäjyydestä kiinnostuneiden korkeakoulujen yhteistyön välttämättömyys on jo tosiasia ja parhaillaan suomalaiset korkeakoulut etsivät uudenlaisia yhteistyömalleja ja -toimintatapoja. Keskusteluissa on esitetty mm. virtuaalisen tiedekunnan luomista usean yliopiston ja korkeakoulun yhteistyönä kasvuyrittäjyyden tutkimuksen ja koulutuksen edistämiseen. Samaan yhteyteen on suunnitelmissa ollut tarkoitus yhdistää alan parasta osaamista niin liiketoimintaosaamisen kuin rahoituksenkin osalta.

5.2.3 Yrittäjyyskasvatuksen ammattilaisille suunnattu Internet-kysely

Vuoden 2007 lopulla ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yrittäjyyskasvatukseen osallistuville henkilöille suunnatun internet-kyselyn¹⁴ mukaan nykyisin käytössä olevat yrit-

¹⁴ Vastauksia saatiin kaikkiaan 82 henkilöltä, joista kymmenen edusti tiedekorkeakouluja ja 72 edusti ammattikorkeakouluja.

täjiyskasvatuksen käytännöt voidaan tyypitellä seuraavasti: a) tiimioppimiseen perustuvat pedagogiset kokonaismallit (esim. akatemiamallit); b) keskusten luominen tietyn tavoitteen ympärille (esim. yrityshautomot ja -kiihdyttämöt, Bioenergiakeskus); c) projektit; d) maisteriohjelmat ja ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot; e) opiskelijoiden yritys-mallit (esim. osuuskuntamuotoiset toteutukset, harjoitusyritykset jne.) osana oppimista; f) opiskelijoiden toteuttamien tapahtumien käyttö yrittäjäysaktiviteetin lisäämiseksi (festivaalit, messut).

Hyviä käytäntöjä on Suomessa kehitetty enemmänkin alkavan yritystoiminnan toimin-nan tueksi yleensä kuin kasvuyrittäjyyteen erityisesti. Suurin osa listatuista hyvistä käytän-nöistä on otettu käyttöön pääsääntöisesti 2000-luvulla. Tämä selittyy ainakin osittain sillä, että vastaajien enemmistö on ammattikorkeakoulujen edustajia ja että käytännöt ovat vakiintuneet kunnolla ammattikorkeakouluihin vasta 2000-luvulla.

On lisäksi syytä muistaa, että kyselyyn vastanneet henkilöt eivät todennäköisesti ole perehtyneet työssään kasvuyrittäjyyteen ja sen edistämiseen korkeakouluissa samassa mää-rin kuin perinteiseen yrittäjäyskasvatukseen. Tämä saattaa näkyä vastauksissa ja niiden painottumisessa.

Hyvillä käytännöillä näytetään kyselyn perusteella pyrittävän seuraaviin tavoitteisiin: a) opiskelijoiden rohkaiseminen löytämään omat vahvuutensa ja yrittäjyyden esiintuo-minen potentiaalisena uravaihtoehtona; b) yrittäjyystiedon, yrittäjyyden merkityksen ja arvostuksen lisääminen; c) alueen pk-yritysten auttaminen ja kehittäminen; d) opiskelijo-i-den tukeminen ja osaamisen tarjoaminen liikeideoiden kehittämisessä yritystoiminnaksi; e) perheyrittäjyyden edistäminen ja sukupolvenvaihdoksien tukeminen; f) yrittäjyyden kehittäminen yhteiskunnallisten uusien tarpeiden suunnassa (esimerkiksi hoivayrittäjyys, kulttuuriyrittäjyys, naisyrittäjyys). Edellä luetellut käytännöt palvelevat yrittäjyyden edis-tämistä sinänsä, mutta eivät kasvuyrittäjyyttä erityisesti.

Korkeakoulujen toteuttamien ohjelmien, toimintamallien ja organisatoristen rakentei-den tuottamat tulokset ovat rohkaisevia ja kunnioitettavia oppimistuloksia, kun ajatellaan yrittäjäyskasvatusta yleensä ja starttiyrittäjyyttä erityisesti. Tulokset voidaankin ryhmitellä seuraavasti: 1) ohjelma on ollut suosittu hakukohde tai valinta; 2) ohjelmalla on luotu jotakin sellaista, mitä ei ole ennen ollut; 3) ohjelma on rakentanut siltää oppilaitoksen ja työelämän välille; 4) ohjelma on saanut oppijoissa aikaan henkistä kasvua yrittäjyyteen ja yritteliäisyyteen; 5) ohjelma on lisännyt opiskelijoiden kognitiivista valmiutta (=tiedot ja taidot) toimia yrittäjinä; 6) ohjelma on generoinut uutta yritystoimintaa; 7) ohjelma on edistänyt alueen kehittymistä (esimerkkinä bioenergia-alan keskimääräistä nopeampi kehittyminen Keski-Suomessa); 8) olemassa oleva liiketoiminta on uudistunut ohjelmassa syntyneillä innovaatioilla.

5.2.4 Yrittäjäyskasvatuksen ja -koulutuksen seminaari – työpajojen tulokset

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden yhteistyöryhmä järjesti toimintaansa liittyen seminaa-rin yrittäjäyskasvatuksesta ja -koulutuksesta 30.1.2008. Tilaisuuden osallistujilta kysyttiin erillisissä työpajoissa kasvuyrittäjyyteen liittyvässä osiossa mielipiteitä kasvuyrittäjyyden edistämisen nykytilanteesta ja mahdollisuuksista korkeakouluissa. Seuraavassa on tiivis-tetty työpajoissa esitetyt kysymykset ja niihin liittyvät keskeiset johtopäätökset:

”Mitä mahdollisuuksia korkeakoulut eivät ole tunnistaneet tai hyödyntäneet kasvuyrittäjyyttä ajatellen?”

Työharjoittelua ei hyödynnetä riittävästi etenkin yliopistoissa. Yhteistyö yritysten/ yrittäjien kanssa opetuksen/valmennuksen toteutuksessa on vielä kehitysvaiheessa. Innovaatioprosessin kulku katkeilee (keksintöbyrokratia). Tutkijat eivät motivoitu innovaatioiden kaupallistamisesta ja yrittäjyydestä. Poikkitieteellisyys ja monialaisuus ovat vielä puutteellista. Nykyiset oppimisympäristöt eivät vahvista opiskelijoiden kasvuyrittäjyyden tunne- ja tahtoperäistä puolta. Korkeakoulujen alueellinen yhteistyö (yliopisto ja ammattikorkeakoulu) kasvuyrittäjyyteen valmentamisessa on vasta ensimmäisten kokeilujen vaiheessa. Korkeakouluilla on hyviä mahdollisuuksia suunnata yrittäjyystoimenpiteitä uusille toimialoille (mm. kulttuurialalle ja sosiaali- ja terveysalalle). Korkeakoulut eivät rekrytoi systemaattisesti ”yrittäjätyyppejä” opiskelijoiksi. Alumnitoiminta on kasvuyrittäjyyden edistämisen kannalta aivan alkutekijöissään.

”Mitä käyttämättömiä mahdollisuuksia on edistää kasvuyrittäjyyden tutkimusta tiede- ja ammattikorkeakoulujen välillä?”

Yhteistyön tiivistäminen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välillä nousee lähitulevaisuudessa haasteeksi. Samaan kategoriaan kuuluu myös kansainvälisen yhteistyön tiivistäminen. Kasvuyrittäjyyden tutkimuksessa tulisi hyödyntää monitieteellisyttä. Kasvuyrittäjyyden tutkimus ei saa jäädä yrittäjyyden tutkijoiden erilliseksi osa-alueeksi. Maisteriohjelmien ja ylempien ammattikorkeakoulututkinto-ohjelmien suuntaaminen kasvuyrittäjyyteen tulee lisääntymään.

5.3 Kasvuyrittäjyysvisio, vision saavuttaminen ja suositukset toimenpiteiksi

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmä linjasi ”korkeakoulut yritystoiminnan eri vaiheissa ja kasvuyrittäjyydessä” -teeman tahtotilan seuraavasti:

”Korkeakoulut synnyttävät yritysten kasvun perustana olevia uusia innovaatiota ja vahvistavat muita kasvun edellytyksiä.”

Tahtotilan saavuttaminen vaatii konkreettisia toimenpiteitä kansallisesti, alueellisesti ja korkeakouluissa. Vision toteuttamisen näkökulmiksi yhteistyöryhmä valitsi seuraavat asia-kokonaisuudet, joiden alle toimenpidesuosituksat keskittyvät:

- Yrittäjyyden muuttuminen käsitteenä, tutkimuksen kohteena ja koulutuksen sisältöinä.
- Parhaimpien kykyjen saaminen perustamaan ja kasvattamaan yritystä.
- Yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen suuntaaminen siten, että se tuottaa nykyistä huomattavasti enemmän kasvuyrittäjiä.
- Korkeakoulujen osallistuminen kasvuyrittäjyyden edistämiseen ja kasvuyrittäjän menestymisen tukemiseen neuvonta- ja tukipalveluiden kautta.
- Kasvuyrittäjyystutkimuksen ja t&k-toiminnan kehittäminen siten, että se tapahtuu yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tiiviissä yhteistyössä.

Koska kasvuyrittäjyyden edistäminen on vielä uusi kokonaisuus korkeakouluissa, on tarpeen kehittää kasvuyrittäjyyteen liittyviä käytäntöjä niissä, ja tukea toiminnassa aktiivisia yhteisöitä ja yksiköitä kautta maan. Tässä raportissa esitettyjen toimenpiteiden sekä myöhemmin hahmoteltavien uusien avausten toteuttamiseksi on Suomeen perustettava TEM:n ja OPM:n johdolla erityinen korkeakoulupohjaisen kasvuyrittäjyyden työryhmä, johon kutsutaan edellä mainittujen tahojen lisäksi myös Tekes, korkeakoulut (Ammatti- korkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry ja Suomen Yliopistojen Rehtorineuvosto SYRN) ja aktiivisia kasvuyrittäjyysopettajia ja -tutkijoita sekä tarpeen mukaan muita sidosryhmiä. Myös strategiset huippuosaamisen keskittymät (SHOK:it) tulee kytkeä mukaan työhön soveltuvien osien. Työssä on hyödynnettävä myös korkeatasoista ulkomaista osaamista.

Laatikko 5. SHOK eli Strategisen huippuosaamisen keskittymä

Vuodesta 2008 alkaen perustetut ja perustettavat strategisen huippuosaamisen keskittymät (SHOK:it) tarjoavat huipputason tutkimusyksiköille ja tutkimustuloksia hyödyntäville yrityksille uuden tavan tehdä tiivistä yhteistyötä keskenään. Niillä on tarkoitus olla strategista merkitystä Suomen kansantaloudelle keskeisillä toimialoilla. Joko yhdessä paikassa tai verkottuneesti toimivissa keskittymissä toteutetaan yritysten ja tutkimusyksiköiden yhdessä määrittelemiä tutkimussuunnitelmia. Siten keskittymät ovat sovelluslähtöisiä ja monitieteisyyttä tukevia.

Korkeakouluyrittäjyyden kannalta tarkasteltuna SHOK:it sijoittuvat keskeisille suomalaisille toimialoille, joiden tutkimustoiminta on jo olemassa olevaa, tunnistettua ja monipuolista. Niiden toiminta painottuu suur- ja keskikokoisiin yrityksiin, joten rajapinta uusyrityspohjaisen kanssa saattaa olla ohut, etenkin kun SHOK:issa syntyvän immateriaalioikeuksien omistusoikeuksien haltijoista on etukäteen voitu jo sopia järjestelyjä, jotka ehkäisevät uusyritystoimintaa. SHOK:it voivat kuitenkin toimia osaamisperustaisen liiketoiminnan katalyytteinä keskittäessään osaamisen kasvattamista vahvasti tietyn toimialan piiriin; sekä sekundäärisesti luodessaan shokin pääasiallisia toimijoita ja toimintatapoja palvelevia rakenteita, kuten yksityistä tutkimusta, tietopalveluja, konsultointia tms. KIBS-toimintaa.

SHOK:it ovat ennen kaikkea suomalaisen tutkimus- ja osaamispohjan vahvistamista pitkällä tähtäimellä. Ne eivät ole kasvuyrittäjyyden edistämisen ytimessä, mutta ne voivat synnyttää uusia yrityksiä.

Edellä on käsitelty sekä korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen nykytilaa että sen kehittämistarpeita monestakin näkökulmasta. Kun seuraavassa esitetään toimenpide- ehdotuksia, toistetaan aikaisemmin esitetty korkeakoulupohjaisen kasvuyrittäjyyden tahto- tila.

Visio:

"Korkeakoulut synnyttävät yritysten kasvun perustana olevia uusia innovaatiota ja vahvistavat muita kasvun edellytyksiä."

Vision saavuttamisstrategia		
Missä me olemme onnistuneet, kun visio on toteutunut?	Mistä me tiedämme, että olemme onnistuneet?	Miten me varmistamme vision toteutumisen?
1. Yrittäjyys käsitteenä, tutkimuksen kohteena ja koulutuksen sisältönä on muuttunut. Painopistettä on siirretty yrityksen rakentamisen problematiikasta taloudellisen arvon tuottamiseen.	Suomeen on syntynyt korkeatasoisia, kansainvälisesti ja kansallisesti verkottuneita kasvuyrittäjyyden tutkimusryhmiä ja opintokokonaisuuksia.	<ul style="list-style-type: none"> - Siirretään yrittäjyystutkimuksen ja -koulutuksen sekä korkeakoulujen innovaatioiden kaupallistamisen rahoituksen painopistettä kasvuyrittäjyyteen. (OPM, TEM, Tekes, Suomen Akatemia, korkeakoulut) - Tehostetaan kansainvälistä yhteistyötä ja verkostoitumista maailman huippukorkeakoulujen kanssa nimenomaan kasvuyrittäjyyden edistämisen osalta. (OPM, TEM, Tekes, korkeakoulut)
2. Parhaimmat kyvyt on saatu perustamaan ja kasvattamaan yritystä.	Noin 50–100 kansallisesti valittua opiskelijaa valitsee vuosittain erillisen kasvuyrittäjyyden painotuksen osana opintojaan. Kasvuyrittäjyyden verkostossa on voimakas kansainvälinen fokus. Myös alumneille ja jo työelämässä oleville on kehitetty toimivat ja korkeatasoiset kasvuyrittäjyyden opintokokonaisuudet	<ul style="list-style-type: none"> - Perustetaan Suomeen kansallisesti koordinoitu, keskitetty ja voimakkaan kansainvälinen kasvuyrittäjyyden ohjelma /instituutio. Ohjelmassa yhdistetään eri alojen huipputason osaaminen sekä yksityisten rahoittajien, korkeakoulutoimijoiden ja muiden sidosryhmien resurssit. Ohjelman puitteissa kehitetään kasvuyrittäjyyden tutkimusta, opetusta ja koulutusta. Ohjelmaan valitaan vuosittain eri korkeakouluista rajallinen määrä opiskelijoita, joiden ideoita kehitetään eri toimijoiden yhteistyössä. Alumnit ja elinkeinoelämä kytketään kiinteästi mukaan toimintaan. Jokaisessa korkeakoulussa on kasvuyrittäjyydestä vastaava yhteyshenkilö. (OPM, TEM, Tekes, korkeakoulut, SHOK:t) - Korkeakoulut kytkevät opintokokonaisuuksien toteuttajiksi kasvuyrittäjätaustaisia ammattilaisia. Korkeakoulut lisäävät opettajien ymmärrystä kasvuyrittäjyyden mekanismeista ja heidän valmiuksiaan ohjata oppilaita eteenpäin esimerkiksi kansalliseen, keskitettyyn koulutusohjelmaan tai yhteistyöhön omien alueidensa kanssaryhtäjien ja rahoittajien kanssa. (korkeakoulut) - Yrittäjyyden osuutta korkeakoulujen ura- ja rekrytointipalveluissa vahvistetaan. (korkeakoulut)
3. Yrittäjyyskasvatus ja -koulutus tuottaa huomattavasti nykyistä enemmän kasvuyrittäjiä.	Korkeakoulutettujen kasvuyrittäjien määrä lisääntyy Suomessa merkittävästi. Sarjayrittäjyys lisääntyy korkeakoulutettujen keskuudessa huomattavasti.	<ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulut kannustavat yrittäjyydestä kiinnostuneita opiskelijoita, henkilöstöä ja alumneja kasvuyrittäjyyteen sekä sarja- ja portfolioyrittäjiksi. (korkeakoulut) - Vahvistetaan opetus- sekä tutkimus- ja kehityshenkilöstön tietämystä kasvuyrittäjyyden luonteesta ja merkityksestä kehittämällä ammatillista opettajakoulutusta ja uudistamalla opettajien täydennyskoulutusta. (OPM, korkeakoulut) - TEM-konserni ryhtyy yhteistyössä OPM:n kanssa selvittämään erityisen rahoitusinstrumentin rakentamista kasvuyrittäjyyden edistämiseksi korkeakouluissa. (TEM, Tekes, OPM, korkeakoulut) - Suunnataan korkeakoulujen piirissä tapahtuvaa esi- ja yrityshautomo- sekä kiihdyttämötoimintaa kasvuyritysten aikaansaamiseksi. Tiivistetään yhteistyötä korkeakoulujen, alueen muiden sidosryhmien, kansainvälisten toimijoiden ja elinkeinoelämän välillä. (korkeakoulut, OPM, TEM, Tekes, TE-keskukset, Keksintösäätiö) - Korkeakoulut kehittävät toimintamalleja, jotka varmistavat yhä useamman korkeakoulutetun siirtymisen yrittäjäksi ja kasvuyrittäjäksi. Korkeakoulut hyödyntävät nykyistä tehokkaammin alumneja korkeakoulujen toiminnan kehittämisessä kutsumalla alumneja nykyistä enemmän mentoreiksi ja luennoitsijoiksi ja kannustamalla alumneja yrittäjiksi ja kasvuyrittäjiksi. (korkeakoulut)
4. Rahoitus-, tuki- ja neuvontapalvelut mahdollistavat korkeakoulun osallistumisen kasvuyrittäjyyden edistämiseen ja kasvuyrittäjän menestymisen tukemiseen.	Korkeakoulujen ja markkinoiden välistä yhteyttä parannetaan. Korkeakoulujen henkilöstön kannustinmalleja uudistetaan siten, että ne tarjoavat riittävät kannusteet kasvuyrittäjyyden tutkimukseen ja koulutukseen sekä uuden yritystoiminnan edistämiseen.	<ul style="list-style-type: none"> - Kehitetään korkeakoulupohjaiseen kasvuyrittäjyyteen liittyviä neuvontapalveluja. Tiivistetään yhteistyötä korkeakoulujen ja alueellisen/seudullisen innovaatio- ja yrittäjyyden edistämisympäristön toimijoiden välillä. (TEM, Tekes, TE-keskukset, korkeakoulut) - TEM-konsernin organisaatiot tunnistavat korkeakoulupohjaisen kasvuyrittäjyyden kansainvälistymisen tarpeet ja suuntaavat omia instrumenttejaan kansainvälistymisen edistämiseen. (TEM, Tekes, Finpro, Finnvera, Teollisuussijoitus) - Edistetään kanssaryhtäjäverkostojen ja korkeakoulujen yhteistyötä. (korkeakoulut, yksityiset toimijat)

5. Kasvuyrittäjyystutkimuksen ja t&k-toiminnan kehittäminen tapahtuu yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tiiviissä yhteistyössä.	Korkeakoulut yhdessä TEM:n, OPM:n, Tekesin ja muiden sidosryhmien kanssa ovat muodostaneet toimivan kokonaisuuden kasvuyrittäjyyden edistämiseksi ja korkeakoulujen merkityksen kasvattamisessa kansallisessa ja alueellisissa innovaatiojärjestelmissä.	<ul style="list-style-type: none"> - TEM ja OPM perustavat työryhmän suunnittelemaan konkreettisia toimenpiteitä kasvuyrittäjyyden sekä sen tutkimuksen ja koulutuksen ja opetuksen edistämiseksi korkeakouluissa. - Työryhmän tehtävänä on täsmentää tässä raportissa esitettyjä toimenpide-ehdotuksia sekä edistää niiden toimeenpanoa. - Työssä on hyödynnettävä myös huippuluokan ulkomaista osaamista. (OPM, TEM, Tekes, SHOK:it, korkeakoulut) - Varmistetaan riittävä kasvuyrittäjyyden tutkimuksen rahoitus ja luodaan mahdollisimman suotuisat olosuhteet korkeatasoisten, kansallisesti ja kansainvälisesti verkottuneiden tutkimusryhmien ja koulutusohjelmien syntymiselle. Jo aloitettujen kasvuyrittäjyyden tutkimus- ja koulutushankkeiden resursointi varmistetaan. (OPM, TEM, Tekes, Suomen Akatemia, korkeakoulut) - Korkeakoulut kiinnittävät tutkijoiden yrittäjyysvalmiuksia kehittävät valmennusohjelmat aiemmin mainittuun (suosituksessa 2.1.) kasvuyrittäjyyden tutkimus- ja koulutustoimintaan. (korkeakoulut) - Korkeakouluja kannustetaan keskinäiseen verkostoitumiseen kansallisesti ja kansainvälisesti innovaatioiden, yrittäjyyden ja kasvuyrittäjyyden edistämiseksi, hyvien käytäntöjen jatkamiseksi ja uusien käytäntöjen aikaansaamiseksi. (korkeakoulut, OPM, TEM)
--	--	--

Kuvio 17. Kasvuyrittäjyysvision saavuttamisstrategian elementit

6 Toimenpide-ehdotukset koottuna

Tässä luvussa esitetään kootusti luvuissa 3–5 esitetyt yhteistyöryhmän laatimat toimenpide-ehdotukset.

Luku 3. Korkeakoulu yrittäjyysmotivaation synnyttäjänä ja tukijana

1 Yrittäjyys on korkeakoulujen strategioissa.

- Korkeakouluja kannustetaan laatimaan yrittäjyysstrategia tai sisällyttämään yrittäjyys painoalana korkeakoulun kokonaistrategiaan. (OPM)
- Yrittäjyys näkyy korkeakoulujen strategioissa (yrittäjyysstrategia tai yrittäjyys omana painopistealueena korkeakoulun kokonaistrategiassa) sekä tutkimuksessa, koulutuksessa että yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa. (korkeakoulut)

2 Yrittäjyys on korkeakoulujen ohjauksessa.

- Yrittäjyys kirjataan korkeakoulun ja OPM:n väliseen sopimukseen. Korkeakoulujen yhteisissä tavoitteissa määritellään päämäärät yrittäjyyttä edistävälle toiminnalle. (korkeakoulut, OPM)
- OPM:n ohjaus- ja rahoitusjärjestelmää kehitetään niin, että korkeakoulut panostavat yrittäjyyteen ja se näkyy korkeakoulun strategiassa. (OPM)

3 Yrittäjyys on korkeakoulujen opetus- ja tutkimussisällöissä.

- Yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen koulutus laajennetaan ei-kaupallisille aloille. (OPM, korkeakoulut).
- Korkeakoulut, erityisesti yliopistot, kouluttavat globaalin toimintaympäristön hallitsevia yrittäjiä. (korkeakoulut, ensisijaisesti yliopistot).
- Korkeakoulujen, erityisesti ammattikorkeakoulujen, yrittäjyyskoulutus vahvistaa alueellista ja paikallista elinkeinorakennetta. (korkeakoulut, ensisijaisesti ammattikorkeakoulut)
- Yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen tutkimus- ja kehitystyötä vahvistetaan. (korkeakoulut, OPM, Suomen Akatemia, TEM, Tekes)

4 Elinkeinoelämäyhteistyö on elimellinen osa korkeakoulutoimintaa koulutuksen, tutkimuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen alueilla.

- Korkeakoulut lisäävät elinkeinoelämän edustusta yrittäjyyden edistämisstrategioiden laatimisessa. (korkeakoulut, elinkeino- ja yrittäjäjärjestöt)
- Korkeakoulut tehostavat jo toimivien korkeasti koulutettujen yrittäjien saamista yhteistyöhön. (korkeakoulut)
- Korkeakoulut tehostavat harjoittelua yrityksissä (yrittäjäharjoittelija). (korkeakoulut)
- Korkeakoulut tehostavat hankeyhteistyötä: yliopistot – ammattikorkeakoulut – yritykset – alueorganisaatiot. (korkeakoulut, elinkeino-, yrittäjä- ja alueorganisaatiot).

5 Korkeakoulujen opinto-tavoitteet ja ohjausjärjestelmät tunnistavat ja tukevat systemaattisesti yrittäjäpotentiaalia.

5.1 Jokaiseen opiskelijaan ”osuu” yrittäjyyden signaali.

- Korkeakoulut tehostavat tarjoamansa yrittäjyyskoulutuksen viestimistä, jotta potentiaalinen opiskelija voi tehdä valintojaan nykyistä paremmin jo olemassa olevan yrittäjyyskiinnostuksensa mukaan. (korkeakoulut)
- Korkeakoulut kehittävät opiskelijoille ja henkilökunnalle tarjottavaa koulutusta, opinto-ohjausta, ura- ja rekrytointipalveluja sekä henkilökohtaista oppimissuunnittelua nykyistä paremmin yrittäjän uraa miettivien tarpeisiin soveltuvaksi. (korkeakoulut)

5.2 Jokaisessa korkeakoulussa tunnistetaan yrittäjyydestä kiinnostuneet ja ns. yrittäjäkyvykkyydet.

- Korkeakoulut tehostavat yrittäjyydestä kiinnostuneiden tunnistamista. (korkeakoulut)
- Korkeakoulut kehittävät uusia toimintatapoja tunnistaa ns. yrittäjäkyvykkyksiä. (korkeakoulut, OPM)

5.3 Tunnistettua yrittäjyysmotivaatiota vahvistetaan systemaattisesti.

- Yrittäjyyskasvatuksen ja –koulutuksen sisältöjä ja toimintamalleja ajanmukaistetaan työ- ja elinkeinoelämän ja markkinoiden tarpeiden mukaisesti. Huomiota tulee kiinnittää moni- ja poikkialaisten sisältöjen ja erityisesti ei-kaupallisten alojen yrittäjyysvalmennuksen kehittämiseen. (korkeakoulut)
- Opettajankoulutuksessa tulee edelleen kehittää yrittäjyyskasvatuksen opintosisältöjä ja toimintamalleja sekä edistää jo toimivien opettajien yrittäjyyskasvatuksen valmiuksia. (ammattilliset opettajakorkeakoulut, OPM)
- Yliopistojen tutkijakoulutuksessa ja maisteriohjelmassa sekä ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa jatketaan yrittäjyyttä tukevien valmiuksien ja opintosisältöjen kehittämistä. (korkeakoulut)
- Korkeakoulut kehittävät yrittäjyyteen liittyvää johtamis- ja esimiesosaamista pääsääntöisesti täydennyskoulutuksena korkeakoulujen ja muiden keskeisten yrittäjyyttä edistävien toimijoiden yhteistyönä. (korkeakoulut)
- Korkeakoulut edistävät kansainvälistymistä tarjoamalla opiskelijoille riittäviä

opintokokonaisuuksia kansainvälisen yritystoiminnan edellytyksistä ja kehittämisestä. (korkeakoulut)

- GEM-tutkimuksen mukaan Suomesta puuttuu varhaisvaiheen kokeilunhaluinen yrittäjyys. Korkeakouluissa tulisi olla sellaisia rakenteita ja ympäristöjä, joissa voi kokeilla yrittäjyyttä ”turvallisessa ympäristössä”. Näihin rakenteisiin ja ympäristöihin tulee rakentaa joustavat mahdollisuudet palata toisen palvelukseen. (korkeakoulut, OPM)
- Korkeakoulujen roolia yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdoistilanteissa tulee edistää esimerkiksi jatkajakoulutusten ja omistajavaihdospalvelujen avulla. (korkeakoulut, TEM)

6 Korkeakoulujen tehtävänä on tarjota yrittäjyysasiantuntemusta ja -osaamista työuran eri vaiheissa (life-long-learning -periaatteella).

- Alumnistrategiat: Kannustetaan korkeakouluja liittämään yrittäjyyden edistämisen alumnitoimintaansa. Yrittäjäksi aikovat tai alkaneet alumnit voivat alumnitoiminnan puitteissa pitää ammatillisen ja yrittäjyysosaamisen kehittämiseksi yhteyttä toisiinsa ja korkeakouluunsa vertaisverkoston ja siihen luotavan toiminnan avulla. (korkeakoulut)
- Korkeakouluja kannustetaan aikuiskoulutusstrategioissa tarjoamaan osaamisen kehittämisessä tavoitetietoisemmille yrittäjille mahdollisuuksia aina ohjelma- tai tutkintomuotoisina. (korkeakoulut)

7 Rahoitusmuotojen ja tukipalveluiden suuntaaminen ja kehittäminen korkeakoulupohjaiseen yrittäjyyteen.

- Korkeakouluille osoitettavia yrittäjyyttä tukevia rahoituslähteitä suunnataan niin, että ne samanaikaisesti tukevat korkeakoulupohjaiselle yrittäjyydelle asetettuja strategisia tavoitteita. Tämä koskee sekä yrittäjyyden eri tukimuotojen kehittämistä että opetuksen ja tutkimuksen suuntaamista. (TEM-konserni, korkeakoulut)
- Korkeakoulupohjaista yrittäjyyttä edistäviä neuvontapalveluja tehostetaan sekä Yritys-Suomi-palveluja hyödyntämällä että seudullisia ja alueellisia yhteistyökonsektioita kehittämällä. Neuvontapalvelujen kehittäminen edellyttää nykyistä tiiviimpää yhteistyötä korkeakoulujen, yrityspalvelu- ja -edistämisorganisaatioiden sekä elinkeino-, yrittäjä- ja työelämäjärjestöjen välillä. (TEM, korkeakoulut)

8 Ministeriöiden välinen rahoitusyhteistyö on edellytys em. tavoitetilojen toteutumiselle.

- Opetusministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö laativat yhdessä muiden rahoittajien kanssa suunnitelman korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden vahvistamiseksi käytettävissä olevin ja mahdollisin uusien rahoitusinstrumentein. (OPM, TEM, Tekes, Finpro, Finnvera, ym.)

Luku 4. Korkeakouluinnovaatiot yrittäjyyden lähtökohtana

1 Korkeakouluosaaminen on tehokkaasti hyödynnetty yritystoiminnan

lähtökohtana ja kehittämisessä. (Tällä toimenpidekokonaisuudella toteutetaan kansallisen innovaatiostrategian seuraavia toimenpide-esityksiä: 1.1.2. Vahvistetaan tutkijoiden ja opetushenkilöstön kansallisen liikkuvuuden kannusteita ja tulostavoitteita yliopistoissa, korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa; 2.1.3. Kehitetään tutkimus- ja korkeakoulujärjestelmästämmme kansainvälisesti kilpailukykyinen osaamisen ja innovaatioiden kehitysympäristö; 2.2.1. kehitetään Suomeen laajasti innovatiivisuuteen kannustava oppimisympäristö)

- Osaamisen kaupallistaminen/hyödyntäminen on korkeakoulujen strategioissa ja strategioihin on sitouduttu. (korkeakoulut, OPM)
- Korkeakoulut tehostavat korkeakoulu yhteisön osaamispääoman hyödyntämistä tunnistamalla aikaisessa vaiheessa tutkimus- ja kehittämisprosessissa sosiaalisia ja teknologisia innovaatioita ja edistämällä korkeakoulupohjaista yrittäjyyttä. (korkeakoulut)
- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut tehostavat osaamispääomansa hyödyntämistä lisäämällä yhteistyötä ja vuoropuhelua yritysten kanssa ja luomalla liiketoiminnallisia mahdollisuuksia. (korkeakoulut)
- Korkeakoulupohjaisten innovaatioiden edistämisen pelisäännöt ovat selkeästi määriteltyjä ja omaksuttuja (tutkijat, t&k-henkilöstö, opiskelijat, hallinto, rahoittajat, yritykset). (korkeakoulut, OPM)
- Korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten liiketoiminnallista hyödyntämistä tehostetaan lisäämällä yhteistyötä kaupallistavien yritysten, välittäjäorganisaatioiden ja korkeakoulujen innovaatiopalvelujen kesken. (korkeakoulut, kaupallistavat yritykset, välittäjäorganisaatiot)
- Tutkijoiden kansallista ja kansainvälistä liikkuvuutta lisätään tutkimus- ja yritysmaailman välillä (esim. virka- ja toimivapausjärjestelmän kehittäminen). (korkeakoulut, OPM, Suomen Akatemia)
- Korkeakoulut kehittävät tieteiden välisiä ja elinkeinoelämän kanssa yhteistyössä toteutettavia opintomahdollisuuksia (esimerkiksi Aalto-yliopiston Design factory ja Helsinki School of Creative Entrepreneurship). (korkeakoulut)

2 Korkeakoulut toimivat läheisessä yhteistyössä yritysten kanssa.

(Tällä toimenpidekokonaisuudella toteutetaan kansallisen innovaatiostrategian seuraavia toimenpide-esityksiä: 2.1.3. Kehitetään tutkimus- ja korkeakoulujärjestelmästämmme kansainvälisesti kilpailukykyinen osaamisen ja innovaatioiden kehitysympäristö; 3.2.1. Päivitetään kansallinen asiantuntija- ja rahoituspalvelujen tarjonta kysyntä- ja käyttäjälähtöisen innovaatiotoiminnan tarpeisiin)

Korkeakoulu–yritys-yhteistyön ja vuoropuhelun lisääminen seuraavilla toimenpiteillä:

- Korkeakoulupohjaisista innovaatioaihioista kiinnostuneille yrittäjille ja yrityksille on saatavissa nykyistä kattavampaa tietoa kaupallistamiskelpoisista aihioista. (korkeakoulut, välittäjäorganisaatiot)

- Korkeakouluosaamisen ja innovaatioaihioiden siirtäminen on tehtävä helpoksi yrityksille ja muille hyödyntäjille mm. lisäämällä yhteisiä kehittämisprojekteja. Korkeakoulut tukevat elinkeinoelämän kehittymistä tutkimus- ja kehityslähtöisten innovaatioiden tunnistajana, jalostajana ja korkeakoulun osaamispääoman käytäntöön siirtäjänä. Tämä toteutuu valmentamalla yrityksiä hyödyntämään toiminnassaan korkeakouluosaamista ja korkeakoulupohjaisia innovaatioaihoita. (Korkeakoulut, niiden innovaatiopalvelut ja välittäjäorganisaatiot, yritykset)
- Korkeakoulut kehittävät osaamispääoman hyödyntämiseksi pysyviä yhteistyöjärjestelmiä ja yrittäjyysfoorumeja muiden toimijoiden kanssa sekä vahvistavat korkeakoulun yrittäjämäistä toimintaa. (korkeakoulut)
- Edistetään korkeakoulujen tutkijoiden ja t&k-henkilöiden ymmärrystä markkinoilla tarvittavista teknologioista ja osaamisista. (korkeakoulut, yhteistyöyritykset)

3 Korkeakoulut hallitsevat koko innovaatioprosessin immateriaalioikeuksineen sekä teknologian ja osaamisen siirtoineen.

(Tällä toimenpidekokonaisuudella toteutetaan kansallisen innovaatiostrategian seuraavaa toimenpide-esitystä: 3.2.2. Kehitetään aineettoman omaisuuden hyödyntämistä ja turvataan arverkonon aikaansaaman hyödyn kannustava jakautuminen eri tekijöille ja käyttäjille)

- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut kehittävät tutkimus- ja kehitystoimintansa tulosten hyödyntämisen osaamistaan ja hallinnointiaan siten, että kukin korkeakoulu pystyy vastaamaan hankevalmistelusta, t&k-toimintaan liittyvistä sopimuksista, keksintöilmoitusten käsittelystä ja omistusoikeuksista sekä niiden siirtämisestä. Korkeakoulujen suositellaan hoitavan kaupallistamisen hyödyntäen strategisia kumppanuuksia ja muiden korkeakoulujen yhteistyötä, jotta niiden käytössä on prosessin kussakin vaiheessa tarvittava asiantuntemus. (korkeakoulut, välittäjäorganisaatiot, kaupallistavat yritykset)

4 Yritys-Suomi on linkittänyt korkeakoulujen yhteistyönä kootut innovaatiopalvelut yhteen kontaktipisteeseen.

(Tällä toimenpidekokonaisuudella toteutetaan kansallisen innovaatiostrategian seuraavaa toimenpide-esitystä: 3.2.1. Päivitetään kansallinen asiantuntija- ja rahoituspalvelujen tarjonta kysyntä- ja käyttäjälähtöisen innovaatiotoiminnan tarpeisiin)

- Yritys-Suomi-verkkopalveluun linkitetään korkeakoulujen innovaatiopalvelut. (TEM, korkeakoulut)

Luku 5. Korkeakoulut yritystoiminnan eri vaiheissa – erityisesti kasvuyrittäjyys

1 Yrittäjyys käsitteenä, tutkimuksen kohteena ja koulutuksen sisältönä on muuttunut. Painopistettä on siirretty yrityksen rakentamisen problematiikasta taloudellisen arvon tuottamiseen.

- Siirretään yrittäjyystutkimuksen ja -koulutuksen sekä korkeakoulujen innovaatioiden kaupallistamisen rahoituksen painopistettä kasvuyrittäjyyteen. (OPM, TEM, Tekes, Suomen Akatemia, korkeakoulut).
- Tehostetaan kansainvälistä yhteistyötä ja verkostoitumista maailman huippukorkeakoulujen kanssa nimenomaan kasvuyrittäjyyden edistämisen osalta. (OPM, TEM, Tekes, korkeakoulut)

2 Parhaimmat kyvyt on saatu perustamaan ja kasvattamaan yritystä.

- Perustetaan Suomeen kansallisesti koordinoitu, keskitetty ja voimakkaan kansainvälinen kasvuyrittäjyyden ohjelma/instituutio. Ohjelmassa yhdistetään eri alojen huipputason osaaminen sekä yksityisten rahoittajien, korkeakoulutoimijoiden ja muiden sidosryhmien resurssit. Ohjelman puitteissa kehitetään kasvuyrittäjyyden tutkimusta, opetusta ja koulutusta. Ohjelmaan valitaan vuosittain eri korkeakouluista rajallinen määrä opiskelijoita, joiden ideoita kehitetään eri toimijoiden yhteistyössä. Alumnit ja elinkeinoelämä kytketään kiinteästi mukaan toimintaan. Jokaisessa korkeakoulussa on kasvuyrittäjyydestä vastaava yhteyshenkilö. (OPM, TEM, Tekes, korkeakoulut, SHOK:t, elinkeinoelämä)
- Korkeakoulut kytkevät opintokokonaisuuksien toteutukseen kasvuyrittäjätaustaisia ammattilaisia. Korkeakoulut lisäävät opettajien ymmärrystä kasvuyrittäjyyden mekanismeista ja heidän valmiuksiaan ohjata oppilaita eteenpäin esimerkiksi kansalliseen, keskitettyyn koulutusohjelmaan tai yhteistyöhön omien alueidensa kanssaryhtäjien, yksityisten riskirahoittajien ja julkisen sektorin palveluntarjoajien kanssa. (korkeakoulut)
- Yrittäjyyden osuutta korkeakoulujen ura- ja rekrytointipalveluissa vahvistetaan. (korkeakoulut)

3 Yrittäjyyskasvatus ja -koulutus tuottaa entistä enemmän kasvuyrittäjiä.

- Korkeakoulut kannustavat yrittäjyydestä kiinnostuneita opiskelijoita, henkilöstöä ja alumneja kasvuyrittäjyyteen sekä sarja- ja portfolioryhtäjiksi. (korkeakoulut)
- Vahvistetaan opetus- sekä tutkimus- ja kehitystyön henkilöstön tietämystä kasvuyrittäjyyden luonteesta ja merkityksestä kehittämällä ammatillista opettajakoulutusta ja uudistamalla opettajien täydennyskoulutusta. (OPM, korkeakoulut)
- TEM-konserni ryhtyy yhteistyössä OPM:n kanssa selvittämään erityisen rahoitusinstrumentin rakentamista kasvuyrittäjyyden edistämiseksi korkeakouluissa. (TEM, Tekes, OPM, korkeakoulut)
- Suunnataan korkeakoulujen piirissä tapahtuvaa esi- ja yrityshautomo- sekä kiihdyttämötoimintaa kasvuyritysten aikaansaamiseksi. Tiivistetään yhteistyötä korkeakoulujen ja alueen muiden sidosryhmien, kansainvälisten toimijoiden ja elinkeinoelämän välillä. (korkeakoulut, OPM, TEM, Tekes, TE-keskukset, Keksintösäätiö)
- Korkeakoulut kehittävät toimintamalleja, jotka varmistavat yhä useamman korkeakoulutetun siirtymisen yrittäjäksi ja kasvuyrittäjäksi. Korkeakoulut hyödyntävät nykyistä tehokkaammin alumneja korkeakoulujen toiminnan kehittämisessä kutsumalla alumneja nykyistä enemmän mentoreiksi ja luennoitsijoiksi ja kannustamalla alumneja yrittäjiksi ja kasvuyrittäjiksi. (korkeakoulut)

4 Rahoitus-, tuki- ja neuvontapalvelut mahdollistavat korkeakoulun osallistumisen kasvuyrittäjyyden edistämiseen ja kasvuyrittäjän menestymisen tukemiseen.

- Kehitetään korkeakoulupohjaiseen kasvuyrittäjyyteen liittyviä neuvontapalveluja. Tiivistetään yhteistyötä korkeakoulujen ja alueellisen/seudullisen innovaatio- ja yrittäjyyden edistämisympäristön toimijoiden välillä. (TEM, Tekes, TE-keskukset, korkeakoulut)
- TEM-konsernin organisaatiot tunnistavat korkeakoulupohjaisen kasvuyrittäjyyden kansainvälistymisen tarpeet ja suuntaavat omia instrumenttejaan kansainvälistymisen edistämiseen (TEM, Tekes, Finpro, Finnvera, Teollisuussijoitus)

- Edistetään kanssaryrittäjäverkostojen ja korkeakoulujen yhteistyötä.
(korkeakoulut, yksityiset toimijat)

5 Kasvuyrittäjyystutkimuksen ja t&k-toiminnan kehittäminen tapahtuu yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tiiviissä yhteistyössä.

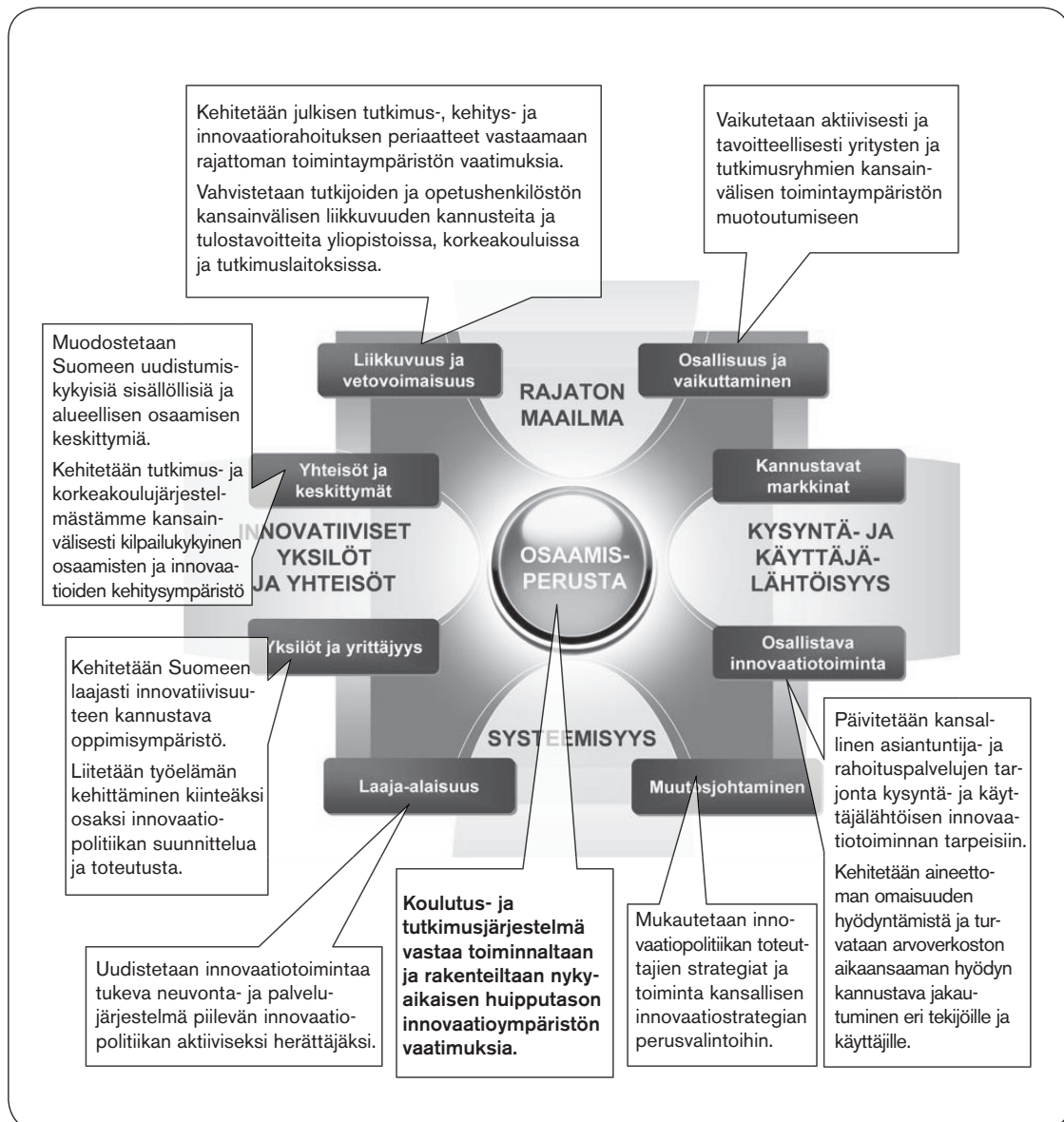
- TEM ja OPM perustavat työryhmän suunnittelemaan konkreettisia toimenpiteitä kasvuyrittäjyyden sekä sen tutkimuksen, koulutuksen ja opetuksen edistämiseksi korkeakouluissa. Työryhmän tehtävänä on täsmentää tässä raportissa esitetyjä toimenpide-ehdotuksia, sekä edistää niiden toimeenpanoa. Työssä on hyödynnettävä myös huippuluokan ulkomaista osaamista. (OPM, TEM, Tekes, SHOK:it, korkeakoulut)
- Varmistetaan riittävä kasvuyrittäjyyden tutkimuksen rahoitus ja luodaan mahdollisimman suotuisat olosuhteet korkeatasoisten, kansallisesti ja kansainvälisesti verkottuneiden tutkimusryhmien ja koulutusohjelmien syntymiselle. Jo aloitettujen kasvuyrittäjyyden tutkimus- ja koulutushankkeiden resursointi varmistetaan. (OPM, TEM, Tekes, Suomen Akatemia, korkeakoulut).
- Korkeakoulut kiinnittävät tutkijoiden yrittäjyysvalmiuksia kehittävät valmennusohjelmat aiemmin mainittuun (suositus 2.1.) kasvuyrittäjyyden tutkimus- ja koulutustoimintaan. (korkeakoulut)
- Korkeakouluja kannustetaan keskinäiseen verkostoitumiseen kansallisesti ja kansainvälisesti innovaatioiden, yrittäjyyden ja kasvuyrittäjyyden edistämiseksi, hyvien käytäntöjen jatkamiseksi ja uusien käytäntöjen aikaansaamiseksi. (korkeakoulut, OPM, TEM)

Lähteet

- Aarnio, A. (2006) Tutkimustulosten kaupallistaminen. Julkaisematon powerpoint-aineisto.
- Akola, E. – Heinonen, J. – Kovalainen, A. – Pukkinen, T. – Österberg, J. (2007) Yrittäjyyden ja palkkatyön rajapinnalla? Työn ja toimeentulon rakentuminen eri ammateissa 2000-luvun Suomessa, Työpoliittinen tutkimus 326/2007, Työministeriö, Hakapaino Oy, Helsinki.
- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behaviour. *Organizational Behavior and Human Decision Processes* 50, 179–211.
- ARENE, (2006). Yrittäjyysstrategia. <http://www.arene.fi>
- Autio E.,- Kronlund M.- Kovalainen A. (2007) High-Growth SME Support Initiatives in Nine Countries: Analysis, Categorization, and Recommendations. In Ministry of Trade and Industry (Ed.), Publications 1/2007. Ministry of Trade and Industry, Industries Department: Helsinki.
- Bygrave, W. 1994. The entrepreneurial process. In Bygrave, W. (ed.) *The portable MBA in entrepreneurship*. New York: Wiley
- Chesbrough, H. (2006). Open Innovation: A New Paradigm for Understanding Industrial Innovation. In Chesbrough, H. & Vanhaverbeke, W. & West, J. (eds.), *Open Innovation. Researching a New Paradigm*. Oxford: Oxford University Press.
- Heinonen, J. (2005) Kasvu ja yrittäjyyspolitiikka. Teoksessa Heinonen J. (toim.) *kasvun olemus ja reitit. Fokuksessa suomalaiset pk-yritykset*. Turun kauppakorkeakoulu. Tampere.
- Heinonen, J. – Hytti, U. (forthcoming) Enterprising individuals from an entrepreneurial university: entrepreneurship programmes in non-business and business schools, Accepted to be published in *The Finnish Journal of Business Economics*.
- Heinonen, J. – Kovalainen, A. – Paasio, K. – Pukkinen, T. – Österberg, J. (2006) Palkkatyöstä yrittäjäksi. Tutkimus yrittäjäksi ryhtymisen reiteistä sosiaali- ja terveysalalla sekä kaupallisella ja teknisellä alalla, Työministeriö, Työpoliittinen tutkimus 297, Helsinki.
- Huovinen, J. (2008) Korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysaikomukset - taustatekijöiden ja uraorientaatioon vaikuttavien tilannetekijöiden merkitys intentioiden muodostumisessa. Lahden ammattikorkeakoulu, FINPIN, Suomen ammattikorkeakoulujen yrittäjyysverkoston julkaisuja (Julkaisematon käsikirjoitus)
- Kansallinen innovaatiostrategia (2008). <http://www.innovaatiostrategia.fi>
- Koiranen, M. (2007) Esitys Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmässä 22.10.2007
- Krueger, Jr. N. F.- Carsrud, A. L. (1993). Entrepreneurial intentions: Applying the theory of planned behaviour. *Entrepreneurship & Regional Development* 5,315–330.
- Kuvaja, S. - Saurio, S. - Kortelainen, S. (2005). Ammattikorkeakoulun rooli yrittäjäpolvenvaihdon

- edistämisessä. KTM Rahoitetut tutkimukset 3/2005. Kauppa- ja teollisuusministeriö, Edita Publishing Oy.
- Laine, K. (2007) Työelämän kehittäminen innovaatiojohtamisen näkökulmasta – case Satakunnan Ammattikorkeakoulu. Teoksessa Ramstad, E., Alasoini, T. (toim.): Työelämän tutkimusavusteinen kehittäminen Suomessa. Tykes-raportti 53. Helsinki 2007
- Paasio, K. – Pukkinen, T. (2006) Korkeasti koulutettujen ammatinharjoittajana ja yrittäjänä toimiminen. Selvitys AKAVAn jäsenistössä.
- Paasio, K. – Nurmi, P. – Heinonen, J. (2005), Yrittäjyys yliopistojen tehtävänä? Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:10. Opetusministeriö.
- Pajarinen-Rouvinen (2006). Mistä yrittäjät tulevat? Teknologiakatsaus 198/2006. Tekes, Helsinki
- Saapunki, J.- Leskinen, J. (2004). Ammattikorkeakoulujen organisatoriset valmiudet yritysysteistyöhön. PKT-säätiön julkaisu 1/2004.
- Stenholm, P. – Pukkinen, T. – Heinonen, J. – Kovalainen, A. (2008) GLOBAL ENTREPRENEURSHIP MONITOR 2007 Report, Finland. Turun kauppakorkeakoulu. TSE Entre. Sarja B Tutkimusraportteja. 1:2008.
- Tekes (2006). Julkisten tutkimustulosten kaupallinen hyödyntäminen". Teknologiakatsaus 192/2006.
- Tekes (2008) Avoin innovaatio Suomessa: Yritysten, korkeakoulujen ja julkisen sektorin vuorovaikutus ja yhteistyö. Torkkeli, M. (toim.) Tekesin katsaus 233/2008. Helsinki
- Turun kauppakorkeakoulu (2008) Turun kauppakorkeakoulussa opiskelevien yrittäjyysmotivaatio vuosina 1999–2008 (julkaisematon ppt-aineisto)
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2008) Yrittäjyyskatsaus 2008, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 25/2008. Helsinki Yrittäjyyskatsaus 2008
- Valtioneuvosto(2007). Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma. [http:// www.valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/fi.jsp](http://www.valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/fi.jsp)
- Vesalainen, J. – Ristimäki, K. - Luoto, S. - Kohtamäki, M. (2006) Yrittäjyyden ja innovatiivisuuden edistäminen yliopistoissa. Teoksessa Kyrö, P. & Ripatti A. (toim.) Yrittäjyyskasvatuksen uusia tuulia. Yrittäjyyskasvatuksen julkaisusarja 4/2006. Tampereen yliopiston kauppakorkeakoulu. Hämeenlinna, 58–95.
- Yrittäjyyskasvatuksen linjaukset ja toimenpideohjelma (2004). Opetusministeriön julkaisuja 2004:18 Opetusministeriö.

Liitteet

Liitekuva 1. Kansallisen innovaatiostrategian kontribuutit korkeakouluinnovaatioiden edistämiseen

Kansallisen innovaatiostrategialuonnoksen toimenpide-esitykset, jotka koskettavat korkeakoulupohjaisten innovaatioiden ja yrittäjyyden edistämistä

Strategian toimeenpano-ohjelmassa on esitetty laajemmin tärkeimpiä toimenpidekokonaisuuksia. Seuraavassa on esitetty ne, jotka kohdistuvat suoraan tai epäsuorasti korkeakouluihin ja niissä tehtävään innovaatiotoimintaan:

1 Innovaatiotoiminta rajattomassa maailmassa

1.1 Liikkuvuus ja vetovoimaisuus

1.1.1 Kehitetään julkisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen periaatteet vastaamaan rajattoman toimintaympäristön vaatimuksia.

- Kehitetään uusia kannusteita ja toimintamalleja kansainvälisen osaamisen hankintaan sekä avoimeen innovaatiotoimintaan osallistumiseen. (OPM, TEM, SA, Tekes)
- Avataan valikoiden kansainvälisten yhteisohjelmien ja -hakujen yhteydessä kansallinen tutkimusrahoitus vastavuoroisuusperiaatteella ulkomaisille osallistujille. (OPM, TEM, SA, Tekes)
- Hyväksytään ulkomailla toteutettavan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan kustannuksia nykyistä laajemmin kansallisen rahoituksen piiriin silloin, kun se on strategisesti perusteltua. (OPM, TEM, SA, Tekes)
- Kehitetään rahoituspäätösten tueksi entistä kattavampia kansallisten etujen arviointimenettelyjä. (TEM, Tekes)

1.1.2 Vahvistetaan tutkijoiden ja opetushenkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden kannusteita ja tulostavoitteita yliopistoissa, korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa.

- Määritellään korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiassa kunnianhimoiset tavoitteet ja keinot tutkijoiden ja opetushenkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden lisäämiseen. (OPM)
- Vahvistetaan tutkijanvaihdon rahoitusmahdollisuuksia. (OPM, TEM, SA, Tekes)

1.2 Osallisuus ja vaikuttaminen

1.2.2 Vaikutetaan aktiivisesti ja tavoitteellisesti yritysten ja tutkimusryhmien kansainvälisen toimintaympäristön muotoutumiseen.

- Vaikutetaan eurooppalaisen tutkimus- ja innovaatioalueen (ERIA) kehittymiseen suomalaista innovaatiotoimintaa tukevalla tavalla. (TEM, OPM)

2 Innovatiiviset yksilöt ja yhteisöt

2.1. Keskittymät ja yhteisöt

2.1.1 Muodostetaan Suomeen uudistumiskykyisiä sisällöllisiä ja alueellisia osaamisen keskittymiä.

- Kehitetään strategisen huippuosaamisen keskittymien vahvistumista ja vaikuttavuutta palvelevat rahoitus- ja toimintatavat. (TEM, Tekes, OPM, SA)
- Luodaan kansallisten sisältövalintojen ja alueiden strategisten vahvuuksien pohjalta valikoitu joukko vahvoja alueellisia innovaatiokeskittymiä, joiden toimintaympäristöt ovat maailmanluokkaa. (TEM, OPM, Tekes, SA)

- Sovitetaan yhteen erilaiset innovaatiotoiminnan keskittymille tarkoitetut rahoitusohjelmat. (TEM, OPM, muut ministeriöt, Tekes, SA)

2.1.3 Kehitetään tutkimus- ja korkeakoulujärjestelmästämme kansainvälisesti kilpailukykyinen osaamisen ja innovaatioiden kehitysympäristö.

- Vahvistetaan ennakkoinnin asemaa yliopisto-opetuksen suuntaamisessa. (OPM)
- Lisätään opiskelijoiden kansainvälistä liikkuvuutta edistäviä mahdollisuuksia, kannusteita ja opintovaatimuksia. (OPM)
- Toteutetaan valmisteilla oleva yliopistouudistus ripeästi ja organisoidaan laajemminkin tutkimuslaitokset ja korkeakoulut nykyistä suuremmiksi, hallinnoltaan ja johtamiseltaan moderneiksi kokonaisuuksiksi sekä tiivistetään niiden yhteistyötä. (OPM, TEM, sektoritutkimusta ohjaavat ministeriöt)
- Vahvistetaan yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkimuskapasiteettia ottaen huomioon kansallisen innovaatiopolitiikan painopisteet. (OPM, SA, sektoritutkimusta ohjaavat ministeriöt)
- Uudistetaan yliopistojen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmää tukemaan vuorovaikutusta yliopistojen, elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan kesken. (VM, OPM)

2.2 Yksilöt ja yrittäjyys

2.2.1 Kehitetään Suomeen laajasti innovatiivisuuteen kannustava oppimisympäristö.

- Kehitetään koulutusjärjestelmäämme yleistä osaamistasoa vahvistamaan mutta myös erityislahjakkuuksien kehittymistä tukevaan suuntaan. (OPM)
- Vuorovaikutustaitojen kehittäminen sekä yrittäjyyteen, luovuuteen ja innovaatiotoimintaan kannustaminen sisällytetään opetussuunnitelmiin kaikilla koulutusasteilla. (OPM)
- Lisätään mahdollisuuksia ja kannusteita osaamisen kehittämiseen ulkomailla. (OPM, TEM)
- Lisätään yrityksille ja yksilöille suunnatuilla kannusteilla ennakoivaa koulutusta ja jatkuvaa oppimista työelämässä. (TEM, OPM)
- Synnytetään huipputasoinen oppimisen kehitysympäristö, joka tähtää kansainväliseksi edelläkävijäksi sekä opetuksen sisällöllisten menetelmien että teknisten välineiden kehityksessä. (OPM, yritykset)

2.2.2 Liitetään työelämän kehittäminen kiinteästi osaksi innovaatiopolitiikan suunnittelua ja toteutusta.

- Sisällytetään työelämän kehittämisen näkökulma osaksi innovaatiotoiminnan rahoitus- ja asiantuntijapalveluja sekä laaja-alaista innovaatiopolitiikkaa. (VN, TEM, OPM, TTN/TIN, Tekes, SA)
- Lisätään erityisiä rahoituskannusteita sellaiselle tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalle, joka tukee organisaatioympäristöjen uudistamista työnteon uudet muodot huomioon ottaen. (TEM, Tekes, OPM, SA, yliopistot)
- Kehitetään uusia tapoja levittää työelämää kehittäviä innovaatioita laajasti yritysten ja muiden yhteisöjen hyödynnettäväksi. (TEM, Tekes)

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmän suositukset kohdeorganisaatioittain

Kohdeorganisaatio	Yrittäjyydsmotivaatio	Korkeakouluinnovaatiot	Kasvuyrittäjyys
Korkeakoulut: yliopistot ja ammatti- korkeakoulut	<p>Yrittäjyys on korkeakoulujen strategioissa.</p> <ul style="list-style-type: none">- Yrittäjyys näkyy korkeakoulujen strategioissa (yrittäjyys-strategia tai yrittäjyys omana painopistealueena korkeakoulun kokonaissstrategiassa) sekä tutkimuksessa, koulutuksessa että yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa. (korkeakoulut) <p>Yrittäjyys on korkeakoulujen ohjauksessa.</p> <ul style="list-style-type: none">- Yrittäjyys kirjataan korkeakoulun ja OPM:n väliseen sopimukseen. Korkeakoulujen yhteisissä tavoitteissa määritellään päämäärät yrittäjyyttä edistävälle toiminnalle. (OPM, korkeakoulut) <p>Yrittäjyys on korkeakoulujen opetus- ja tutkimussisällöissä.</p> <ul style="list-style-type: none">- Yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen tutkimus- ja kehitystyötä vahvistetaan. (korkeakoulut, OPM, Suomen Akatemia, TEM, Tekes)- Yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen koulutus laajennetaan ei-kaupallisille aloille. (OPM, korkeakoulut)- Yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen tutkimus- ja kehitystyötä vahvistetaan. (OPM, Suomen Akatemia, TEM, Tekes)- Korkeakoulut, erityisesti yliopistot, kouluttavat globaalien toimintaympäristön hallitsevia yrittäjiä. (korkeakoulut, ensisijaisesti yliopistot)- Korkeakoulujen, erityisesti ammattikorkeakoulujen, yrittäjyys-koulutus vahvistaa alueellista ja paikallista elinkeinorakennetta. (korkeakoulut, ensisijaisesti ammattikorkeakoulut) <p>Elinkeinoelämäyhteistyö on elimellinen osa korkeakoulutoimintaa koulutuksen, tutkimuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen alueilla.</p> <ul style="list-style-type: none">- Korkeakoulut lisäävät elinkeinoelämän edustusta yrittäjyyden edistämisstrategioiden laatimisessa. (korkeakoulut, elinkeino- ja yrittäjäjärjestöt)- Korkeakoulut tehostavat jo toimivien korkeasti koulutettujen yrittäjien saamista yhteistyöhön. (korkeakoulut)- Korkeakoulut tehostavat harjoittelua yrityksissä (yrittäjäharjoittelija). (korkeakoulut).- Korkeakoulut tehostavat hankeyhteistyötä: yliopistot – ammattikorkeakoulut – yritykset – alueorganisaatiot. (korkeakoulut, elinkeino-, yrittäjä- ja alueorganisaatiot)	<p>Korkeakouluosaaminen on tehokkaasti hyödynnetty yritysjoiminnan lähtökohtana ja kehittämisessä.</p> <ul style="list-style-type: none">- Osaamisen kaupallistaminen/hyödyntäminen on korkeakoulujen strategioissa ja strategioihin on sitouduttu. (korkeakoulut, OPM)- Korkeakoulut tehostavat osaamis pääoman hyödyntämistä tunnistamalla huomattavasti aikaisemmin tutkimus- ja kehittämisproses-sissa sosiaalisia ja teknologisia innovaatioita ja edistämällä korkeakoulupohjaista yrittä-jyyttä. (korkeakoulut)- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut tehos-tavat osaamis pääomansa hyödyntämistä lisäämällä vuoropuhelua yritysten kanssa ja luomalla liiketoiminnallisia mahdollisuuksia. (korkeakoulut)- Korkeakoulupohjaisten innovaatioiden edistämisen pelisäännöt ovat selkeästi määriteltyjä ja omaksuttuja (tutkijat, t&k-henkilöstö, opiskelijat, hallinto, rahoittajat, yritykset). (korkeakoulut, OPM)- Korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnaan tulosten liiketoiminnallista hyödyn-tämistä tehostetaan lisäämällä yhteistyötä kaupallistavien yritysten, välittäjäorganisaatoiden ja korkeakoulujen innovaatiopalve-lujen kesken. (korkeakoulut, kaupallistavat yritykset, välittäjäorganisaatiot) <p>Tutkijoiden kansallista ja kansainvälistä liikkuvuutta lisätään tutkimus- ja yritys-maalman välillä (esimerkiksi virka- ja toimi-vapausjärjestelmää kehittämällä). (korkea-koulut, OPM, Suomen Akatemia)</p> <ul style="list-style-type: none">- Korkeakoulut kehittävät tieteiden välisiä ja elinkeinoelämän kanssa yhteistyössä	<p>Yrittäjyys käsitteenä, tutkimuksen kohteena ja koulutuksen sisältönä on muuttunut.</p> <ul style="list-style-type: none">- Siirretään yrittäjyystutkimuksen ja -koulutuksen sekä korkeakoulu-jen innovaatioiden kaupallistamisen rahoituksen painopistettä kasvu-yrittäjyyteen. (korkeakoulut, OPM, TEM, Tekes, Suomen Akatemia).- Tehostetaan kansainvälistä yhteistyötä ja verkostoitumista maali-man huippukorkeakoulujen kanssa nimenomaan kasvuyrittäjyyden edistämisen osalta. (korkeakoulut, OPM, TEM, Tekes) <p>Parhaimmat kyvyt on saatu perustamaan ja kasvattamaan yrityksiä.</p> <ul style="list-style-type: none">- Perustetaan Suomeen kansallisesti koordinoitu, keskitetty ja voimakkaan kansainvälinen kasvuyrittäjyyden ohjelma /instituutio. Ohjelmassa yhdistetään eri alojen huipputason osaaminen sekä yksityisten rahoittajien, korkeakoulutoimijoiden ja muiden sidosryh-mien resurssit. Ohjelman puitteissa kehitetään kasvuyrittäjyyden tutkimusta, opetusta ja koulutusta. Ohjelmaan valitaan vuosittain eri korkeakouluista rajallinen määrä opiskelijoita, joiden ideoita kehitetään eri toimijoiden yhteistyössä. Alunnit ja elinkeinoelämä kytketään kiinteästi mukaan toimintaan. Jokaisessa korkeakoulussa on kasvuyrittäjyydestä vastaava yhteyshenkilö. (OPM, TEM, Tekes, korkeakoulut, SHOK:t)- Korkeakoulut kykevät opintokokonaisuuksien toteuttajiksi kasvu-yrittäjätalustaisia ammattilaisia. Korkeakoulut lisäävät opettajien ymmärrystä kasvuyrittäjyyden mekanismeista ja heidän valmiuksiaan ohjata oppilaita eteenpäin esimerkiksi kansalliseen, keskitettyyn koulutusohjelmaan tai yhteistyöhön omien alueidensa kanssaryrittä-jien ja rahoittajien kanssa. (korkeakoulut)- Yrittäjyyden osuutta korkeakoulujen ura- ja rekrytointipalveluissa vahvistetaan. (korkeakoulut) <p>Yrittäjyyskasvatus ja -koulutus tuottaa entistä enemmän kasvuyrittäjiä.</p> <ul style="list-style-type: none">- Korkeakoulut kannustavat yrittäjyydestä kiinnostuneita opiskelijoita, henkilökuntaa ja alumneja kasvuyrittäjyyteen sekä sarja- ja portfolio-yrittäjiksi. (korkeakoulut)- Vahvistetaan opetus- sekä tutkimus- ja kehityshenkilöstön tietä-mystä kasvuyrittäjyyden luonteesta ja merkityksestä kehittämällä

Kohdeorganisaatio	Yrittäjyydsmotivaatio	Korkeakouluinnovaatiot	Kasvuyrittäjyys
	<p>Jokaiseen opiskelijaan "osuu" yrittäjyyden signaali.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulut tehostavat tarjoamansa yrittäjyyskoulutuksen viestimistä, jotta potentiaalinen opiskelija voi tehdä valintoi- jaan nykyistä paremmin jo olemassa olevan yrittäjyyskiinnos- tuksensa mukaan. (korkeakoulut) - Korkeakoulut kehittävät opiskelijoille ja henkilökunnalle tarjottavaa koulutusta, opinto-ohjausta, ura- ja rekrytointi- palveluja sekä henkilökohtaista oppimissuunnittelua tulee kehittää nykyistä paremmin yrittäjän uraa miettivien tarpeisiin soveltuvaksi. (korkeakoulut) <p>Jokaisessa korkeakoulussa tunnustetaan yrittäjyydestä kiinnostuneet ja ns. yrittäjyyskyvykkydet.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulut tehostavat yrittäjyydestä kiinnostuneiden tunnistamista. (korkeakoulut) - Korkeakoulut kehittävät uusia toimintatapoja tunnistaa ns. yrittäjyyskyvykkyksiä. (korkeakoulut) <p>Tunnistettua yrittäjyydsmotivaatiota vahvistetaan systemaattisesti.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen sisältöjä ja toiminta- malleja ajanmukaistetaan työ- ja elinkeinoelämän ja markkinoiden tarpeiden mukaisesti. Huomiota tulee kiinnittää moni- ja poikkialaisten sisältöjen ja erityisesti ei-kaupallisten alojen yrittäjyysvalmennuksen kehittämiseen. (korkeakoulut) - Opettajankoulutuksessa tulee edelleen kehittää yrittäjyys- kasvatuksen opintosisältöjä ja toimintamalleja sekä edistää jo toimivien opettajien yrittäjyyskasvatuksen valmiuksia. (ammatilliset opettajakorkeakoulut, OPM) - Yliopistojen tutkijakoulutuksessa ja maisteriohjelmissa sekä ylemmissä ammatikorkeakoulututkinnoissa jatketaan yrittä- jyyttä tukevien valmiuksien ja opintosisältöjen kehittämistä. (korkeakoulut) - Korkeakoulut kehittävät yrittäjyyteen liittyvää johtamis- ja esimiesosaamista pääsääntöisesti täydennyskoulutuksena korkeakoulujen ja muiden keskeisten yrittäjyyttä edistävien toimijoiden yhteistyönä. (korkeakoulut) 	<p>toteutettavia opintomahdollisuuksia. (korkeakoulut)</p> <p>Korkeakoulut toimivat läheisessä yhteis- työssä yrittysten kanssa: Korkeakoulu- yrittäy-yhteistyön ja vuoropuhelun lisääminen seuraavilla toimenpiteillä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulupohjaisista innovaatioaihoista kiinnostuneille yrittäjille ja yrityksille on saa- tavissa nykyistä kattavampaa tietoa kauppal- listamiskelpoisista aihioista. (korkeakoulut, välittäjäorganisaatiot) - Korkeakouluosaamisen ja innovaatio- aihioiden siirtäminen on tehtävä helpoksi yrittäjille ja muille hyödyntäjille mm. lisää- mällä yhteisiä kehittämisprojekteja. Korkea- koulut tukevat elinkeinoelämän kehittymistä tutkimus- ja kehityslähtöisten innovaatioiden tunnistajana, jalostajana ja korkeakoulun osaamis pääoman käytäntöön siirtäjänä. Tämä toteutuu valmentamalla yrityksiä hyödyntä- mään toiminnassaan korkeakouluosaamista ja korkeakoulupohjaisia innovaatioaihoita. (Korkeakoulut, niiden innovaatiopalvelut ja välittäjäorganisaatiot, yritykset) - Korkeakoulut kehittävät osaamis pääoman hyödyntämiseksi pysyviä yhteistyöjärjestel- miä ja yrittäjyysfoorumeja muiden toimijoi- den kanssa sekä vahvistavat korkeakoulun yrittäjämäistä toimintaa. (korkeakoulut) - Edistetään korkeakoulujen tutkijoiden ja t&k-henkilöiden ymmärrystä markkinoilla tarvittavista teknologioista ja osaamisista. (korkeakoulut, yhteistyöyhteykset) <p>Korkeakoulut hallitsevat koko innovaatio- prosessin immateriaalioikeuksineen sekä teknologian ja osaamisen siirtoineen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yliopistot ja ammatikorkeakoulut kehittävät tutkimus- ja kehitystoimintansa tulosten hyö- 	<p>ammattillista opettajakoulutusta ja uudistamalla opettajien täyden- nyskoulutusta. (OPM, korkeakoulut)</p> <ul style="list-style-type: none"> - TEM-konserni ryhtyy yhteistyössä OPM:n kanssa selvittämään erityisen rahoitusinstrumentin rakentamista kasvuyrittäjyyden edistä- miseksi korkeakouluissa. (TEM, Tekes, OPM, korkeakoulut) - Suunnataan korkeakoulujen piirissä tapahtuvaa esi- ja yritys- shau- tomo- sekä kiihdyttämötoimintaa kasvuyrittysten aikaansaamiseksi. Tiivistetään yhteistyötä korkeakoulujen ja alueen muiden sidosryh- mien, kansainvälisten toimijoiden ja elinkeinoelämän välillä. (korkea- koulut, OPM, TEM, Tekes, TE-keskukset, Keksintökeskitys) - Korkeakoulut kehittävät toimintamalleja, jotka varmistavat yhä use- amman korkeakoulutetun siirtymisen yrittäjäksi ja kasvuyrittäjäksi. Korkeakoulut hyödyntävät nykyistä tehokkaammin alunneja korkea- koulujen toiminnan kehittämisessä kutsumalla alunneja nykyistä enemmän mentoreiksi ja luennoitsijiksi ja kannustamalla alunneja yrittäjiksi ja kasvuyrittäjiksi. (korkeakoulut) <p>Rahoitus-, tuki- ja neuvontapalvelut mahdollistavat korkea- koulun osallistumisen kasvuyrittäjyyden edistämiseen ja kasvuyrittäjän menestymisen tukemiseen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kehitetään korkeakoulupohjaiseen kasvuyrittäjyyteen liittyviä neu- vontapalveluja. Tiivistetään yhteistyötä korkeakoulujen ja alueellisen/ seudullisen innovaatio- ja yrittäjyyden edistämisympäristön toimijoi- den välillä. (TEM, Tekes, TE-keskukset, korkeakoulut) - TEM-konsernin organisaatiot tunnistavat korkeakoulupohjaisen kasvuyrittäjyyden kansainvälistymisen tarpeet ja suuntaavat omia instrumenttejaan kansainvälistymisen edistämiseen. (TEM, Tekes, Finpro, Finnvera, Teollisuus-sijoitus) - Edistetään kanssaryrittäjäverkostojen ja korkeakoulujen yhteistyötä. (korkeakoulut, yksityiset toimijat) <p>Kasvuyrittäjyystutkimuksen ja t&k-toiminnan kehittäminen tapahtuu yliopistojen ja ammatikorkeakoulujen tiivissä yhteistyössä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - TEM ja OPM perustavat työryhmän suunnittelemaan konkreettisia toimenpiteitä kasvuyrittäjyyden sekä sen tutkimuksen ja koulutuksen ja opetuksen edistämiseksi korkeakouluissa. Työryhmän tehtävänä on tämentää tässä raportissa esitettyjä toimenpide-ehdotuksia

Kohdeorganisaatio	Yrittäjyyssmotivaatio	Korkeakouluinnovaatiot	Kasvuyrittäjyys
	<p>- Korkeakoulut edistävät kansainvälistymistä tarjoamalla opiskelijoille riittäviä opintokokonaisuuksia kansainvälisen yritystoiminnan edellytyksistä ja kehittämisestä. (korkeakoulut)</p> <p>- GEM-tutkimuksen mukaan Suomesta puuttuu varhaisvaiheen kokeilunhaluinen yrittäjyys. Korkeakouluissa tulisi olla sellaisia rakenteita ja ympäristöjä, joissa voi kokeilla yrittäjyyttä "turvallisessa ympäristössä". Näihin rakenteisiin ja ympäristöihin tulee rakentaa joustavat mahdollisuudet palata toisen palvelukseen. (korkeakoulut, OPM)</p> <p>- Korkeakoulujen roolia yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdostilanteissa tulee edistää esimerkiksi jatkajakoulutusten ja omistajavaihdospalvelujen avulla. (korkeakoulut, TEM)</p> <p>Korkeakoulujen tehtävänä on tarjota yrittäjyys-asiiantuntemusta ja -osaamista työuran eri vaiheissa.</p> <p>- Alumnistrategiat: Kannustetaan korkeakouluja liittämään yrittäjyyden edistämisen alumnitoimintaansa. Yrittäjäksi aikovat tai alkaneet alumnit voivat alumnitoiminnan puitteissa pitää ammatillisen ja yrittäjyysosaamisen kehittämiseksi yhteyttä toisiinsa ja korkeakouluunsa vertaisverkoston ja siihen luotavan toiminnan avulla. (korkeakoulut)</p> <p>- Aikuiskoulutusstrategiat: Korkeakouluja kannustetaan aikuiskoulutusstrategioissaan tarjoamaan tavoitetietoisimmille yrittäjille mahdollisuuksia osaamisensa kehittämiseen. (korkeakoulut)</p> <p>Rahoitusmuotojen ja tukipalveluiden suuntaaminen ja kehittäminen korkeakoulupohjaiseen yrittäjyyteen.</p> <p>- Korkeakouluille osoitettavia yrittäjyyttä tukevia rahoituslähteitä suunnataan niin, että ne samanaikaisesti tukevat korkeakoulupohjaiselle yrittäjyydelle asetettuja strategisia tavoitteita. Tämä koskee sekä yrittäjyyden eri tukimuotojen kehittämistä että opetuksen ja tutkimuksen suuntaamista. (TEM-konserni, korkeakoulut)</p> <p>- Korkeakoulupohjaista yrittäjyyttä edistäviä neuvontapalveluja tehostetaan sekä Yritys-Suomi-palveluja hyödyntämällä että seudullisia ja alueellisia yhteistyökonseortioita kehittämällä. Neuvontapalvelujen kehittäminen edellyttää nykyistä tiiviimpää yhteistyötä korkeakoulujen, yrityspalvelu- ja -edistämisorganisaatioiden sekä elinkeino-, yrittäjä- ja työelämäjärjestöjen välillä. (TEM, korkeakoulut)</p>	<p>dyntämisen osaamistaan ja hallinnointiaan siten, että kukin korkeakoulu pystyy vastaamaan hankevalmistelusta, t&k-toimintaan liittyvistä sopimuksista, keksintöilmoitusten käsitteystä ja omistusoikeuksista sekä niiden siirtämisestä. Korkeakoulujen suositellaan hoitavan kaupallistamisen hyödyntäen strategisia kumppanuuksia ja muiden korkeakoulujen yhteistyötä, jotta niiden käytössä on prosessin kussakin vaiheessa tarvittava asiantuntemus. (korkeakoulut, välittäjäorganisaatiot, kaupallistavat yritykset)</p> <p>Yritys-Suomi on linkittänyt korkeakoulujen yhteistyönä kootut innovaatiopalvelut yhteen kontaktipisteeseen.</p> <p>- Yritys-Suomi-verkkopalveluun linkitetään korkeakoulujen innovaatiopalvelut. (korkeakoulut, TEM)</p>	<p>sekä edistää niiden toimeenpanoa. Työssä on hyödynnettävä myös huippulukan ulkomaista osaamista. (OPM, TEM, Tekes, SHOK:it, korkeakoulut)</p> <p>- Varmistetaan riittävä kasvuyrittäjyyden tutkimuksen rahoitus ja luodaan mahdollisimman suotuisat olosuhteet korkeatasoisten, kansallisesti ja kansainvälisesti verkottuneiden tutkimusryhmien ja koulutushelmien syntymiselle. Jo aloitettujen kasvuyrittäjyyden tutkimus- ja koulutushankkeiden resursointi varmistetaan. (OPM, TEM, Tekes, Suomen Akatemia, korkeakoulut)</p> <p>- Korkeakoulut kiinnittävät tutkijoiden yrittäjyysvalmiuksia kehittävät valmennusohjelmat aiemmin mainittuun (suositus 2.1.) kasvuyrittäjyyden tutkimus- ja koulutustoimintaan. (korkeakoulut)</p> <p>- Korkeakouluja kannustetaan keskinäiseen verkostoitumiseen kansallisesti ja kansainvälisesti innovaatioiden, yrittäjyyden ja kasvuyrittäjyyden edistämiseksi, hyvien käytäntöjen jatkamiseksi ja uusien käytäntöjen aikaansaamiseksi. (korkeakoulut, OPM, TEM)</p>

Kohdeorganisaatio	Yrittäjyydsmotivaatio	Korkeakouluinnovaatiot	Kasvuyrittäjyys
Opetusministeriö	<p>Yrittäjyys on korkeakoulujen strategioissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korkeakouluja kannustetaan laatimaan yrittäjyysstrategia tai sisällyttämään yrittäjyys painoalana korkeakoulun kokonaisstrategiaan. (OPM) <p>Yrittäjyys on korkeakoulujen ohjauksessa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yrittäjyys kirjataan korkeakoulun ja OPM:n väliseen sopimukseen. Korkeakoulujen yhteisissä tavoitteissa määritellään päämäärät yrittäjyyttä edistävälle toiminnalle. (OPM, korkeakoulut) - OPM:n ohjaus- ja rahoitusjärjestelmää kehitetään niin, että korkeakoulut panostavat yrittäjyyteen ja se näkyy korkeakoulun strategiassa. (OPM) <p>Yrittäjyys on korkeakoulujen opetus- ja tutkimussisäloissä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen koulutus laajennetaan ei-kaupallisille aloille. (OPM, korkeakoulut) - Yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen tutkimus- ja kehitystyötä vahvistetaan. (korkeakoulut, OPM, Suomen Akatemia, TEM, Tekes) <p>Tunnistettua yrittäjyydsmotivaatiota vahvistetaan systemaattisesti.</p> <ul style="list-style-type: none"> - GEM-tutkimuksen mukaan Suomesta puuttuu varhaisvaiheen kokeilunhaluinen yrittäjyys. Korkeakouluissa tulisi olla sellaisia rakenteita ja ympäristöjä, joissa voi kokeilla yrittäjyyttä "turvallisessa ympäristössä". Näihin rakenteisiin ja ympäristöihin tulee rakentaa joustavat mahdollisuudet palata toisen palvelukseen. (korkeakoulut, OPM) <p>Ministeriöiden välinen rahoitusyhteistyö on edellytys em. tavoitteiden toteutumiselle.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opetusministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö laativat yhdessä muiden rahoittajien kanssa suunnitelman korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden vahvistamiseksi käytettävissä olevin ja mahdollisin uusiin rahoitusinstrumentein. (OPM, TEM, Tekes, Finpro, Finnvera, ym.) 	<p>Korkeakouluosaaminen on tehokkaasti hyödynnetty yritystoiminnan lähtökohdana ja kehittämisessä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaamisen kaupallistaminen/ hyödyntäminen on korkeakoulujen strategioissa ja strategioihin on sitouduttu. (korkeakoulut, OPM) - Korkeakoulupohjaisten innovaatioiden edistämisen pelisäännöt ovat selkeästi määriteltynä ja omaksuttuna (tutkijat, t&k-henkilöstö, opiskelijat, hallinto, rahoittajat, yritykset). (korkeakoulut, OPM) - Tutkijoiden kansallista ja kansainvälistä liikkuvuutta lisätään tutkimus- ja yritysmaailman välillä (esim. virka- ja toimivapausjärjestelmää kehittämällä). (korkeakoulut, OPM, Suomen Akatemia) 	<p>Kasvuyrittäjyys</p> <p>Yrittäjyys käsitteenä, tutkimuksen kohteena ja koulutuksen sisältönä on muuttunut.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Siirretään yrittäjyystutkimuksen ja -koulutuksen sekä korkeakoulujen innovaatioiden kaupallistamisen rahoituksen painopistettä kasvuyrittäjyyteen. (OPM, TEM, Tekes, Suomen Akatemia, korkeakoulut) - Tehostetaan kansainvälistä yhteistyötä ja verkostoitumista maailman huippukorkeakoulujen kanssa nimenomaan kasvuyrittäjyyden edistämisen osalta. (OPM, TEM, Tekes, korkeakoulut) <p>Parhaimmat kyvyt on saatu perustamaan ja kasvatamaan yritystä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perustetaan Suomeen kansallisesti koordinoitu, keskitetty ja voimakkaan kansainvälinen kasvuyrittäjyyden ohjelma (yhteinen sivuainekokonaisuus), johon valitaan kilpailun perusteella vuosittain eri korkeakouluista 50–100 opiskelijaa, jotka suorittavat ohjelman osana opintojaan. Jokaisessa korkeakoulussa on kasvuyrittäjyydestä vastaava yhteyshenkilö. (OPM, TEM, Tekes, korkeakoulut, SHOK:it) <p>Yrittäjyyskasvatus ja -koulutus tuottaa entistä enemmän kasvuyrittäjiä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan opetus- sekä tutkimus- ja kehityshenkilöstön tietämystä kasvuyrittäjyyden luonteesta ja merkityksestä kehittämällä ammatillista opettajakoulutusta ja uudistamalla opettajien täydennyskoulutusta. (OPM, korkeakoulut) - TEM-konserni ryhtyy yhteistyössä OPM:n kanssa selvittämään erityisen rahoitusinstrumentin rakentamista kasvuyrittäjyyden edistämiseksi korkeakouluissa. (TEM, Tekes, OPM, korkeakoulut) - Suunnataan korkeakoulujen piirissä tapahtuvaa esi- ja yrityshautomo- sekä kiihdyttämötoimintaa kasvuyritysten aikaansaamiseksi. Tiivistetään yhteistyötä korkeakoulujen ja alueen muiden sidosryhmien, kansainvälisten toimijoiden ja elinkeinoelämän välillä. (OPM, korkeakoulut, TEM, Tekes, TE-keskukset, Keksintösaatiö) <p>Kasvuyrittäjyystutkimuksen ja t&k-toiminnan kehittäminen tapahtuu yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tiiviissä yhteistyössä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - TEM ja OPM perustavat työryhmän suunnittelemaan konkreettisia toimenpiteitä kasvuyrittäjyyden sekä sen tutkimuksen ja koulutuksen ja opetuksen edistämiseksi korkeakouluissa. Työryhmän tehtävänä

Kohdeorganisaatio	Yrittäjyyssmotivaatio	Korkeakouluinnovaatiot	Kasvuyrittäjyys
			<p>on täsmentää tässä raportissa esitetyjä toimenpide-ehdotuksia sekä edistää niiden toimeenpanoa. Työssä on hyödynnettävä myös huippuloukan ulkomaista osaamista. (OPM, TEM, Tekes, SHOK:it, korkeakoulut)</p> <p>- Varmistetaan riittävä kasvuyrittäjyyden tutkimuksen rahoitus ja luodaan mahdollisimman suotuisat olosuhteet korkeatasoisten, kansallisesti ja kansainvälisesti verkottuneiden tutkimusryhmien ja koulutusohjelmien syntymiselle. Jo aloitettujen kasvuyrittäjyyden tutkimus- ja koulutushankkeiden resursointi varmistetaan. (OPM, TEM, Tekes, Suomen Akatemia, korkeakoulut)</p> <p>- Korkeakouluja kannustetaan keskinäiseen verkostoitumiseen kansallisesti ja kansainvälisesti innovaatioiden, yrittäjyyden ja kasvuyrittäjyyden edistämiseksi, hyvien käytäntöjen jatkamiseksi ja uusien käytäntöjen aikaansaamiseksi. (korkeakoulut, OPM, TEM)</p>
<p>TEM-konserni: Työ- ja elinkeinoministeriö, Tekes, TE-keskukset, Finvera, Finpro, Teollisuusjohdos, Sitra, alueorganisaatiot</p>	<p>Yrittäjyys on korkeakoulujen opetus- ja tutkimussisällöissä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen tutkimus- ja kehitystyötä vahvistetaan. (korkeakoulut, OPM, Suomen Akatemia, TEM, Tekes) <p>Elinkeinoelämäyhteistyö on elinellinen osa korkeakoulutoimintaa koulutuksen, tutkimuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen alueilla.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulut tehostavat hankeyhteistyötä: yliopistot – ammatikorkeakoulut – yritykset – alueorganisaatiot. (alueorganisaatiot, elinkeino- ja yrittäjäorganisaatiot, korkeakoulut) <p>Tunnistettua yrittäjyyssmotivaatiota vahvistetaan systemaattisesti.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulujen roolia yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdostilanteissa tulee edistää esimerkiksi jatkakoulutusten ja omistajavaihdospalvelujen avulla. (TEM, korkeakoulut) <p>Rahoitusmuotojen ja tukipalveluiden suuntaaminen ja kehittäminen korkeakoulupohjaiseen yrittäjyyteen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korkeakouluille osoitettavia yrittäjyyttä tukevia rahoituslähteitä suunnataan niin, että ne samanaikaisesti tukevat korkeakoulupohjaiselle yrittäjyydelle asetettuja strategisia tavoitteita. Tämä koskee sekä yrittäjyyden eri tukimuotojen kehittämistä että opetuksen ja tutkimuksen suuntaamista. (TEM-konserni, korkeakoulut) 	<p>Yritys-Suomi on linkittänyt korkeakoulujen yhteistyönä kootut innovaatiopalvelut yhteen kontaktipisteeseen.</p> <p>Yritys-Suomi-verkkopalveluun linkitetään korkeakoulujen innovaatiopalvelut. (TEM, korkeakoulut)</p>	<p>Yrittäjyys käsitteenä, tutkimuksen kohteena ja koulutuksen sisältönä on muuttunut.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Siirretään yrittäjyystutkimuksen ja -koulutuksen sekä korkeakoulujen innovaatioiden kaupallistamisen rahoituksen painopistettä kasvuyrittäjyyteen. (TEM, OPM, Tekes, Suomen Akatemia, korkeakoulut) - Tehostetaan kansainvälistä yhteistyötä ja verkostoitumista maailman huippukorkeakoulujen kanssa nimenomaan kasvuyrittäjyyden edistämisen osalta. (TEM, OPM, Tekes, korkeakoulut) <p>Parhaimmat kyvyt on saatu perustamaan ja kasvattamaan yrityksiä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perustetaan Suomeen kansallisesti koordinoitu, keskitetty ja voimakkaan kansainvälinen kasvuyrittäjyyden ohjelma (yhteinen sivuainekokonaisuus), johon valitaan kilpailun perusteella vuosittain eri korkeakouluista 50–100 opiskelijaa, jotka suorittavat ohjelman osana opintojaan. Jokaisessa korkeakoulussa on kasvuyrittäjyydestä vastaava yhteysthenkilö. (TEM,OPM, Tekes, korkeakoulut, SHOK:it) <p>Yrittäjyyskasvatus ja -koulutus tuottaa entistä enemmän kasvuyrittäjiä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - TEM-konserni ryhtyy yhteistyössä OPM:n kanssa selvittämään erityisen rahoitusinstrumentin rakentamista kasvuyrittäjyyden edistämiseksi korkeakouluissa. (TEM, Tekes, OPM, korkeakoulut) - Suunnataan korkeakoulujen piirissä tapahtuvaa esi- ja yrityskehittämistä sekä kiihdyttämötoimintaa kasvuyritysten aikaansaamiseksi.

Kohdeorganisaatio	Yrittäjyydsmotivaatio	Korkeakouluinnovaatiot	Kasvuyrittäjyys
	<p>- Korkeakoulupohjaista yrittäjyyttä edistäviä neuvontapalveluja tehostetaan sekä Yritys-Suomi-palveluja hyödyntämällä että seudullisia ja alueellisia yhteistyökonsepteja kehittämällä. Neuvontapalvelujen kehittäminen edellyttää nykyistä tiiviimpää yhteistyötä korkeakoulujen, yrityspalvelu- ja -edistämisorganisaatioiden sekä elinkeino-, yrittäjä- ja työelämäjärjestöjen välillä. (TEM, korkeakoulut)</p> <p>Ministeriöiden välinen rahoitusyhteistyö on edellytys em. tavoitteiden toteutumiselle.</p> <p>- Opetusministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö laativat yhdessä muiden rahoittajien kanssa suunnitelman korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden vahvistamiseksi käytettävissä olevin ja mahdollisin uusin rahoitusinstrumentein. (TEM, OPM, Tekes, Finpro, Finnvera, ym.)</p>		<p>Tiivistetään yhteistyötä korkeakoulujen ja alueen muiden sidosryhmien, kansainvälisten toimijoiden ja elinkeinoelämän välillä. (Tekes, korkeakoulut, TEM, TE-keskukset, Keksintösäätiö, OPM)</p> <p>Rahoitus-, tuki- ja neuvontapalvelut mahdollistavat korkeakoulun osallistumisen kasvuyrittäjyyden edistämiseen ja kasvuyrittäjän menestymisen tukemiseen.</p> <p>- Kehitetään korkeakoulupohjaiseen kasvuyrittäjyyteen liittyviä neuvontapalveluja. Tiivistetään yhteistyötä korkeakoulujen ja alueellisen/seudullisen innovaatio- ja yrittäjyyden edistämisympäristön toimijoiden välillä. (TEM, Tekes, TE-keskukset, korkeakoulut)</p> <p>- TEM-konsernin organisaatiot tunnistavat korkeakoulupohjaisen kasvuyrittäjyyden kansainvälistymisen tarpeet ja suuntaavat omia instrumenttejaan kansainvälistymisen edistämiseen. (TEM, Tekes, Finpro, Finnvera, Teollisuussijoitus)</p> <p>Kasvuyrittäjyystudiotutkimuksen ja t&k-toiminnan kehittäminen tapahtuu yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tiiviissä yhteistyössä.</p> <p>- TEM ja OPM perustavat työryhmän suunnittelemaan konkreettisia toimenpiteitä kasvuyrittäjyyden sekä sen tutkimuksen ja koulutuksen ja opetuksen edistämiseksi korkeakouluissa. Työryhmän tehtävänä on tämentää tässä raportissa esitetyjä toimenpide-ehdotuksia sekä edistää niiden toimeenpanoa. Työssä on hyödynnettävä myös huippuluokan ulkomaista osaamista. (OPM, TEM, Tekes, SHOK:it, korkeakoulut,)</p> <p>- Varmistetaan riittävä kasvuyrittäjyyden tutkimuksen rahoitus ja luodaan mahdollisimman suotuisat olosuhteet korkeatasoisten, kansallisesti ja kansainvälisesti verkottuneiden tutkimusryhmien ja koulutusohjelmien syntymiselle. Jo aloitettujen kasvuyrittäjyyden tutkimus- ja koulutushankkeiden resursointi varmistetaan. (OPM, TEM, Tekes, Suomen Akatemia, korkeakoulut).</p> <p>- Korkeakouluja kannustetaan keskinäiseen verkostoitumiseen kansallisesti ja kansainvälisesti innovaatioiden, yrittäjyyden ja kasvuyrittäjyyden edistämiseksi, hyvien käytäntöjen jatkamiseksi ja uusien käytäntöjen aikaansaamiseksi. (korkeakoulut, OPM, TEM)</p>

Kohdeorganisaatio	Yrittäjyysmotivaatio	Korkeakouluinnovaatiot	Kasvuyrittäjyys
Suomen Akatemia	<p>Yrittäjyys on korkeakoulujen opetus- ja tutkimussäiliössä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen tutkimus- ja kehitystyötä vahvistetaan. (OPM, Suomen Akatemia, TEM, Tekes) 	<p>Korkeakouluosaaminen on tehokkaasti hyödynnetty yritystoiminnan lähtökoh- tana ja kehittämisessä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutkijoiden kansallista ja kansainvälistä liikkuvuutta lisäävän tutkimus- ja yritys- maailman välillä (esim. virka- ja toimivapaus- järjestelmää kehittämällä). (Suomen Akate- mia, korkeakoulut, OPM) 	<p>Yrittäjyys käsitteenä, tutkimuksen kohteena ja koulutuksen sisältönä on muuttunut.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Siirretään yrittäjyystutkimuksen ja -koulutuksen sekä korkeakoulu- jen innovaatioiden kaupallistamisen rahoituksen painopistettä kasvu- yrittäjyyteen. (Suomen Akatemia, OPM, TEM, Tekes, korkeakoulut) <p>Kasvuyrittäjyystutkimuksen ja t&k-toiminnan kehittämisen tapahtuu yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tiiviissä yhteis- työssä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Varmistetaan riittävä kasvuyrittäjyyden tutkimuksen rahoitus ja luodaan mahdollisimman suotuisat olosuhteet korkeatasoisten, kansallisesti ja kansainvälisesti verkottuneiden tutkimusryhmien ja koulutusohjelmien syntymiselle. Jo aloitettujen kasvuyrittäjyyden tut- kimus- ja koulutushankkeiden resursointi varmistetaan. (OPM, TEM, Tekes, Suomen Akatemia, korkeakoulut)
Yrittäjäjärjestöt	<p>Elinkeinoelämäyhteistyö on elimellinen osa korkeakoulu- toimintaa koulutuksen, tutkimuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen alueilla.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulut lisäävät elinkeinoelämän edustusta yrittäjyyden edistämistrategioiden laatimisessa. (yrittäjäjärjestöt) - Korkeakoulut tehostavat hankeyhteistyötä: yliopistot – ammat- tikorkeakoulut – yritykset – alueorganisaatiot. (alueorganisaatiot, elinkeino- ja yrittäjäorganisaatiot, korkeakoulut) 		
Yksityiset toimijat			<p>Rahoitus-, tuki- ja neuvontapalvelut mahdollistavat korkea- koulun osallistumisen kasvuyrittäjyyden edistämiseen ja kas- vuyrittäjän menestymisen tukemiseen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edistetään kanssaryhtäjäverkostojen ja korkeakoulujen yhteistyötä. (korkeakoulut, yksityiset toimijat)
Kaupallistavat yritykset		<p>Korkeakouluosaaminen on tehokkaasti hyödynnetty yritystoiminnan lähtökoh- tana ja kehittämisessä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiri- minnan tulosten liiketoiminnallista hyödyn- tämistä tehostetaan lisäämällä yhteistyötä kaupallistavien yritysten, välittäjäorganisaati- oiden ja korkeakoulujen innovaatiopalvelujen 	

Kohdeorganisaatio	Yrittäjyydsmotivaatio	Korkeakouluinnovaatiot	Kasvuuyrittäjyys
		<p>kesken. (korkeakoulut, kaupallistavat yritykset, välittäjäorganisaatiot)</p> <p>Korkeakoulut hallitsevat koko innovaatioprosessin immateriaalioikeuksineen ja teknologiansiirtoineen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yliopistot ja ammattikorkeakoulut kehittävät tutkimus- ja kehitystoimintansa tulosten hyödyntämisen osaamistaan ja hallinnointiaan siten, että kukin korkeakoulu pystyy vastaamaan hankevalmistelusta, t&k-työhön liittyvistä sopimuksista, keksintöilmoitusten käsittelystä ja omistusoikeuksista sekä niiden siirtämisestä. Korkeakoulujen suositellaan hoitavan kaupallistamisen hyödyntäen strategisia kumppanuuksia ja muiden korkeakoulujen yhteistyötä, jotta niiden käytössä on prosessin kussakin vaiheessa tarvittava asiantuntemus. (korkeakoulut, välittäjäorganisaatiot, kaupallistavat yritykset) 	
Välittäjäorganisaatiot		<p>Korkeakouluosaaminen on tehokkaasti hyödynnetty yritystoiminnan lähtökohdana ja kehittämisessä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten liiketoiminnallista hyödyntämistä tehostetaan lisäämällä yhteistyötä kaupallistavien yritysten, välittäjäorganisaatioiden ja korkeakoulujen innovaatiopalvelujen kesken. (korkeakoulut, kaupallistavat yritykset, välittäjäorganisaatiot) <p>Korkeakoulut toimivat läheisessä yhteistyössä yritysten kanssa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korkeakoulupohjaisista innovaatioaihioista kiinnostuneille yrittäjille ja yrityksille on saatavissa nykyistä kattavampaa tietoa kaupallistamiskelpoisista aihioista. (korkeakoulut, välittäjäorganisaatiot) 	

Kohdeorganisaatio	Yrittäjyyssmotivaatio	Korkeakouluinnovaatiot	Kasvuvyrittäisyys
		<p>- Korkeakouluosaamisen ja innovaatio- aihioiden siirtäminen on tehtävä helpoksi yrityksille ja muille hyödyntäjille mm. lisäämällä yhteisiä kehittämisprojekteja. Korkeakoulut tukevat elinkeinoelämän kehittymistä tutkimus- ja kehityslähtöisten innovaatioiden tunnistajana, jalosta- jana ja korkeakoulun osaamispääoman käytäntöön siirtäjänä. Tämä toteutuu valmentamalla yrityksiä hyödyntämään toiminnassaan korkeakouluosaamista ja korkeakoulupohjaisia innovaatioaihoita. (Korkeakoulut, niiden innovaatiopalvelut ja väliittäjäorganisaatiot, yritykset)</p> <p>Korkeakoulut hallitsevat koko innovaatio- prosessin immateriaalioikeuksineen sekä teknologian ja osaamisen siirtoineen.</p> <p>- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut kehittä- vät tutkimus- ja kehitystoimintansa tulosten hyödyntämisen osaamistaan ja hallinnointiaan siten, että kukin korkea- koulu pystyy vastaamaan hankevalmistelusta, t&k-työhön liittyvistä sopimuksista, keksintöilmoitusten käsittelystä ja omistusoikeuksista sekä niiden siirtämisestä. Korkeakoulujen suositellaan hoitavan kaupallistamisen hyödyntäen strategisia kumppanuuksia ja muiden korkeakoulujen yhteistyötä, jotta niiden käytössä on prosessin kussakin vaiheessa tarvittava asiantuntemus. (korkeakoulut, väliittäjäorganisaatiot, kaupallistavat yritykset)</p>	
Yritykset		<p>Korkeakoulut toimivat läheisessä yhteistyössä yritysten kanssa.</p> <p>- Korkeakouluosaamisen ja innovaatioai- hioiden siirtäminen on tehtävä helpoksi yrityksille ja muille hyödyntäjille mm. lisäämällä yhteisiä kehittämisprojekteja. Korkeakoulut tukevat elinkeinoelämän</p>	

Kohdeorganisaatio	Yrittäjyysmotivaatio	Korkeakouluinnovaatiot	Kasvuuyrittäjyys
		<p>kehitymistä tutkimus- ja kehityslähtiöiden innovaatioiden tunnistajana, jalostajana ja korkeakoulun osaamispääoman käyttäjänä ja siirtäjänä. Tämä toteutuu valmentamalla yrityksiä hyödyntämään toiminnassaan korkeakouluosaamista ja korkeakoulupohjaisia innovaatioaihioita. (yritykset, korkeakoulut, niiden innovaatiopalvelut ja välittäjäorganisaatiot, yritykset)</p> <p>- Edistetään korkeakoulujen tutkijoiden ja t&k-henkilöiden ymmärrystä markkinoilla tarvittavista teknologioista ja osaamisista. (yhteistyöyritykset, korkeakoulut)</p>	

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

ISBN 978-952-485-668-3 (PDF)

ISSN 1797-951X (Verkkajulkaisu)